

Biblian Historia.

Kansakoululle

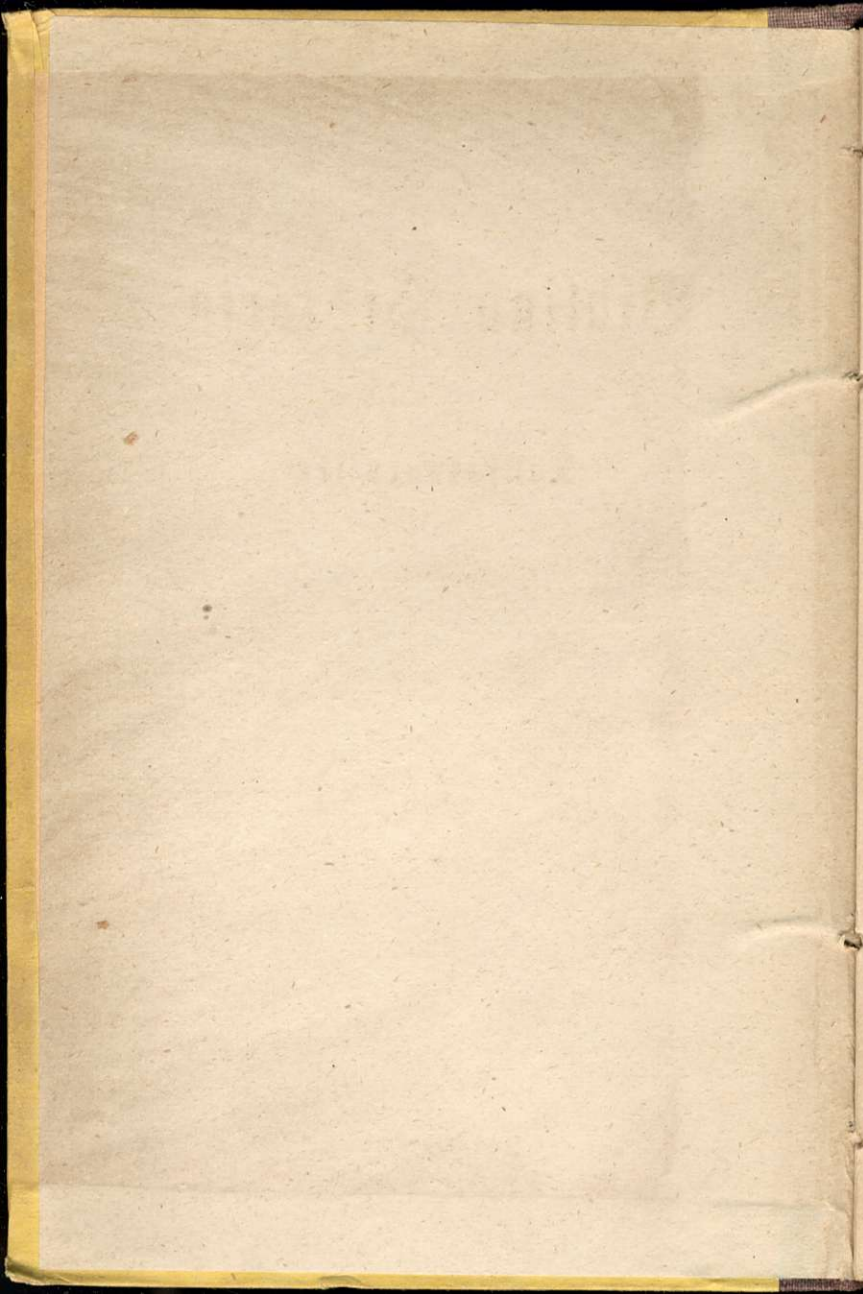
Toimittanut

A. G. Weinberg.

1875

Jhwäskylässä,
Weilin ja Göös'in Pustantama.

Hinta: 80 penniä.

Biblian Historia.

Kansakoululle

Toimittanut

A. G. Leinberg.

Hyväksylässä,

Weilin ja Gös'sin kirjapainossa, 1875.

Lineisto.

Kertomuksia Vanhasta Testamentistä.

Edellinen Osa.

Vuominen ja Ihmissukukunnan Vanhin Historia.

	siivu.		siivu.
1. Vuominen	1	4. Nain ja Abel	4
2. Paradiisi ja ensimmäinen ihmiskari	2	5. Bedenpaisumus	4
3. Syntiinlankeemus	2	6. Babelin torni	6

Jälkimäinen Osa.

Israelin Kansan Historia.

Ensimmäinen Aikakausi. Patriarkain aika.

7. Abrahamin kutsuminen	7	16. Josefín myhminen	16
8. Abrahamin usko	8	17. Josefín palvelus ja wankuus	17
9. Sodomán ja Gomorran häwitys	9	18. Josefín ylentäminen	18
10. Abrahamin koetus	10	19. Josefín weljein ensimmäinen matka Ehyptiin	19
11. Isäkin naiminen	11	20. Josefín weljein toinen matka Ehyptiin	20
12. Isäkin pojat	12	21. Jakob muuttaa Ehyptiin	22
13. Isäkin sinäa poikiansa	13	Liite.	
14. Jakobin waellus ja palvelus Labanin tykönä	14	22. Jobin Historia	23
15. Jakobin kotimatka	15		

Toinen Aikakausi. Moseksen aika.

23. Israelin lasten orjuus. Moseksen syntyä ja pako	25	27. Israelin matka Sinaille	29
24. Moseksen kutsumus	26	28. Lain antaminen. Kymmenet käskyt	30
25. Faraon paatumus. Ehyptin waiwat	27	29. Kultainen wafikka. Lain taulut. Todistuksen maja	32
26. Pääsiäislammas. Israelin lähtö Ehyptistä. Faraon surma	28	30. Neljäkymmentä vuotta korwessa. Moseksen kuolema	34

Kolmas Aikakausi. Josuan ja Tuomarein aika.

31. Josua	36	Gideon. Simson	37
32. Israelin Tuomarit		33. Eli ja Samuel	40

Neljäs Aikakausi. Salamattoman kuninkaan-wallan aika.

	siwu.		siwu.
34. Saul	41	38. Dawidin synty ja ka-	
35. Dawid paimenena. Gol-		tumus. Absalom . . .	47
jat. Jonatan	42	39. Dawidin viimeiset mää-	
36. Dawidin waino	44	räykset ja kuolema . . .	49
37. Dawid kuninkaana	46	40. Salomon hallitus . . .	50

Viides Aikakausi. Kahden kuninkaan-waltakunnan ja wankeuden aika.

42. Israelin waltakunnan		45. Israelin waltakunnan	
jako	52	häwiö. Assyrian wan-	
Israelin waltakunta.		keus	56
42. Serobeamin epäjuma-		Judan waltakunta.	
lat. Kuningas Ahab.		46. Judan waltakunnan ku-	
Profeta Elia	52	ninkaat ja profetat . . .	57
43. Profeta Elisa	54	47. Judan waltakunnan hä-	
44. Profeta Jona	56	wiö. Babelin wankeus . . .	58
		48. Daniel	60

Kuudes Aikakausi. Aika Judalaisten palauksesta Kristuksen syntymään.

49. Paluus wankeudesta.		bealaiset	63
Esra. Nehemia. Wi-		51. Judalaisten jumalifun-	
meiset profetat	62	den tila palauksen jäl-	
L i s ä y s .		keen	64
50. Judalaiset ulkomaan		52. Wanhan Testamentin	
wallan alla. Maaka-		kirjat	65

Kertomuksia Uudesta Testamentistä.

Idellinen Osa.

Jesuksen Kristuksen Elämä.

Ensimmäinen Kappale. Jesuksen Kristuksen lapsuus ja nuoruus.

1. Salaria ja Elisabet.		4. Jesuksen ympärileikkaus	
Maria ja Josef	67	ja wieminen templiin . . .	70
2. Johannes Kastajan syn-		5. Tietäjät itäiseltä maalta . . .	71
tymä	68	6. Jeesus kahdentoista wuo-	
3. Jesuksen syntyä	69	tisena	72

Toinen Kappale. Jesuksen Kristuksen julkinen vaikutus.

7. Johannuksen parannus-		distus	74
saarna. Jesuksen laste		9. Pietarin kasaajaalis.	
ja kiusaus	73	Matheuksen kutsumus.	
8. Jesuksen ensimmäiset ope-		Apostolein walitsemi-	
tuslapset. Häät Ka-		nen	76
naassa. Templin puh-		10. Jesuksen wuorisaarna . . .	77

	siivu.
11. Päämiehen palvelia. Jeesus nukkuu haahdesja. Gergefenit	79
12. Zairuksen tytär. Nainin lesken poika	80
13. Sairas Betesdan lammitolla. Opetuslasten tähläpäätä noukkiminen	81
14. Jeesuksen wertaukset neljänlaisesta kylwömaasta y. m.	82
15. Johannes Kastajan kuolema	84
16. Jeesus ruokkii 5000 miestä. Jeesus käy merellä	85
17. Kananean waimo. Jeesus, hywä paimen	86
18. Pietarin tunnustus. Kristuksen kirkastuminen	87
19. Armotoin palvelia. Laupias Samarialainen. Maria ja Marta	89
20. Kadonnut lammas. Tuhlaaja poika	91

	siivu.
21. Riikas mies ja Latsarus. Kymmenen spitalista miestä. Fariseus ja publikani	92
22. Jeesus siunaa lapsia. Riikas nuorukainen. Riikas tyhmä	94
23. Jeesus herättää Latsaruksen	95
24. Jeesus ilmoittaa kärsimisenjä. Sokea Jerikon kohdalla. Sakaus	97
25. Jeesus ratfastia Jerusalemiin ja itkee kaupungin tähden	98
26. Pahat peltomiehet. Häwaatteet	99
27. Beroraha. Suurin käsly laissa. Lesken ropo	101
28. Kymmenen neitsyttä. Uskotut leiwiskät	102
29. Wiimeinen tuomio	103
30. Judas päättää petoksen. Pääsiäisateria. Ehtoollisen asettaminen	104

Kolmas Kappale. Jeesuksen Kristuksen kärsiminen ja kuolema, ylösnousumus ja taiwaasen astuminen.

31. Jeesuksen kärsiminen Getsemanessa. Hänen kiinniottamisensa	107
32. Jeesus ylimmäisen papin ja Naadin edessä. Pietarin kieltäminen. Judaan loppu	108
33. Jeesus Pilatuksen ja Herodoksen edessä. Jeesuksen tuomio	110
34. Jeesuksen ristiinnaulitseminen ja kuolema	111
35. Jeesuksen hantaaminen	113
36. Jeesuksen ylösnousumisen ja ensimmäiset ilmentykset	114
37. Jeesus ilmaantuu kahdelle opetuslapselle Emauksen tiellä	116
38. Jeesus ilmaantuu muille opetuslapsille	117
39. Kasteen asettaminen. Kristuksen taiwaasen astuminen	119

Yälkimäinen Osa.

Apostolein waiwutus.

40. Uuden apostolin walitseminen. Pyhän Hengen wuodattaminen	
41. Pietarin saarna	120
41. Ensimmäinen seurakunta. Ananias ja Safira	121

42. Apostolit wankeudessa ja Raadin edessä. Gamalielin neuvo . . . 123 43. Stefanus, ensimmäinen marttyri 124 44. Ewankeliumin lewittäminen wainon aikana. Samaripalvelia Etiopiasta 125 45. Sauluksen kääntyminen 126 46. Pietarin ihmethöt Lydadassa ja Jopessa. Sodanpäämies Kornelius 127 47. Antiokian seurakunta. Paawalin ensimmäinen	<p>lähetysmatka. Apostolein tokous 129</p> <p>48. Paawalin toinen ja kolmas lähetysmatka . . 131</p> <p>49. Paawalin wankeus ja matka Romaan . . . 133
L i s ä y s .</p> <p>50. Apostolein jälkimäinen waikutus 135</p> <p>51. Judalaisten maailmalinen hallitus Uuden Testamentin aikana. Jerusalemin häwitys . 136</p> <p>52. Uuden Testamentin kirjat 137</p> |
|--|--|

Kertomuksia Vanhasta Testamentistä.

Edellinen Osa.

Luominen ja Ihmissukunnon Vanhin Historia.

1. Luominen.

1 Mos. 1. — Alussa loi Jumala taiwaan ja maan. Ja maa oli autio ja tyhjä, ja pimeys oli syvyyden päällä; ja Jumalan Henki liikkui wetten päällä.

Ja Jumala sanoi: „tulkoon valkeus“, ja valkeus tuli. Ja Jumala eroitti valkeuden pimeydestä ja kutsui valkeuden päiväksi ja pimeyden yöksi. Ja tuli ehtoosta ja aamusta ensimmäinen päivä.

Toisena päivänä loi Jumala taiwaan avaruuden. Kolmantena päivänä eroitti Jumala vedet maasta ja kasvatti maasta ruohon ja hedelmälliset puut. Neljäntenä päivänä loi Jumala auringon, kuun ja tähdet. Viidentenä päivänä loi Jumala kaikkinaiset eläimet, joita vedet kuohuivat, ja kaikkinaiset linnut. Kuudentena päivänä loi Jumala kaikkinaiset maan eläimet.

Ja kun Jumala oli kaikki nämät luonut, sanoi hän: „tehkäämme ihminen meidän kuvaksemme, meidän muotomme jälkeen: ja he vallitkoot kalat meressä ja taiwaan linnut ja karjan ja koko maan.“ Ja Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen, Jumalan kuvaksi hän sen loi: mieheksi ja waimoksi loi hän heidät. Ja Jumala siunasi heitä ja sanoi: „olkaat hedelmälliset ja lisääntykää ja täyttäkää

maa, ja tehkäätsä se alamaiselksenne; ja wallitkaat kalat meressä ja taiwaan linnut sekä kaikki eläimet maan päällä." — Ja Jumala katsoi kaikkia, mitä hän tehnyt oli, ja katso, ne olivat sangen hyvät. Ja tuli eh-
toosta ja aamusta kuudes päivä.

Ja Jumala lepäsi seitsemäntenä päivänä kai-
kista teoistansa. Sentähden siunasi hän seitsemännen
päivän ja pyhitti sen.

2. Paradiisi ja ensimmäinen ihmispari.

1 Mos. 2. — Ihmisen luomisessa kävi näin: Herra
Jumala teki ensimmäisen ihmisen (Adamin) maan tomusta
ja puhalsi hänen sieramiinsa elävän hengen: ja ihminen
tuli eläväksi sieluksi.

Ja Herra Jumala istutti Paradiisin Edenissä ja
kasvatti maasta kaikkinaiset puut, ihanaiset nähdä ja hy-
vät syödä, ja elämän puun keskelle Paradiisia, sekä
hyvän ja pahan tiedon puun. Ja Herra Jumala
otti ihmisen ja pani hänen Edenin Paradiisiin, wiljele-
mään ja wartioimaan sitä. Ja Herra Jumala käksi ih-
mistä, sanoen: „syö vapaasti kaikkinaisista puista
Paradiisissä; mutta hyvän ja pahan tiedon puusta
älä syö: sillä jona päivänä sinä siitä syöt, pitää sinun
kuolemalla kuoleman.“

Ja Herra Jumala sanoi: „ei ole ihmisen hyvä olla
yksinänsä; minä teen hänelle avun, joka on hänelle so-
piwa.“ Ja Herra Jumala pani raskaan unen Adamiin,
ja hänen nukkuisjansa otti hän yhden hänen kylkiluistansa,
ja täytti sen paikalla lihalla. Ja Herra Jumala rakens
waimon siitä kylkiluusta, ja toi sen Adamin eteen. Ja
Adam sanoi: „tämä on nyt luu minun luistani ja liha
minun lihastani.“ — Sentähden pitää miehen luopuman
isästänsä ja äitistänsä ja waimoonsa sidotun oleman, ja
he tulewat yhdeksi lihaksi. — Ja he olivat molemmat
alasti, Adam ja hänen emäntänsä, eikä hävenneet.

3. Syntiinkaukumus.

1 Mos. 3. — Mutta kärme oli kawalin kaikkia eläi-
miä maan päällä, ja se sanoi waimolle: „olisiko totta

Sumala sanonut: „älkäätkö syötkö kaikkeinaijista puista Paradiiisissä?“ Niin waimo wastasi: „me syömmme niiden puiden hedelmiä, jotka ovat Paradiiisissä; mutta sen puun hedelmästä, joka on keskellä Paradiiisä, on Sumala sanonut: „älkäätkö syötkö siitä, ettette kuolisi.“ Niin kärke sanoi: „ette suinkaan kuole; waan Sumala tietää, että jona päivänä te syötte siitä, aukenewat silmänne, ja te tulette niinkuin Sumala tietämään hyvän ja pahan.“ Ja waimo näki, että siitä puusta oli hywä syödä, ja että se oli ihana nähdä, sekä suloinen puu antamaan hymärrystä: ja otti sen hedelmästä ja söi, ja antoi miehensäkin, ja hän söi.

Silloin aukeniwat heidän molempain silmät, ja he älläsiwät, olewan sa alasti. Ja he kuuliwät Herran Sumalan äänen ja he hymyssiwät Sumalan kaswain edestä puiden sekaan Paradiiisissä. — Ja Herra kutsui Adamia ja sanoi: „Adam, kuskas olet?“ Ja hän sanoi: „minä kuulin sinun äänes, ja pelkäsin; sillä minä olen alasti; sentähden minä hymyisin.“ Mutta Sumala sanoi: „kuka sinulle ilmoitti, että sa alasti olet? Etkös ole syönyt siitä puusta, josta minä sinua haastoin syömästä?“ Niin sanoi Adam: „waimo, jonkas olet minulle antanut, antoi minulle siitä puusta, ja minä söin.“ Silloin Herra Sumala sanoi waimolle: „miksis sen teit?“ Waimo wastasi: „kärke petti minun, ja minä söin.“

Niin Herra Sumala sanoi kärmeelle: „että sa tämän teit, kirottu ole sinä kaikista kedon eläimistä: sinun pitää käymän watsallas ja syömän maata kaiken elinaikas. Ja minä panen wainon sinun ja waimon välille, ja sinun siemenes ja hänen siemenensä välille; se on rikki polkewa sinun pääs, ja sinä olet pistävä häntä kanta-päähän.“

Mutta waimolle sanoi Sumala: „sinun pitää synnyttämän lapsia kiuulla, ja miehes puoleen pitää sinun halus oleman, ja hän on sinua wallitsewa.“ Ja Adamille sanoi hän: „että sa kuulit emäntäs ääntä, kirottu olkoon maa sinun tähtes; orjantappuroita ja ohdakkeita on se sinulle kaswawa. Otsas hiesä pitää sinun syömän leipää, siksi kuin maaksi jälleen tulet, että sa siitä otettu olet: sillä maa sinä olet, ja maaksi pi-

tää sinun jälleen tuleman." — Ja Adam antoi emännensä nimen **Ewa**, että hän on kaikkein elävain äiti.

Ja Herra Sumala ajoi ihmisen ulos Paradiisista wiljelemään maata, ja pani Kerubimin paljaalla wälfhywällä miekalla wartioitsemaan elämän puun tietä.

4. Kain ja Abel.

1 Mos. 4. — Ewa synnytti ensimmäisen poikansa ja kutsui hänen **Kainiksi**. Toisen poikansa hän kutsui **Abeliksi**. Abel tuli lampuriksi, mutta Kain peltomieheksi. Kerta Kain uhrasi Herralle lahjan maan hedelmistä; ja Abel myös uhrasi laumansa esikoisista. Niin Herra katsoi leppyyisesti Abelin ja hänen uhrinsa puoleen. Mutta Kainin ja hänen uhrinsa puoleen ei hän leppyyisesti katsonut. Silloin Kain vihastui sangen kowin, ja hänen muotonsa muuttui. Niin Herra sanoi Kainille: „miksis olet wihainen? Ja miksi muutos muuttuu? Eikö niin: jos hywin teet, niin katsantos on iloinen, mutta jolles hywin tee, niin synti wäijhy owen edessä, ja hänen himonsa on sinuun? Mutta hallitse sinä häntä.“ Kuitenkin sitte, heidän kedolla ollessansa, karkasi Kain weljensä päälle ja tappoi hänen.

Niin Herra sanoi Kainille: „kussa on weljes Abel?“ Kain wastasi: „en tiedä: olenko minä weljeni wartia?“ Herra sanoi: „mitäs olet tehnyt? Weljes weren ääni huutaa minun tyköni maasta. Ja nyt, kirottu ole sinä! Kulkiana ja pakolaisena pitää sinun oleman maan päällä.“ Niin Kain sanoi: „minun surkeuteni on suurempi, kuin että sen kantaa woisin.“ Ja Kain läksi Herran kaswain edestä ja ajui itään päin Edenistä; ja hän rakensi kaupungin, jonka hän kutsui poikansa **Hanokin** nimeltä.

Mutta Ewa synnytti jälleen pojan ja antoi hänelle nimen **Set**.

6. Wedenpaisumus.

1 Mos. 6—9. — Ihmiset rupesiwat lisääntymään maan päällä. He eliwät siihen aikaan sangen korfiaan ikään. Adam oli 930 ajastakainen, kun hän kuoli. Setin si-
fiöistä syntyi seitsemännessä polwessa Adamista Metu-

sala, joka eli 969 ajastaikaa. Hänen poikansa poika oli Noak.

Mutta koska ihmiset lisääntyivät maan päällä, lisääntyi heidän pahuutensaakin. Silloin sanoi Herra: „ei minun Henkeni ole vallitseva ihmisessä iankaikkisesti, hän on erhetyksisensä liha.“ Ja Herra antoi ihmisille vielä satakaksikymmentä vuotta parannuksen aikaa. Waan kun ihmiset eivät tehneet parannusta, sanoi Herra: „ihmisen, jonka minä loin, tahdon minä hukuttaa maan päältä.“

Mutta Noak löysi armon Herran edessä, sillä hän oli hurstas ja eli jumalisesti. Ja Jumala sanoi Noakille: „tee itselles arkki hongasta, ja terwaa se sisältä ja ulkoa. Sillä minä annan tulla wedenpaisumisen maan päälle hukuttamaan kaikkea lihaa. Mutta sinun kanssas minä teen liittoni, ja sinun pitää arkkiin sisälle menemän, sinun ja poikas ja emäntäs, sekä poikais emännät sinun kanssas. Ja sinun pitää saattaman arkkiin kaikki naisia eläimiä, kaksittain, koiraksen ja naaraksen, pidettäväksi hengissä sinun kanssas. Ja ota myötäs kaikkinaista ruokaa sinulle ja heille elatuksiksi.“

Ja Noak teki kaikki, niinkuin Herra hänen käski. Ja hän meni arkkiin; ja hänen poikansa Sem, Ham ja Jafet ja hänen emäntänsä ja kolme hänen poikainja emäntää menivät hänen kanssansa; ja kaikellaiset eläimet menivät parittain Noakin tykö arkkiin.

Silloin puhkesivat kaikki syvyyden lähteet ja taivaan aukumat aukenivat; ja rankkasade oli maan päällä 40 päivää ja 40 yötä. Ja wedet saivat wallan ja enenivät niin, että käwiwät 15 kyhnärvää korkialle wuorten yli. Silloin hukkui kaikki liha maan päällä. Niinostansa Noak jäi ja ne, jotka hänen kanssansa olivat arkissa.

Mutta Jumala muisti Noakia ja kaikkia eläviä, jotka hänen kanssansa olivat arkissa, ja nosti tuulen maan päälle, ja wedet laskeusivat. Ja arkki asettui Araratin wuorelle. Sitte Noak awasi arkin aukunan ja laski kaarneen ulos; mutta se lenteli edes ja takaisin, siksi kuin wedet maan päältä kuiwuivat. Sen jälkeen lähetti hän kyhkyksen tykönsä; mutta kun ei kyhkyinen löytänyt, kussa

olisi saanut jalkaansa lewättää, palasi se arkkiin. Niin Noak odotti 7 päivää ja laski taas tyhkyksen lentämään arkista. Ja tyhkyksen palasi, ja katso, sen suussa oli tuore öljypuun lehti. Mutta Noak odotti vielä 7 päivää, ja laski tyhkyksen ulos; eikä se enää palannut.

Sitte Noak meni ulos arkista kaikkein kanssa, jotka hänen tykönsä olivat. Ja Noak rakensi Herralle alttarin ja uhrafi polttouhria. Ja Jumala siunasi Noakin ja hänen poikansa, sanoen heille: „olkaat hedelmälliset, lisääntykää ja täyttäkää maa. Katso, minä teen liittoni teidän kanssanne ja siemenenne kanssa teidän jälkeenne: ettei tästedes enää pidä kaikkea lihaa wedenpaisumisella hukutettaman. Kaareni minä olen pannut pilviin: olkoon se liiton merkinä. Ja kun niin tapahtuu, että minä tuotan pilven maan ylitse, pitää kaari pilvisä nähtämän. Ja niin minä muistan liittoni.”

6. Babelin torni.

1 Mos. 11. — Wedenpaisumisen jälkeen ihmiset taas lisääntyivät maan päällä. Mutta koko maailmalla oli yhtäläinen kieli. Ja ihmiset sanoivat keskenänsä: „käykäämme, rakentakaamme meillemme kaupunki ja torni, joka taitaasen ulottuu, tehdäksemme itsellemme nimen, ettemme hajoiisi kaikkiin maihin.

Mutta tämä ei kelvannut Herralle; ja hän astui alas ja sekoitti siellä heidän kieltänsä, ettei kenkään toisensa kieltä ymmärtänyt. Ja Herra hajotti heidät sieltä kaikkiin maihin; ja he lakkasivat sitä kaupunkia rakentamasta. Sentähden annettiin sille nimeksi Babel (sekoitus); sillä siellä Herra sekoitti koko maan kielen.

Jäskimäinen Osa.

Israelin Kansan Historia.

Ensimmäinen Aikakausi.

Patriarkain*) aika.

7. Abrahamin kutsuminen.

(Noin 2,200 vuotta ennen Kristusta.)

1 Mos. 12. 13. — Wähää ennen Noakin kuolemaa syntyi Abram, yksi Semin jälkeisiä. Mutta ihmiset olivat jälleen uupuneet epäjumalisuuteen ja muihin suuriin synteihin. Abrahamin isäkin, joka asui Mesopotamiasssa, palveli muita jumalia. Niin Herra sanoi Abramille (joka sitte sai nimen Abraham): „lähde maaltas ja syntympaikastas ja isäs huoneesta sille maalle, jonka minä sinulle osotan. Minä teen sinun suureksi kansaksi, ja sinuaan sinun ja teen sinulle suuren nimen. Ja sinunsa pitkä kaikki sukutunnat maan päällä sinunaiti tuleman.”

Niin Abram otti emäntänsä Sarain ja Lotin, wensensä pojan, tawaroinensa, ja he läksiwät matkustamaan ja tulivat Kanaanin maalle. Silloin ilmestyi Herra Abramille ja sanoi: „sinun siemenelles annan minä tämän maan.” Ja Abram rakensi Herralle alttarin ja rukoi Herran nimeen.

Abrahamilla oli sangen paljo karjaa, hopiaa ja kulta; mutta Lotilla oli myös karjaa. Eikä wetänyt maa heitä yhdessä asumaan. Ja riita oli Abrahamin ja Lotin paimenten välillä. Niin Abram sanoi Lotille: „älköön

*) Sana patriarka merkitsee esi-isä. Israelin kansan esi-isät olivat Abraham, Isak ja Jakob, joka myös kutsuttiin Israeliksi.

olko riita minun ja sinun välillä: sillä me olemme weljekset. Eikö koko maa ole edessäs altis? Eriä minusta. Jos sinä menet vasemmalle, menen minä oikealle, taikka jos sinä menet oikealle, menen minä vasemmalle. Silloin Lot walitsi itsellensä koko Jordanin lakeuden ja majaili Sodomaa asti. Mutta Sodomaa kansa oli paha ja rikkoi kowin Herraa vastaan. — Ja Abram siirsi majansa, ja tuli ja asui Mamren tammistossa, joka on Hebronissa.

8. Abrahamin usko. Jumalan liitto hänen kansansa. Ympärileikkaus.

1 Mos. 15. 17. 18. — Sitte tuli Herran sana Abramille näyssä, sanoen: „älä pelkää Abram, minä olen sinun kilpes ja sangen suuri palkkas.“ Mutta Abram sanoi: „Herra, mitäs minulle annat? Minä lähden lapfitoinna täältä, et sinä antanut minulle siementä.“ Silloin Herra wei hänen ulos ja sanoi: „katso taiwaalle ja lue tähdet, jos ne taidat lukea — niin sinun siemenes on olewa.“ Abram uskoi Herran, ja hän luki sen hänelle wanhurskaudeksi.

Kun Abram oli 99 ajastaitainen, nähti Herra hänelle jälleen ja sanoi: „minä olen Jumala kaikkiwaltias: waella minun edessäni, ja ole wakaa. Minä teen liiton minun ja sinun välilles, ja sinä tulet kansain paljouden isäksi. Sentähden ei sinua enää pidä kutsuttaman Abramiksi (korliaksi isäksi), waan Abraham (paljouden isä) on sinun nimes olewa. Ja minä teen liiton minun ja sinun välille, ollakseni sinun Jumalas ja sinun siemenes Jumala sinun jälkees. Ja tämä olkoon liiton merkki minun ja teidän välillämme: kahdeksanpäiwäisenä pitää teidän seassanne ympärileikkataman kaikki miehenpuoli.“ Ja Jumala sanoi taas Abrahamille: „älä kutsu emäntääs enää Saraksi, waan Sara (ruhtinatar) olkoon hänen nimensä. Sillä minä siunaan hänen, ja hän on karttuwa kansoiksi, ja kansain kuninkaas tulewat hänestä. Hän synnyttää sinulle pojan, jonka sinun pitää nimittämän Isakiksi; ja minä teen liiton Isakin kansa ijankaikkiseksi liitoksi.“

Sitte Herra näkyi Abrahamille Mamren tammis-
tossa, jossa hän istui majan ovelle. Kun Abraham sil-
mänä nosti, niin kolme miestä seisoi hänen edessään.
Ja hän juoksi heitä vastaan ja kumarsi maahan ja sa-
noi: „Herra, älä mene palvelias ohitse. Sallikaat, että
tuodaan vähä wettä, peskäätkä jalkanne ja lewätkäätkä puun
alla. Minä tuon kappaleen leipää, wirwoittakaat sydän-
tänne, ja sitte menkäätkä.“ He sanoivat: „tee niin kuin
olet puhunut.“ — Niin Abraham rienä ja walmisti heille
aterian ja pani heidän eteensä, ja he söiwät. Mutta yksi
heistä, joka oli Herra, sanoi Abrahamille: „minä pala-
jan sinun tyköks tällä ajalla tulewana vuonna, ja katso,
emännällä Saralla on olewa poika.“ Tämän kuuli Sara
ja nauroi itseksensä, sillä Abraham ja Sara oliwat wan-
hat ja ijällisiksi joutuneet. Ja Herra sanoi Abrahamille:
„miksi Sara nauroi? Onko Herralle mitäkään mahdo-
tointa?“

9. Sodomian ja Gomorran häwitys.

1 Mos. 18. 19. — Ne kolme miestä, jotka oliwat Abra-
hamin tykönä, nousiwat sieltä ja kääntyiwät Sodomiaan
päin, ja Abraham meni saattamaan heitä. Mutta Herra
sanoi: „Salaisinko minä Abrahamilta, mitä minä teen?
Sodomian ja Gomorran huuto on suuri, ja heidän syn-
tinsä owat sangen raskaat.“ Ja miehet (ne kaksi enke-
liä) meniwät Sodomiaan päin. Mutta Abraham jäi sei-
somaan Herran eteen ja sanoi: „hufutattkos wanhurs-
kaankin jumalattoman kanssa? Jos kaupungissa olisi 50
wanhurskasta, etkös säästäisi sitä paikkaa niiden tähden?“
Herra sanoi: „jos löhdän 50 wanhurskasta Sodomassa,
niin minä säästän kaiken sen paikan heidän tähtensä.“
Abraham sanoi: „minä olen ruwennut puhumaan Her-
rani kanssa, waikka olen tomu ja tuhka. Ehkä olisi 5
wailla 50 wanhurskaasta, kadottaisitkos wiiden tähden
koko kaupungin?“ Herra wastasi: „en kadota, jos löhdän
siellä 45 wanhurskasta.“ Ja Abraham puhui vielä Her-
ralle ja rukoili rukoilemistaansa siksi, että hän tuli kym-
meneen. Ja Herra wastasi: „en kadota heitä kymmenen
tähden.“

Ne kaksi enkeliä tulivat ehtoolla Sodomaan Lotin tykö. Mutta ennen kuin he maata paniivat, tulivat kaupungin miehet ja piirittivät huoneen. Ja he vaativat ne kaksi miestä ulos, tehdäkseenä heille pahaa, ja hyökkäsivät oween särkemään. Silloin enkelit löivät heidät sokendella, niin että he wäshiwät oween etsiesjensä. — Mutta aamuruston noustessa weiwät enkelit Lotin ja hänen emäntänsä ja kaksi hänen tyttärensä ulos kaupungista ja sanoiwat Lotille: „pelasta itjes ja älä katsahda taakses, waan pakene, ettet hukkuisi.“ Sitte antoi Herra sataa Sodoman ja Gomorran päälle tulikiweä ja tulta taiwaasta ja kukisti ne kaupungit ja kaiken sen lakeuden. Mutta Lotin emäntä katsoi taaksensa ja muuttui suolapatsaaksi.

10. Abrahamin koetus.

1 Mos. 21. 22. — Herra etsi Saraa, niinkuin hän oli sanonut, ja Sara synnytti pojan. Abraham nimitti poikansa Isakiksi ja ympärileikkasi hänen kahdeksapäiväisenä. Abraham oli silloin 100 ja Sara 90 ajastajan wanha.

Sen jälkeen koetteli Jumala Abrahamia ja sanoi: „ota Isak sinun ainoa poikas, jotas rakastat, ja mene Morian maalle ja uhraa hänet siellä polttouhriksi.“ Niin Abraham nousi warhain aamulla ja waljasti aasinsa ja otti poikansa Isakin, halkoili polttouhrin puita ja läksi menemään sille paikalle, jonka Jumala oli hänelle sanonut. Ja kun hän kolmantena päivänä näki sen paikan kaukaa, otti hän polttouhrin halot ja sälytti poikansa Isakin selkään, mutta itse hän otti tulen ja weitsen kätensä; ja he käwiwät molemmat yhdessä. Niin sanoi Isak: „isäni, katso, tässä on tuli ja halot; mutta kussa on lammas polttouhriksi?“ Abraham wastasi: „Jumala on katsowa itsellensä lampaan polttouhriksi, poikani.“

Ja kun he tulivat paikalle, teki Abraham siihen alttarin ja latoi halot. Sitte hän sitoi poikansa Isakin ja pani hänen alttarille halkoin päälle, ja ojensi kätensä ja otti weitsen teurastaaksensa poikaansa. Silloin Herran enkeli huusi hänelle taiwaasta, sanoen: Abraham, Abraham, älä satuta kättäs poikaan, sillä nyt minä tiedän, että sinä

pelkääät Jumalaa ja ettet ole jäästännyt ainokaista poikaa minulta. Niin Abraham nosti silmänsä ja äkkäsi takanansa oinaan, sarwista sekaantuneena tihtiään pensastoon. Ja Abraham otti sen oinaan ja uhrafi sen polttouhriksi poikansa siaan.

Mutta Herran enkeli huusi Abrahamille toistamiseen taiwaasta, sanoen: „minä olen wannonut itse kauttani, sanoo Herra: ettäs tämän teit, etkä jäästännyt ainoaa poikaas; niin minä suuresti siunaan sinun ja lisään runsaasti sinun siemenes niinkuin taiwaan tähdet, ja niinkuin sannan meren rannalla. Ja sinun siemenesjäs pitää kaikki kansat maan päällä siunatuiksi tuleman.“ Sitte palasi Abraham kotiin poikansa Isakin kanssa.

11. Isakin naiminen.

1 Mos. 24. — Kun Abraham oli joutunut ijälliseksi, sanoi hän wanhimmalle huoneensa palvelialle Eleasarille: „minä wannotan sinua Herran, taiwaan ja maan Sumalan kautta, ettes ota emäntää pojalleni Kanaanealaisten tyttäristä; waan mene isäni maahan minun sukuni tykö, ja ota sieltä pojalleni emäntä.“ Niin palvelia wannoï sen, ja otti 10 kamelia ja kaikkinaista herransa tawaraa ja waelssi Mesopotamiaan, Nahorin, Abrahamin weljen, kaupunkiin.

Eleasar antoi kamelein laskea polwillersa ulkona kaupungista wesikaiwon tykönä ehtoopuolella, jolloin waiwawäen oli tapa lähteä wettä ammentamaan, ja sanoi: „Herra, Abrahamin Jumala, suo minulle menestys tänapänä. Katso, minä seison tässä wesikaiwolla, ja kaupunkilaisten tyttäret tulewat wettä ammentamaan. Niin tapahtukoon, että se tyttö, jolle minä sanon: kallista tänne wesiasias juodakseni, ja joka sanoo: juo, minä juotan kameliskin, on juuri se, jonka olet määrännyt palvelialles Isakille.

Mutta ennenkuin hän lakkasi puhumasta, tuli Rebekka, Nahorin pojan Betuelin tytär, kantain wesiasias olallansa, ja täytti astiansa kaiwosta. Niin palvelia sanoi: „anna minun juoda wäähä wettä astias-tas.“ Hän wastasi: „juo minun herrani;“ ja antoi hänen juoda. Sitte sanoi hän: „minä ammentan wettä kame-

leilleskin", ja ammensi kaikille hänen kameleilleensa. Mutta mies katseli häntä ja sanoi: „kenenkä tytär olet?" Hän vastasi: „minä olen Betuelin tytär." Ja mies kumarfi maahan, rukoili Herraa ja sanoi: „liitetty olkoon Herra, joka on minun näin johdattanut herrani weljen huoneeseen." Mutta tyttö juoksi ja ilmoitti nämät kaikki äitinsä huoneessa.

Niin Laban, Rebekan weli, juoksi miehen tykö lähteelle ja sanoi hänelle: „tule sisälle, sinä Herran siunattu." Niin mies meni huoneeseen, ja pantiin ruokaa hänen eteensä. Mutta Eleasar sanoi: „en minä syö, ennenkuin olen puhunut asiani." Ja kun hän oli kaikki puhunut, sanoivat Laban ja Betuel: „tämä asia on tullut Herralta. Siinä on Rebekka edessäs, ota hänet, ja olkoon hän sinun herras pojan emäntä." Sitte he kutsuivat Rebekan ja sanoivat hänelle: „tahdotkos mennä tämän miehen kanssa?" Hän vastasi: „menen." Niin he laskiwat hänen menemään, ja he siunasiwat häntä ja sanoivat: „lisäännä tuhannen tuhanneksi." — Ja Isak otti Rebekan emännäksensä ja rakasti häntä. Mutta Abrahamin elinaika oli 175 ajastaitkaa, ja hän waipei kuolemaan.

12. Isakin pojat.

1 Mos. 25. 26. — Rebekka, Isakin emäntä, oli hedelmätöin, ja Isak rukoili Herraa hänen edestänsä. Niin Herra kuuli häntä ja sanoi Rebekalle: „kaksi poikaa sinä saat, ja suurempi palwelee vähempää." Kun aika tuli, synnytti hän kaksi. Ensimmäinen, joka oli ruskea ja karwainen, kutsuttiin Esauiksi; nuoremmalle he antoiwat nimen Jakob. Esau tuli jaloksi metsä- ja peltomieheksi; mutta Jakob oli yksiwakainen mies ja asui majoissa. Isak rakasti Esauta; mutta Rebekka rakasti Jakobia.

Yhtenä päivänä oli Jakob keittänyt herkun. Niin Esau tuli metsästä wäsynenä ja sanoi Jakobille: „anna minun syödä tuota ruskeaa ruokaa." Jakob sanoi: „myy minulle tänäpänä esikoisuutes." Esau vastasi: „minä kuolen kuitenkin, mitä minulle siitä esikoisuudestani?" Ja hän myi Jakobille esikoisuutensa, ja Jakob antoi Esaulle sen hernekeiton. Näin Esau katsoi esikoisuutensa ylen.

Sitte Herra ilmestyi Isakille ja sanoi: „minä olen sinun kanssas ja wanhistan sen walan, jonka olen wannonut isälles Abrahamille. Ja sinun siemenesjäs pitää kaikki kansat maan päällä siunatuiksi tuleman.”

13. Isak siunaa poikiansa.

1 Mos. 27. — Kun Isak tuli wanhaksi ja hänen silmänsä pimenivät, kutsui hän Esau ja sanoi hänelle: „ota wiines ja joutses, ja mene kedolle ja pyydä minulle metsänotus ja tee minulle himoruoka, että minun sieluni siunaisi sinua, ennenkuin kuolen.”

Mutta Rebekka kuuli tämän puheen, ja kun Esau oli mennyt, kertoi hän sen Jakobille ja sanoi: „mene nyt laumaan ja ota sieltä kaksi hywää wohlaa; minä teen isälles niistä himoruuan. Ja wie se isälles, että hän siunaisi sinua.” Jakob wastasi: „weljeni Esau on karwainen, mutta minä olen paljasihoinen. Ehtä isäni siwellee minua, ja niin joudun hänen silmissänsä petturiksi.” Mutta hänen äitinsä sanoi: „ole waan minun äänellen kuuliainen, ja tuo ne minulle.” Niin Jakob meni ja toi wohlat äitillensä. Ja hän walmisti himoruuan. Sitte hän otti Esau parhaat waatteet ja puetti Jakobin niihin. Mutta wohlain nahat kääri hän hänen käsiinsä ja taulaansa ja antoi himoruuan Jakobin käteen.

Jakob wei sen isänsä tykö ja sanoi: „isäni!” Hän wastasi: „kukas olet poikani?” Jakob sanoi: „minä olen Esau, esikoises; nouse ja syö saaliistani, että sinun sielus siunaisi minua.” Isak sanoi: „kuinkas olet niin nopiasti löhtänyt?” Hän wastasi: Herra, sinun Jumalas, soi minun sen kohdata.” Niin Isak sanoi: „tules tänne, että sinua siwelisin, oletkos poikani Esau, wai etkö.” Ja kun hän siweli häntä, sanoi hän: „ääni on Jakobin ääni, mutta kädet owat Esauin kädet.” Ja Isak söi ja joi ja sanoi: „tules nyt liki, poikani, ja anna minulle suuta”. Ja hän antoi hänelle suuta. Niin hän tunsi hänen waatteensa hajun ja siunasi häntä, sanoen: „Jumala antakoon sinulle taiwaan kastetta ja maan lihawuutta, yltäkyllä jhyviä ja wiinaa! Kansat palwelkoot sinua ja su-

fukunnat kumartakoot sinua! Ole weljes herra! Kirottu olkoon, joka sinua kiroo, ja sinattu, joka sinua siunaa!"

Kun Jakob tuskin oli lähtenyt isänsä tykö, niin Esau tuli metsästästä. Ja kun hän kuuli, että hänen weljensä oli tullut kavaluudella ja wienyt pois siunauksen häneltä, niin käwi hänen mieltensä sangen karwaaksi. Ja hän sanoi isälleen: „Häikö siunaus sinulla waan onkin?" ja hän korotti äänensä ja itki. Niin wastasi Isak: „miekallas olet sinä elättävä itses, ja palwella weljeäs. Ja tapahtuu, että sinä olet särkewä hänen ikeensä niskastas."

Mutta Esau wihasi Jakobia siunauksen tähden ja sanoi: „minä tapan weljeni." Silloin Rebekka sanoi Jakobille: „weljes Esau kostaa sinulle; nyt pakene kohta weljeni Labanin tykö, ja ole siellä fiksi, kun weljes kiukku asettuu." Ja Isak siunasi Jakobia ja lähetti hänen tykönsä menemään Mesopotamiaan Labanin tykö.

14. Jakobin waellus ja palwelus Labanin tykönä.

1 Mos. 28—30. — Waeltaessansa Jakob joutui yhteen paikkaan, ja oli siinä yöttä, sillä aurinko oli laskenut. Ja hän otti kiven ja pani sen päänsä alaseksi ja makasi siinä. Ja hän näki unta, ja katso: maan päällä seisoiwat tikapuut, joiden pää ulottui taiwaasen, ja Jumalan enkelit käwivät ylös ja alas niitä myöden. Ja Herra seisoi ylinnä niiden päällä ja sanoi: „minä olen Herra, Abrahamin ja Isakin Jumala: tämän maan, jonka päällä makaat, annan minä sinulle ja sinun siemenelles. Ja sinussa sekä sinun siemenessäs pitää kaikki sukukunnat maan päällä sinnatniiksi tuleman." Kun Jakob heräsi, sanoi hän: „totisesti on Herra tässä paikassa; tämä ei ole muu kuin Jumalan huone, ja tässä on taiwaan owi." Ja hän otti kiven, jonka hän oli pannut päänsä alaseksi, ja pani sen pystyyn muistopatsaaksi, ja kutsui sen paikan Beteliksi (Jumalan huone).

Sitte Jakob läksi matkaan ja tuli enonsa Labanin tykö. Ja kun hän oli kunkauden ollut Labanilla, sanoi Laban hänelle: „senkötähden ettäs olet sukulaiseni, sinä minua palwelisit ilman palkatta? Ilmoita minulle, mikä

palffas olisi." Mutta Labanilla oli kaksi tyttäätä: Lea ja Rakel. Ja Jakob rakasti Rakelia ja sanoi: „minä palvelen sinua 7 ajastaitkaa Rakelin, nuoremman tyttäres tähden." Ja Jakob palveli Rakelin tähden 7 ajastaitkaa. Mutta Laban petti Jakobin ja antoi hänelle Lean Rakelin siaan; ja kun Jakob siitä walitti, wastasi Laban: „ei ole meidän maan tapa, että nuorempi annetaan ennen vanhempaa. Mutta annetaan sinulle toinenkin, kun palvelet minua vielä toiset 7 ajastaitkaa. Jakob teki niin, ja Laban antoi hänelle Rakelin emännäksi.

Tämän jälkeen Jakob palveli Labanilla vielä 6 ajastaitkaa. Ja Jumala siunasi Jakobia, niin että hänelle syntyi 12 poikaa, jotka tulivat Israelin sukujen esi-isiksi ja joiden nimet ovat: Ruben, Simeon, Lewi, Juda, Dan, Raftali, Gad, Asser, Issakar, Sebulon, Josef ja Benjamin. Ja Jakob tuli aiwan äveriääksi, niin että hänellä oli paljo lampaita ja piikojia ja palvelioita, ja kameleja ja aaseja.

15. Jakobin kotimatka.

1 Mos. 31—35. — Laban ja hänen poikansa kadehtivat Jakobin rikkautta. Niin Herra sanoi Jakobille: „palaja isäs maalle, minä olen sinun kanssas." Jakob nousi ja nosti lapsensa ja emäntänsä kameleihin selkään ja vei pois kaiken tavaransa, mennäksensä isänsä Saksin tykö Kanaanin maalle.

Matkustaesansa Jakob lähetti sanansaattajat edellänsä weljensä Esauin tykö ja käski sanoa hänelle: „anna minun löytää armo sinun edesfäs?" Sanansaattajat palasivat Jakobin tykö, sanoen: „weljes tulee sinua vastaan ja 400 miestä hänen kanssansa." Nyt Jakob peljästyhi kowin ja rukoihi Jumalaa, sanoen: „isäni Abrahamin ja isäni Saksin Jumala, Herra, joka sanoit minulle: palaja maalles; minä olen mahdotoin kaikkeen siihen armoon ja kaikkeen totuuteen, jonka teit palvelialles. Pelasta nyt minua weljeni käsistä! Oletthan sinä sanonut: minä teen kaiketi sinulle hyvää." Sitte hän otti laumoistansa lahjoja ja lähetti ne Esaulle.

Mutta yöllä ilmestyi yksi mies, joka paineli Jakobin

kanssa. Ja kun hän näki, ettei hän voittanut Jakobia, sanoi hän: „päästä minua, sillä aamurusko nousee.“ Jakob vastasi: „en minä päästä sinua, jolles siunaa minua.“ Hän sanoi: „mikä nimes on?“ Hän vastasi: „Jakob.“ Niin mies sanoi: „ei sinua enää pidä nimitettämän Jakob, vaan **Israël** (Jumalan kilvoittelija), sillä sinä olet kilvoitellut Jumalan ja ihmisten kanssa, ja olet voittanut.“ Ja hän siunasi häntä siinä paikassa.

Kun Jakob näki Esau tulevan, meni hän häntä vastaan ja kumarfi maahan. Mutta Esau juoksi häntä vastaan ja hyleili häntä ja antoi hänelle suuta; ja he itkivät. Sitte Esau palasi omaa tietänsä; ja Jakob tuli isänsä tykö. — Mutta Isak kuoli 180 ajastajan vanhana, ja hänen poikansa Esau ja Jakob hautasivat hänen.

16. Josefän myhminen.

1 Mos. 37. — Josef, Jakobin poika, oli 17 ajastainkainen, kun hän kaitfi karjaa weljeinsä kanssa. Mutta **Israël** rakasti Josefia enemmän kuin muita lapsiansa. Sentähden Josefän weljet vihasivat häntä eiwätkä woineet puhutella häntä ystävällisesti. — Vielä Josef näki unen ja ilmoitti sen weljillensä sanoen: „me olimme sitowinamme jalallisia wainiolla, ja teidän jalallisenne kumarfiwat minun jalallistani.“ Mutta hänen weljensä sanoiwat: „sinäkö tulisit meidän kuninkaaksemme?“ Ja he vihasiwat häntä wielä enemmän. Ja hän taas näki toisen unen ja jutteli sen isällensä ja weljillensä, sanoen: „aurinko, kuu ja 11 tähteä kumarfiwat minua.“ Niin hänen isänsä nuhteli häntä ja sanoi: „mikä uni se on? Pitääkö minun sekä äitis ja weljes tuleman kumartamaan sinun edessäs maahan?“ Mutta hänen isänsä piti nämät sanat mielessänsä.

Kerran, kun Josefän weljet oliwat kaitsemassa isänsä karjaa, lähetti **Israël** Josefän katsomaan heitä. Kun he kaukaa näkiwät hänen, sanoiwat he: „katso, tuo unenuätkiä tulee. Tappakaamme hänet, niin saadaan nähdä, mihinikä hänen unensa joutuwat.“ Mutta Ruben tahtoi häntä pelastaa ja sanoi: „älkäät muodattako werta, waan heittäkää hänet tähän kuoppaan, joka on korwessa.“ —

Ja tapahtui, koska Josef tuli weljeinsä tykö, riisuiwat he häneltä hameen ja heittiwät hänen kuoppaan; mutta ei kuopassa ollut wettä.

Sitte he istuiwat syömään. Mutta samassa tuli joukko Ismaelilaisia lamelinsä; he weiwät rohtoja, balsamia ja hajupihkaa alas Egyptiin. Niin sanoi Juda weljillensä: „mitä me siitä hyödyimme, että murhaamme weljemme? Tulkaat, myhkäämme hänet Ismaelilaisille.“ Ja he kuuliwat häntä. Niin he wetiwät Josefin ylös kuopasta ja myiwät hänen 20 hopiapenninkiin. Sitte he ottiwat Josefin hameen, tappoiwat kauriin ja kastiwat hameen wereen ja lähettiwät sen isällensä sanoen: „tämän me löysimme; tunnustele, onko tämä poikas hame, wai eikö?“ Hän tunsi sen ja sanoi: „tämä on poikani hame, paha peto on hänen syönyt.“ Ja Jakob murehti poikaansa monta päivää. Ja hänen poikansa nousiwat häntä lohduttamaan, mutta ei hän tahtonut antaa lohduttaa itseänsä.

17. Josefin palwelus ja wankuus.

1 Mos. 39. 40. — Josef wiettiin alas Egyptiin; ja Potifar, Egyptin kuninkaan Faraon huowinhaltia, osti hänen Ismaelilaisilta. Mutta Herra oli Josefin kanssa ja antoi kaikki, mitä hän teki, menestysä. Sentähden Potifar antoi Josefin haltuun kaikki, mitä hänellä oli. — Mutta Potifarilla oli emäntä, joka houkutteli Josefia haureuteen ja suureen syntiin. Josef wastasi hänelle: „kuinka minä tekisin niin paljon pahaa ja rikkoisin Jumalaa vastaan.“ Kun hän siis näki, ettei hänen houkutuksensa menestynyt, kanteli hän wäärin Josefin päälle Potifarille. Tämä wihastui sängen kowin ja pani Josefin wankihuoneesen, jossa kuninkaan wangit oliwat. Mutta Herra oli Josefin kanssa, ja soi hänen löytää armon wankihuoneen haltian edessä, niin että tämä antoi kaikki wangit Josefin käden alle.

Sitte tapahtui, että Faraon juomanlaschia ja leipoja rikkoiwat herraansa, kuningasta, vastaan; ja Farao heitti heidät wankuteen siihen paikkaan, jossa Josef oli. — Eräänä aamuna, kun Josef tuli heidän tykönsä, näki hän

heidät murheelliseksi ja kyhyi heiltä syhtä siihen. He vastasivat: „me olemme nähneet unta, eikä ole sen selittäjää.“ Sanoi Josef: „Sumalan on selitys, kuitenkin jutellaat se minulle.“ Niin ylimmäinen juomanlaskia jutteli: „katso, viinapuu oli minun edessäni, siinä oli kolme haaraa, ja sen rypäleet tuleentuiivat viinamarjoiksi. Ja minä puserfin viinamarjat Faraon juomaastiaan ja annoin sen Faraon käteen.“ Josef sanoi: „3 haaraa on 3 päivää. Kolmen päivän perästä asettaa Farao sinun jälleen wirkaas. Mutta muista minua, kun sinun hywin käy, ettäs puhut minusta Faraolle ja saatat minun täältä ulos.“ — Kun ylimmäinen leipoja näki, että selitys oli hyvä, sanoi hän: „minäkin uneksuin, ja katso, kolme sämpyläkoria oli minun pääni päällä, ja ylimmäisessä koria oli kaikkinaisia leivotuita ruokia Faraon tarpeeksi; ja linnut söivät niitä.“ Josef vastasi: „3 koria on 3 päivää. Kolmen päivän perästä ripustaa Farao sinun hirsipuuhun, ja linnut syövät lihas sinun päältä.“ — Niin tapahtuikin. Mutta ylimmäinen juomanlaskia ei muistanut Josefia.

18. Josefän ylentäminen.

1 Mos. 41. — Kahden ajastajan perästä Farao näki unen. Hän oli seisowinaan ja Niilinwirran tykönä. Ja wirrasta astui ylös 7 lihavaa lehmää, jotka käwiwät laitumella ruohostossa. Ja niiden perästä tuli wirrasta ylös toiset 7 lehmää, rumia ja laihoja, jotka söiwät ne 7 lihavaa lehmää, waan olivat yhtä rumat nähdä kuin ennenkin. Niin Farao heräsi. Ja hän nukkui jälleen ja näki toisen kerran unta: 7 täysinäistä tähkäpäätä kaswoi yhdesä oljessa, ja 7 pientä ja surkastunutta tähkäpäätä kaswoi niiden jälkeen ja nieliwät ne 7 täysinäistä tähkäpäätä. Niin Farao heräsi. Ja aamulla hän kutsutti koon kaikki Egyptin noidat ja tietäjät ja jutteli heille unensa. Mutta ei ollut, joka sen taisi selittää. — Niin muisti ylimmäinen juomanlaskia Josefän ja kertoi hänestä Faraolle.

Silloin lähetti Farao ja kutsutti Josefän wankudesta. Ja hän tuli Faraon tykö. Ja Farao sanoi hänelle: „minä olen unta nähnyt ja olen kuullut sinusta

sanottawan, että kun unen kuulet, niin taidat sen selittää." Josef vastasi: „ei ole se minun voimassani; mutta Jumala on ennustawa Faraolle hyvää." Niin puhui kuningas hänelle unensa. — Josef sanoi: „Faraon uni on yhtäläinen. Jumala ilmoittaa Faraolle, mitä hän on tekewä. Katsa, 7 viljaista vuotta tulee koko Egyptin maahan. Ja niiden jälkeen tulee 7 nälkävuotta, niin että kaikki viljan kylläys unhotetaan kalliin ajan tähden. Niin etsiköön Farao nyt toimellisen ja taitawan miehen asettaaksensa Egyptin maan yli, ja ottakoon wiidennen osan wiljaa seitsemänä wiljavuonna ja pankoon Faraon haltuun seitsemän nälkävuoden waraksi, ettei maa häwiäisi näljän tähden."

Tämä puhe kelpasi Faraolle ja kaikille hänen palvelioillessa. Ja Farao sanoi Josefille: „kosta Jumala on näitä kaikkia sinulle ilmoittanut, niin ei ole yhtään niin hynnärtäväistä, kuin sinä olet. Ole sinä huoneeni päällysmies, ja sinun sanalles pitää kaiken minun kansani oleman kuuliaisen." Ja Farao otti formuksen kädensä ja pani sen Josefin käteen ja puetti hänen kalliisiin liinawaatteisiin ja ripusti kultakäädhyt hänen kaulaansa ja asetti hänen koko Egyptin maan haltiaksi. Josef oli silloin 30 ajastaitainen.

Ja Josef kokosi niinä seitsemänä wiljavuonna sangeen paljon jhyviä. Niin rupefi ne 7 nälkävuotta tulemaan. Ja nälkä tuli kaikkiin maakuntiin, mutta Egyptin maassa oli leipää. Ja kaikki maatunnat tulivat Egyptiin ostamaan jhyviä Josefilta.

19. Josefin weljein ensimmäinen matka Egyptiin.

1 Mos. 42. — Kanaanin maallakin oli kallis aika. Niin Jakob lähetti 10 poikaansa Egyptiin ostamaan sieltä jhyviä. Mutta nuorimpaa poikaansa Benjaminia ei lähettänyt Jakob heidän myötänsä; sillä hän sanoi: „ettei hänelle wahinkoa tapahtuisi."

Niin tulivat Israelin lapset Josefin tykö ja kumarisivat maahan hänen eteensä. Ja Josef tunsi weljensä, waan eivät he häntä tunteneet. Ja hän muisti unensa, jotka hän oli nähnyt heistä. Mutta hän teeskeli itsensä

oudoksi heitä vastaan ja puhutteli heitä kowasti ja sanoi: „te olette wakoojia, ja olette tulleet katsomaan, mistä maa awoin olisi.“ He wastasivat: „ei herrani; waan palwelias owat tulleet ostamaan ihwiä. Me olemme 12 welijestä, yhden miehen pojat Kanaanin maalla. Nuorin on isämme tykönä, mutta yksi ei ole enää eleillä.“ Josef sanoi: „lähettäkääት yksi teistänne tuomaan weljenne tänne; näin puheenne koetellaan, onko teissä totuus; mutta jollei, niin te olette wakoojia.“ Ja hän pani heidät kiinni kolmeksi päiväksi.

Kolmantena päivänä sanoi hän heille: „jos tahdotte elää, niin tehkääት näin; sillä minä pelkään Jumalaa. Antakaat yhden welijestänne olla sidottuna täällä; mutta menkääት te ja tuokaat nuorin weljenne minun tyköni, että sananne todeksi nähtäisiin.“ Mutta he sanoivat toinen toisellensa: „totisesti on tämä ahdistus tullut meidän päällemme weljemme tähden, sillä me näimme hänen sielunsa tuskan, kun hän meiltä armoa rukoili, emmekä kuulleet häntä.“ Eikä he tietäneet Josefin sitä ymmärtävän, sillä hän puhui heille tulkin kautta. Mutta hän kääntyi heistä ja itki. Sitte otti hän Simeonin heistä ja sitoi hänen. Ja Josef käski täyttää heidän säkkinsä ihwillä ja panna heidän rahansa jälleen itsekunkin omaan säkkiin. Ja he läksivät sieltä.

Kun he tulivat isänsä Jakobin tykö, ilmoittivat he hänelle kaikki, mitä heille oli tapahtunut. Mutta kun he tyhjensivät säkkejensä, katso, oli itsekunkin rahakäärö hänen säkkinsä; ja he hämmästyivät isänsä kanssa. Niin Jakob sanoi: „te olette saattaneet minun lapsittomaksi: ei ole Josef eläwissä, eikä Simeon, ja Benjamin tahdotte vielä wiedä pois; ei poikani saa mennä alas teidän kanssanne.“

20. Josefin weljein toinen matka Egyptiin.

1 Mos. 43—45. — Mutta kallis aika ahdisti maata. Niin Jakobin täntyi jälleen lähettää poikansa Egyptiin ostamaan elatusta. Waan hän ei tahtonut laskea Benjaminia heidän kanssansa. Silloin Jуда sanoi isälleen: „jolles häntä läheta, niin emme mekään mene. Läheta

nyt nuorukainen minun kanssani, minä takaan hänen." Niin Israel antoi Benjaminin lähtea weljeinsä kanssa.

Ja he menivät Egyptiin ja seisoiwat Josef in edessä. Ja kun Josef näki Benjaminin, sanoi hän: „Zumala olkoon sinulle poikasi armollinen!" ja kiiruhti kamariinsa, etsien tilaa itkeäksensä, sillä hänen sydämensä paloi weljeänsä kohta. Ja kun hän oli pesnnyt kaswonsa, tuli hän jälleen ulos ja käski tuoda leipää. Mutta pöytään hänen weljensä istutettiin ikänsä jälkeen. Sitä miehet ihmettelivät keskenänsä.

Sitte Josef käski huoneensa haltiaa sanoen: „tähtä miesten säkit ihwillä ja pane itsekunkin raha hänen säkkinsä suuhun ja minun hopyamaljani nuorimman säkin suuhun." Hän teki niin; ja aamulla päästettiin miehet menemään aaseinensa.

Mutta kun he oliwat lähteneet, käski Josef huoneensa haltian ajaa heitä takaa ja sanoa heille: miksi olette hywän pahalla maksaneet ja wieneet herrani hopyamaljan. Ja kun hän käsitti heidät, puhui hän nämät sanat heille. He wastasivat: „miksi herra senkaltaisia puhuu? Se, jonka tyköä malja löydetään, hän kuoloon; ja mekin tahdomme jäädä herralleni orjiksi." Ja hän etsi; ja hopyamalja löydettiin Benjaminin säkistä. Nyt he repäisivät waatteensa ja palasivat kaupunkiin.

Juda meni weljensä Josefin huoneesen, ja he lauskesivat maahan hänen eteensä. Ja Juda sanoi: „Zumala on löytännyt palwelias wäärhyden; katso, me olemme herrani orjat." Mutta Josef sanoi: „se, jolta malja on löydetty, olkoon minun orjani; mutta menkääte rauhasa isänne tykö." Niin Juda sanoi: „ah herrani, suonyt palwelias puhua yksin sana. Jos tulisin isäni tykö, eikä olisi nuorukaista kanssamme, niin me saattaisimme meidän isämme harmaat karwat murheella hautaan. Jääköön siis palwelias nuorukaisen siaan orjaksi; waan nuorukainen menköön weljeinsä kanssa."

Nyt ei Josef enää woinut itseänsä pidättää. Hän itki ääneensä ja sanoi: „minä olen Josef. Vieläkö isäni elää?" Mutta ei hänen weljensä taitaneet häntä wastata; sillä he oliwat hämmästyneet. Niin hän sanoi: „minä olen Josef, teidän weljenne, jonka te myitte Egypti-

tiin. Ja nyt, älkääät siitä olko murheisfanne; sillä teidän henkenne elatuksen tähden on Jumala minun edellänne tänne lähettänyt. Sillä vielä nyt on wiisi nälkäwuotta. Nientäkääät siis minun isäni tykö ja sanoakaat hänelle: näin sanoo poikas Josef: Jumala on minun asettanut koko Egyptin maan herraksi, tule alas minun tyköni, ja minä elätän sinua." Ja hän antoi suuta kaikille weljillensä. — Ja Josef antoi Faraon käskystä heille waunut, mutta isällensä hän lähetti aaseja, jotka kuljettiwat Egyptin parhaita tawaroita. Ja niin hän lähetti weljensä matkaan.

21. Jakob muuttaa Egyptiin.

1 Mos. 46—50. — Josefin weljet tuliwat isänsä tykö ja ilmoittiwat: „vielä Josef elää, ja on koko Egyptin maan herra." Waan ei hän uskonut heitä. Mutta kun hän näki waunut, jotka Josef oli lähettänyt häntä tuomaan, sanoi hän: „nyt on minulla kyllä, että poikani Josef vielä elää; minä menen häntä katsomaan, ennenkuin kuolen.“

Niin läksi Israel matkaan kaikkine ominensa. Ja Jumala puhui yöllä näyssä hänelle, sanoen: „älä pelkää mennä Egyptiin, sillä minä teen sinun siellä suureksi kansaksi. Minä menen Egyptiin sinun kansas, ja minä johdatan sinun sieltä takaisin." Niin he tuliwat Egyptiin, Jakob ja kaikki hänen siemenensä: yhteensä 66 henkeä, paitsi hänen poikainsa emäntiä ja palvelioita. Josef meni isäänsä vastaan ja halasi häntä kaulasta ja itki. Mutta Israel sanoi: „nyt minä kuolen mielelläni, että näin sinun kasvos ja ettäs vielä elät.“

Faraon käskystä antoi Josef isällensä ja weljillensä Gosenin maan asuntopaijaksi; ja Jakob eli Egyptin maalla 17 ajastaijaa. Mutta ennen kuolemaansa sanoi hän Josefille: „sinun kaksi poikaas Efraim ja Manasse olkoot minun, niinkuin Ruben ja Simeon owat minun." Ja hän lasi kätensä heidän päällensä ja siunasi heitä.

Sitte kutsui Jakob tykönsä 12 poikaansa ja siunasi heitä itsekutakin. Kun Judan wuoro tuli, sanoi hän: „sinua weljes ylistäwät, ja isäs lapset kumartawat sinua.

Ei waltikkaa oteta pois Judalta, eikä waltiosanwaa hänen jalkainsa wäliltä siksi, kun Sankari tulee, ja hänelle kansat owat alamaiset." Ja Jakob käski poikansa haudata hänen isäinsä wiereen ja loppui, 147 ajastajan wanhana. Niin Josef ja hänen welsjensä weiwät isänsä ruumiin Kanaanin maalle ja hautasivat hänen Abrahamin ja Isakin hantaan. Sitte he palasivat Eghptiin.

Isänsä kuoltua, Josef in welsjet pelkäsiwät hänen kostaman heille sen pahan, mitä he olivat hänelle tehneet. Mutta hän sanoi: „älkää peljättkö. Te ajattelitte minua vastaan pahaa; mutta Jumala on kääntännyt sen hywäksi." Ja Josef wannotti welsjiänsä, sanoen: „kun Jumala on etsiwä teitä ja wie teitä tästä maasta siihen maahan, jonka hän on wannonut Abrahamille, Isakille ja Jakobille, niin wiekää pois minun luuni täältä." — Josef kuoli 110 ajastaisena.

Viite.

22. Jobin historia.

Jobin kirja. — Uusin maalla oli mies nimeltä Job. Hän oli Jumalaa pelkääwäinen ja wältti pahaa. Ja Herra oli runsaasti siunannut hänen: hänellä oli 7 poikaa ja 3 tyttärtä ja myös sängen paljo karjaa.

Mutta Herra antoi koetella häntä. Ja yhtenä päivänä tuli sanansaattaja Jobille ja sanoi: „härjillä kynnettiin ja aasit käwiwät läsnä lautumella: niin tuliwat Arabialaiset ja ottiwat ne, ja löiwät palweliat miekan terällä." Hänen vielä puhuisfansa, tuli toinen ja sanoi: „Jumalan tuli lankefi taiwaasta ja sytytti lampaat ja palweliat ja poltti ne." Tämän vielä puhuisfa, tuli toinen ja sanoi: „Kaldealaiset ottiwat kamelit ja löiwät palweliat miekan terällä." Tämän vielä puhuisfa, tuli toinen ja sanoi: „sinun poikas ja tyttäres söiwät ja joiwat wanhimman welsjensä huoneessa. Ja katso, suuri tuulispää tuli ja syhäsi huonetta, ja se lankefi nuorukaisten päälle, niin että he kuoliwat." Silloin Job repäisi waatteensa, lankefi maahan, rukoili ja sanoi: „Herra antoi ja Herra otti; Herran nimi olkoon kiitetty!"

Sitte Herra vielä antoi koetella Jobia, ja hän lyötiin pahoilla paisumilla kantapäystä kireeseen asti. Ja Job otti sawi-astian ja kaapi itseänsä sillä, ja istui tuhassa. Niin hänen vaimonsa sanoi hänelle: „wieläkös pysyt wakuudessas? Luovu Jumalasta ja kuole!” Mutta hän vastasi: „jos olemme hyvässä saaneet Jumalalta, emmekö ottaisi pahaakin vastaan?” Kaikissa näissä ei Job syntiä tehnyt huulillansa.

Kun Jobin kolme ystävää kuuli kaiken sen onnettomuuden, mikä hänelle oli tullut, tulivat he surkuttelemaan ja lohduttamaan häntä. He itkivät ja istuivat hänen kanssansa maassa 7 päivää ja 7 yötä, puhumatta sanaakaan hänelle, sillä he näkiwät hänen kipunsa sangen suureksi. Nyt Job awasi suunsa ja kirosi syntymäpäivänsä, sanoen: „kirottu olkoon se päivä, jona olen syntynyt, ja se yö, joka sanoi: mies on syntynyt.” Silloin hänen ystävänsä rupešiwat häntä joimaamaan ja sanoiwat: „kuka tiesi sinä olet kuitenkin syntiä tehnyt Herran edessä; sillä hän palkitsee ihmisen hänen ansionsa jälkeen eikä tuomitse ketään wäärin.” Mutta Job sanoi itsensä Jumalan edessä syhyttömäksi ja lausui ystäwillensä: „te olette häijyt lohduttajat. Tietäkää, että Jumala hukuttaa minun ja on piirittänyt minun werkkoihinsa. Katso, jos vielä walittaisin wäkiwallasta, eipä minua kuulla; jos parkuisin, eipä tule oikeutta. Kuitenkin minä tiedän Luuastajani elävän; ja waikka wihdoin tämä nahkani lakastuu, saan minä kuitenkin minun lihastani nähdä Jumalan.” Mutta liialla rohkeudellansa, tahtoissaan kändä oikeudelle Jumalan kanssa, teki Job tällä kertaa syntiä Herraa vastaan.

Silloin Jumala ilmaantui Jobille ja nuhteli häntä. Ja Job nöhräytti itsensä Herran edessä ja sanoi: „minä olen taitamattomasti puhunut ymmärtämättömiä asioita. Sentähden minä pidän itseni wiallisena ja kadun tomissa ja tuhassa.” — Sitte Jumala nuhteli myös Jobin ystäviä siitä, etteiwät he oikein puhuneet hänestä Jobille. Mutta Jobille Herra antoi kaksin sen wertaa, kuin hänellä ennen oli; ja hän sai jälleen 7 poikaa ja 3 tytärtä ja eli sen jälkeen vielä 140 vuotta.

Toinen Aikakausi.

Moseksen aika.

23. Israelin lasten orjuus. Moseksen syntyä ja pako.

2 Mos. 1. 2. — Kun Josef oli kuollut ja kaikki hänen veljensä, lisääntyivät Israelin lapset Egyptissä, niin että maa täytettiin heistä. Niin uusi kuningas tuli Egyptiin, joka ei Josefista mitään tietänyt. Hän sanoi kansallensa: „Israelin lasten joukko on väkewämpi meitä. Käykäämme kavalasti heidän kimppuunsa, ettei heitä tulisi niin paljo. Sillä jos joku sota nousisi, tohtivat he mennä vihamiestemme puolelle.“ Niin asetettiin heille työn päällismiehet, waiwaamaan heitä raskaalla sawen ja tiilien työllä ja kaikkein rasitukseksi. Mutta jota enemmän he rasittivat kansaa, sitä enemmän se lisääntyi. Niin Faraao antoi käskyn kansallensa, sanoen: „kaikki pojat, jotka syntyvät Israelin lapsista, pitää teidän heittää tämän wirtaan, mutta kaikki tyttäret antakaat elää.“

Niin yksi mies Lewin suwusta nai Lewin tyttären. Waimo synnytti pojan; ja kun hän näki, että se oli ihana lapsi, salasi hän sen kolme kuukautta. Ja kun ei hän taitanut häntä enää salata, otti hän kaisilaisen arkun ja siwui sen maapihkalla ja pijillä, pani lapsen siihen ja lasi arkun kaisilistoon wirran rannalle. Mutta poikasen sifar seisoi taampana, nähdäkseen, mitä hänelle tapahtuisi.

Niin Faraon tytär meni alas pesemään itseänsä wirtaan. Ja kun hän näki arkun, lähetti hän piitansa ja antoi sen ottaa ylös. Ja hän awasi arkun ja näki lapsen, ja lapsi itki. Niin hän armahti sitä ja sanoi: „tämä on Hebrealaisten lapsia.“ Mutta lapsen sifar astui esille ja sanoi Faraon tyttärelle: „tahdotkos, että menen kutsumaan sinulle Hebrealaisen waimon, joka sinulle sen lapsen imettäisi?“ Hän wastasi: „mene!“ Niin hän meni ja kutsui lapsen äitin. Ja Faraon tytär sanoi sille waimolle: „ota tämä lapsi ja imetä se minulle, ja minä annan palkan sinulle.“ Niin waimo otti lapsen ja imetti

sen. Mutta kun lapsi oli kasvanut, toi hän sen Faraon tyttarelle; ja hän otti sen pojaksensa, ja antoi hänelle nimeksi **Mose**, sillä hän sanoi: „wedestä olen minä hänen ottanut.“

Kun Moses oli suureksi tullut, meni hän weljeinsä tykö ja näki heidän orjuutensa ja äkkäsi Egyptiläisen miehen lyövän Hebrealaista miestä. Ja kun hän näki, ettei yhtään läsnä ollut, tappoi hän sen Egyptiläisen ja kätki sanaan. Ja hän meni toisena päivänä ulos, ja katso, kaksi Hebrealaista miestä tappelewat keskenänsä, ja hän sanoi wääriintekiälle: „missis lyöt lähimmäistäs?“ Hän wastasi: „kuka sinun on asettanut meidän tuomariksemme? Tahdotkos minunkin tappaa, niinkuin tapoit Egyptiläisen?“ Niin Moses pelkäsi ja sanoi: „toisin on tämä ilmi tullut.“ Ja se tuli Faraon eteen, ja hän etsi Mosesta tappaaksensa. — Niin Moses pakeni Faraon edestä Midianin maalle ja tuli Midianin papin tykö. Ja Moses mielistyi asumaan sen miehen tykönä, ja hän antoi Mosekselle yhden tyttäristsänsä emännäksi.

24. Moseksen kutsumus.

(Noin 1,500 vuotta ennen Kristusta.)

2 Mos. 3. 4. — Moses kaitfi appensa, Midianin papin, lampaita ja tuli wuoren Horebin tykö. Siellä Jumala ilmestyi Mosekselle ja sanoi: „minä olen isäs Jumala, Abrahamin Jumala, Isakin Jumala ja Jakobin Jumala. Minä olen nähnyt kansani ahdistuksen ja kuulut heidän huutonsa. Ja nyt mene; minä lähetan sinun Faraon tykö, ja sinun pitää johdattaman kansaani ulos Egyptistä. Ja sano Israelin lapsille: Herra, teidän isänne Jumala on nähnyt minulle, ja lähetti minun teidän tyköne.“ Moses wastasi: „ei he usko minua.“ Niin Herra sanoi: „mikä se on sinun kädessä?“ Hän sanoi: „sauwa.“ Herra sanoi: „heitä se maahan.“ Hän heitti sen maahan, ja sauwa muuttui kärmeeksi; ja Moses pakeni häntä. Mutta Herra sanoi: „ojenna kätes ja rupee hänen pyrstöönsä.“ Moses teki niin, ja kärme muuttui sauwaksi hänen kädessänsä. Sitte Herra antoi Mosekselle woiman tehdä kätensä spitaliseksi ja jälleen

puhtaaksi. Ja Herra sanoi: „jollei he usko niitä kahta ihmettä, niin ota wettä wirrasta ja kaada kuuwalle maalle, niin se tulee wereksi.“

Mutta Moses sanoi Herralle: „ah Herra, minulla on hidas puhe ja kankea kieli.“ Herra sanoi: „kuka on luonut ihmisen suun? Enkö minä Herra? Miene siis nyt, mitä opetan sinua, mitä sinun puhuman pitää. Sinun welses Aron on puhelias. Puhu sinä hänelle, ja hänen pitää puhuman sinun puolestas kansalle. Ja ota tämä sauwa kätees, jolla olet ihmeitä tekewä.“

Niin Moses palasi Egyptiin. Ja hän ilmoitti Aronille kaikki Herran sanat. Ja he kokosiwat kaikki Israelin lasten wanhimmat. Mutta Aron puhui ja teki ihmeitä kansan edessä. Ja kansa uskoi; ja kun he kuuliwat, että Herra oli etsinyt Israelin lapsia ja nähnyt heidän ahdistuksensa, lankeysiwat he maahan ja rukoilivat.

25. Faraon paatumus. Egyptin waiwat.

2 Mos. 5—11. — Sitte meniwät Moses ja Aron Faraon tykö ja sanoiwat: „näin sanoo Herra, Israelin Jumala: päästä minun kansani pitämään minulle juhlaa korwessa.“ Farao wastasi: „kuka on Herra, että minun tulisi kuulla häntä. En minä siitä Herrasta mitään tiedä, enkä päästä Israelia. Menkääät työhönne.“ Ja Farao antoi panna Israelin lapsille paljoa kowemman työn, kuin ennen.

Niin Moses ja Aron meniwät jälleen Faraon tykö ja tekivät hänen edessänsä ihmeet, niinkuin Herra oli käskenyt. Mutta Faraon sydän waan paatui, eikä hän tahtonut päästää kansaa. Silloin antoi Herra suuret ja hirmuiset ihmeet tapahtua Mosesen ja Aronin kautta Egyptin maalla. Ensin kaikki wesi Niilivirrassa muuttui wereksi; ja kun tämä ei auttanut, lähetti Herra uusia maanwaiwoja. Joka kerta Farao kutsutti Mosesen ja Aronin ja pyysi heitä rukoilemaan Herraa, että waiwa laffaissi; mutta kun waiwa juuri laffaasi, paadutti Farao jälleen sydämensä. — Yhdeksäs waiwa oli synkeä pimeys, joka kesti 3 päivää, ja ei toinen toistausa nähnyt; mutta Gosenin maalla, jossa Israelin lapset asui-

wat, oli walkeus. Eikä heidän seasansa muutakaan wai-
maa nähnyht. Mutta Farao vielä paadutti sydämensä.
Niin Herra sanoi Mooselle: „vielä minä annan tulla
yhden rangaistuksen Faraoille ja Egyptiin; sitte hän pääs-
tää teidät.“

26. Pääsiäislammas. Israelin lähtö Egyptistä. Faraoon surma.

2 Mos. 12—15. — Herra sanoi Mooselle: „tämän
kuun neljäntenä toistakymmenentenä päivänä ehtoolla
teurastakoon kufin perheenisäntä ajastakaisen karitsan.
Ja heidän pitää ottaman sen werta ja siwuman pihti-
pielet ja huonetten owenpäällisen. Ja heidän pitää sinä
hönä syömän liha tulella paistettuna ja happamatointa
leipää. Mutta teidän pitää syömän sitä whötettyinä
kupeistanne, kengät jalassanne, ja sauwa kädessänne, ja
syökää se kiiruusti: se on Herran Pääsiäinen (Passah,
se on ohikäyhminen, säästäminen). Sillä minä käyn sinä
hönä Egyptin maan läwitse, ja yön kaikki esikoiset. Ja
weri on olewa teille merkiksi huoneissanne, että kun minä
weren näen, niin menen teidän ohitsenne: eikä tule se
rangaistus surmaamaan teitä, kun minä yön Egyptin
maata. Ja tämä päivä olkoon teille muistoksi ja teidän
pitää se pyhittämän juhlatki Herralle, ijankaikkiseksi sää-
dyksi, ja seitsemän päivää teidän pitää syömän happa-
matointa leipää.“ Mooses sanoi tämän kansalle, ja Is-
raelin lapset tekivät niinkuin Herra oli käskenyht.

Mutta puolihön aikana Herra löi kaikki esikoiset
Egyptin maalla; ja siellä oli suuri parku, sillä ei ollut
huonetta, jossa ei kuollutta ollut. Ja Farao kutsui Mo-
osetta ja Aronin höllä ja sanoi: „menkää pois minun
kansastani, sekä te että Israelin lapset.“ Ja Egyptiläi-
set waativat Israelin lapsia ja hoputtaen ajoivat heitä
pois maasta; sillä he sanoivat: „me kuolemme jokainen!“

Niin matkustivat Israelin lapset, lähes 600,000
jalkamiestä, paitsi lapsia; ja Mooses otti whötänsä Jo-
sefin luut. Mutta aika, jonka Israelin lapset asuivat
Egyptisä, oli 430 ajastakaa. — Kun Farao oli pääs-
tänyht Israelin lapset, niin Jumala johdatti heitä korpi-

tietä myhden, Punaista merta kohden. Ja Herra kävi heidän edellänsä päivällä pilven patsaassa ja yöllä tulen patsaassa, johdattaaksensa heitä tiellä.

Mutta Farao katui, että hän oli päästänyt Israelin lapset palveluksestaan. Ja hän otti sotaväkensä ja ajoi heitä takaa ja saavutti heidät meren tykönä. Kun Israelin lapset tämän näkivät, peljästyivät he sangen suuresti ja sanoivat Mooselle: „eikö hautoja ollut Egyptissä, että rupesit meitä johdattamaan korpeen kuolemaan?“ Mooses vastasi: „älkää peljättkö, Herra sotii teidän puolestanne, ja te olkaat alallanne.“

Sitte Mooses Herran käskystä ojensi kätensä meren yli, ja Herra laski wedet wahwalla itäpuolella ja pani meren kuiville, ja wedet erkaniivat. Ja Israelin lapset käviwät keskellä merta kuivaa myhden, ja wedet olivat heille niinkuin muuri molemmin puolin. Ja Egyptiläiset seurasiwat heidän peränsänsä keskelle merta. Mutta Herra sanoi Mooselle: „ojenna kätes meren yli, että wedet juoksiwat Egyptiläisten ylitse.“ Mooses teki niin, ja wedet palasiwat ja peittiwät koko Faraoon sotajoukon, niin ettei yksikään heistä päässyt.

Silloin weisäsi Mooses ja Israelin lapset Herralle tämän wirren: „Minä weisaan Herralle, sillä hän on sangen korkia. Hemoisen ja miehen hän mereen syöksii. Herra on minun wäkewhytteni ja autuuteni.“

27. Israelin matka Sinaille.

2 Mos. 16. 17. — Mooses antoi Israelin lasten waeltaa Punaisen meren tyköä. Ja kun he tuliwat Sinin korpeen, napisiwat he ja sanoiwat: „woi joska olisimme kuolleet Egyptissä, koska istuimme lihapatain ääressä, ja oli leipää yltäkyllä syödäksemme!“ Silloin Mooses Herran käskystä puhui kansalle: „Herra antaa teille ehtoolla lihaa ja huomenna leipää teidän rawinnoksenne.“ Ja ehtoolla peltokanat tuliwat ja peittiwät leirin. Mutta aamulla oli kaste leirin ympärillä. Ja kun kaste nousi, katso, niin oli korwessa jotakin ympyriäistä ja pientä, niinkuin härmä maan päällä. Kun Israelin lapset sen

näkiwät, sanoiwat he: „Man (mikä) tämä on?“ Sillä ei he tietäneet, mikä se oli. Mutta Moses sanoi: „tämä on se leipä, jonka Herra teille on antanut syödäkseenne.“ Ja Israelin lapset kokosiwat siitä joka aamu niin paljon, kuin jokainen syödäkseensä tarwitfi. Mutta kummentena päivänä he kokosiwat kaksikertaisesti, sillä seitsemäntenä päivänä, joka oli Herran sabbatti, ei he löytäneet mitään. He antoiwat sille nimen Man; ja se oli niinkuin korianterin siemen, walkea ja maistui kuin hunajaleipä. — Israelin lapset söiwät mannaa 40 ajastaka, siksi kun he tuliwat Kanaanin maan rajoille.

Sitte Israelin lapset jälleen napisiwat, ettei ollut wettä kansalla juoda. Niin Moses huusi Herran puoleen, ja Herra sanoi hänelle: „ota sauwas kätees ja lyö sillä kalliohon.“ Moses teki niin, ja siitä juoksi wettä, niin että kansa sai juoda.

28. Lain antaminen. Kymmenet käskyt.

2 Mos. 19. 20. 24. — Kolmantena kuukautena Israelin lasten lähtemisestä Egyptin maalta, tuliwat he Sinain korpeen ja sioittiwat itsensä siihen, nuoren koldalle. — Ja Herra sanoi Moseskelle: „sano Israelin lapsille: te olette nähneet, mitä minä Egyptiläisille olen tehnyt ja kuinka minä olen saattanut teidät minun tyköni. Jos te siis minun ääntäni ahkerasti kuulette ja pidätte minun liittoni, niin te olette minulle kallis omaisuus kaikista kansoista. Ja teidän pitää oleman minulle papillinen waltakunta ja pyhä kansa.“ Moses sanoi tämän, ja kaikki kansa wastasi: „kaikki, mitä Herra puhunut on, me tahdomme tehdä.“

Ja Herra sanoi Moseskelle: „pyhitä kansa, että he waatteenja pesiwiät ja olisiwat kolmantena päivänä walmiit.“ Moses teki niin, ja kolmantena päivänä tuli pitkäisen ihlina ja tulen leimaus ja paksu pilwi nuoren päälle ja sängen wäkwä pasunan ääni; ja kaikki kansa wapii pelwosta. Sitte Moses johdatti kansan leiristä, ja he seisahtiwat nuoren juureen. Mutta koko Sinain wuori suitsi siitä, että Herra astui alas sen päälle tulesa, ja koko wuori wapii sängen kowasti; ja sen pa-

sunan ääni kävi aina lowermaksi. — Silloin Jumala puhui kaikki nämät sanat:

„Minä olen Herra sinun Jumalas, joka sinun Egyptin maalta, orjuuden huoneesta, ulos wienyt olen. Ei sinun pidä muita jumalia pitämän minun edessäni. Ei sinun pidä tekemän itselles kuua, eikä jonkun muotoa, ei niiden, jotka ylhäällä taiwaassa owat, eikä niiden, jotka alhaalla owat maan päällä, eikä niiden, jotka wessissä maan alla owat. Ei sinun pidä kumartaman niitä, eikä palweleman niitä. — Sillä minä, Herra sinun Jumalas, olen kiwas Jumala, joka etsiskelen isäin pahat teot lasten päälle kolmanteen ja neljänteen polween, jotka minua wihaawat; ja teen laupiuden monelle tuhannelle, jotka minua rakastawat ja pitävät minun käsyni.

Ei sinun pidä turhaan lausuman Herran sinun Jumalas nimeä; sillä ei Herra jätä sitä rauhaisematta, joka hänen nimensä turhaan lausuu.

Muista sabbatin päivää, ettäs sen pyhitäisit. — Kuusi päivää pitää sinun työtä tekemän ja kaikki askarees toimittaman. Mutta seitsemäntenä päivänä on Herran sinun Jumalas sabbatti: silloin ei sinun pidä yhtään työtä tekemän, ei sinun, eikä sinun poikas, eikä tyttäres, eikä palwelias, eikä piikas, eikä juhtas, eikä muikalaises, joka sinun portissas on. Sillä kuutena päivänä on Herra taiwaan ja maan ja meren tehnyt ja kaikki, mitä niissä owat, ja lepäsi seitsemäntenä päivänä. Sentähden sinuasi Herra sabbatin päivän ja pyhitti sen.

Sinun pitää kunnioittaman isäas ja äitiäs, ettäs kauwan eläisit maan päällä, jonka Herra sinun Jumalas antaa sinulle.

Ei sinun pidä tappaman.

Ei sinun pidä huorin tekemän.

Ei sinun pidä warastaman.

Ei sinun pidä wäärää todistusta sanoman sinun lähimmäistäs vastaan.

Ei sinun pidä pyytämän sinun lähimmäises huonetta.

Ei sinun pidä himoitsemän lähimmäises emäntää, eikä hänen palweliaansa, eikä piikaansa, eikä hänen härkäänsä, eikä hänen aasiaansa, eikä mitään, mikä sinun lähimmäises oma on."

Ja kaikki kansa näki pitkäisen ihlinän ja tulen leimaukset ja pasunan äänen ja nuoren suitsewan. Ja he pakeniivat ja sanoivat Mooselle: „puhu sinä meidän kanssamme, ja me kuulemme: ja älköön Sumala meidän kanssamme puhuko, ettemme kuolisi.“ Ja herra puhui Mooselle kaikki, mitä hänen piti sanoman Israelin lapsille.

Sitte sanoi Herra Mooselle: „astu ylös minun tyköni nuorelle; ja minä annan sinulle kiwiset taulut ja käsyt, jotka minä kirjottanut olen Israelin lapsille opetuksiksi. Ja Mooses meni keskelle pilweä ja oli nuorella 40 päivää ja 40 yötä.

29. Kultainen wafikka. Lain taulut. Todistuksen maja.

2 Mos. 32—34. 25. 40. 3 Mos. 23. 4 Mos. 6. — Kun Mooses wiipyi tulemastä alas nuorelta, kokuontui kansa Aronia vastaan ja sanoi: „tee meille jumalia, jotka meidän edellämme käwisiwät, sillä emme tiedä, mitä tälle miehelle Mooselle tapahtunut on.“ Aron wastasi: „rewäiskäät teidän kultaiset korwarentaanne ja tuokaat minulle.“ Ja he toiwat ne, ja Aron teki kullasta waletun wafikan. Mutta kansa sanoi: „tämä on sinun Sumalas, Israel, joka sinun Egyptin maalta johdatti ulos;“ ja he uhrafiwat wafikalle. Sitte he istuiwat syömään ja juomaan, ja nousiwat mässäämään.

Kun Herra näki tämän heidän menonsa, julmistui hänen wihansa, ja hän tahtoi hukuttaa heidät. Mutta Mooses rukoi hartaasti Herran edessä. Niin Herra kati sitä pahaa, jonka Hän uhkasi tehdä kansallensa. — Sitte Mooses Herran käskystä astui alas nuorelta, ja hänen kädessänsä oli kaksi todistuksen taulua; mutta taulut oli-

wat Jumalan teko ja kirjotus oli myös Jumalan kirjotus, kaimettu tauluihin. Kun Moses lähestyi leiriä, näki hän wafikan ja hyppyi. Ja hänen wihansa julmistui, ja hän heitti pois käsistensä taulut ja löi ne rikki wuoren alla. Ja hän otti wafikan ja poltti tulella ja museri sen tuhaksi; sitte hajotti hän sen weteen ja antoi sen Israelin lasten juoda. Ja Moses käski Lewin poikain käydä edestakaisin leirissä ja tappaa ketä kukin kohaitsi; ja sinä päivänä kaatui kansaa liki 3000 miestä.

Sitte Moses Herran käskystä teki kaffi nutta tiwistä taulua entisten kaltaista ja astui Sinain wuorelle. Ja hän oli siellä Herran tykönä jälleen 40 päivää ja 40 yötä; ei syönyt leipää eikä juonut wettä. Ja Jumala kirjotti tauluihin liiton sanat, ne kymmenen sanaa. — Kun Moses astui Sinain wuorelta alas, oli hänellä kaffi todistuksen taulua kädesssänsä, eikä tietänyt, että hänen kaswoinsa iho paistoi siitä, että Herra oli puhutellut häntä. Ja kun Aron ja kaikki Israelin lapset tämän näkiwät, pelkäsiwät he Mosesesta lähestyä. Niin hän pani peitteen kaswoinsa eteen. Mutta kun hän meni Herran eteen puhuttelemaan häntä, pani hän peitteen pois.

Paitsi kymmeniä käskyjä antoi Herra Israelin lapsille Mosesen kautta monta muutaakin sääntöä, jotka etenkin koskiwät heidän jumalanpalvelustansa. Niin Moses Jumalan käskystä teetti Herralle asumasion eli tabernaklin, joka kutsuttiin Todistuksen majaksi ja jossa oli kaffi siaa: Pyhä ja Kairkeinyhyhin, eroitettuinapafulla sulkuwaatteella, esirippu nimeltä. Pyhässä seisoi suitsutus=alttari, näkyleipäin=pöytä, jonka päällä piti oleman 12 näkyleipää, sekä seitsenhaarainen kynttiläjalka. Kairkeinyhyhimpään pantiin liiton=arkki, joka oli arkku, johon lain molemmat taulut pantiin säilytettää. Arkin kansi kutsuttiin armonistuimeksi. Yläympäri tabernaklin oli aidattu piha, joka sanottiin esikartanoksi. Tähän rakennettiin poltto=uhri=alttari, jonka päällä uhri=eläimet piti teurastettaman ja poltettaman sowingoksi kansan syntein edestä. — Kun maja oli walmis, peitti pilwi seurakunnan majan, ja Herran kunnia täytti sen. Joka kerta kun pilwi sitte meni ylös majan päältä, matkustiwät Israelin lap-

set edemmä, ja kun se laski, sioittivat he itsensä. Yöllä pilvi oli niinkuin tuli, joka walaisi leirin.

Palwelus-toimiin Pyhässä eroitti Herra koko Lewin sukukunnan. Mutta papinwirkaan määrättiin tästä sukukunnasta ainoasti Aronin suku. Aron itse tuli ylimmäiseksi papiksi, joka arvo hänen jälkeensä aina oli tulewa vanhimmalle pojalle hänen suvussansa. — Ja Herra puhui Mosekselle: „sano Aronille ja hänen pojilleensa: näin pitää teidän siunaaman Israelin lapsia: Herra siunatkoon sinua ja warjeltkoon sinua! Herra wallistakoon kaswonsa sinun päälles ja olkoon sinulle armollinen! Herra hientäköön kaswonsa sinun puolees ja antakoon sinulle rauhan!“

Päitfi seitsemättä päivää joka wiikossa määräsi Sumala Israelin lapsille wietettäväksi 3 suurta juhlaa wuodessa. Nämät oliwat: Pääsiäinen eli mafian leiwän juhla, jota wietettiin lähdon muistoksi Egyptistä; Heluntai, jota, 7 wiikkoa pääsiäisestä, wietettiin kiitosjuhlanä elon edestä ja myös lain antamisen muistoksi, sekä Lehtimajan juhla, jota wietettiin Israelin lasten lehtimajoissa asumisen muistoksi korwen läpi matkustaessansa. — Näiden ohessa oli määrätty yksi päivä wuodessa, suuri sowintopäiwä, jona ylimmäisen papin piti menemän Kaitkeinpyhimpään ja uhraaman koko kansan syntien edestä.

30. Neljäkymmentä vuotta korwessa. Moseksen kuolema.

4 Mos. 10. 13. 14. 21. 5 Mos. — Enemmän kuin wuoden oliwat Israelin lapset olleet sioitettuina Sinain tienoilla, kun pilwi yhtenä päivänä nousi todistuksen majan päältä. Silloin Israelin lapset läksiwät matkaansa, ja kun he tuliwat Paranin korpeen, lähetti Moses Herran kästystä 12 miestä wakoomaan Kanaanin maata. 40 päivän perästä miehet palasiwat Moseksen ja Israelin lasten thkö ja sanoiwat: „me käwimme Kanaanin maalla, joka rieskaa ja hunajaa wuotaa. Mutta emme taida mennä sitä kansaa vastaan, joka siellä asuu, sillä he owat meitä wäkwämmät. Me näimme siellä

myös jättiläisiä, ja me olimme heidän suhteensa niinkuin heinäsiirakat."

Niin kaikki Israelin lasten seurakunta rupeesi parku-
maan, ja kansa itki sen ylösen ja sanoi: „josta olisimme
kuolleet Egyptiin maalla! taikka josta me tässä korvessa
olisimme kuolleet! Usettakaamme päämies ja palatkaamme
Egyptiin." Mutta Jofua ja Kaleb, jotka myös oli-
vat maata waoneet, sanoivat: „maa on juuri hyvä.
Jos Herralla on hyvä suosio meihin, niin hän wie mei-
dät siihen maahan ja antaa sen meille." Niin aikoi koko
kansan joukko kiittää heitä kuoliaksi. — Mutta samassa
Herran kunnia näkyi seurakunnan majassa, ja Herra sa-
noi Mooselle: „kuinka kauvan tämä paha joukko napi-
see minua vastaan? Sano heille: niin totta kuin minä
elän, sanoo Herra, minä teen teille, niinkuin te puhuitte.
Kaikki te, jotka napistitte, ette suinkaan tule siihen maa-
han, paitsi Jofuaa ja Kalebia, joissa on toinen henki.
Teidän lapsenne minä sinne johdatan, mutta teidän ruu-
miinne kaatuvat tässä korvessa. Ja teidän lapsenne pi-
tää oleman paimenina tässä korvessa 40 ajastaikaa, nii-
den 40 päiväluvun jälkeen, joina olitte maata wako-
massa." — Näiden Herran sanain jälkeen Israelin lap-
set olivat korvessa vielä sangen kauvan, jolla aikaa koko
wanhempi suku ennätti häwitä.

Meljäntenä-kymmenentenä ajastaikana tapahtui jäl-
leen, että kansa suuttui matkasta ja napisi, sanoen: „täällä
ei ole leipää eikä wettä, ja meidän sielumme suuttuu tä-
hän huonoon ruokaan." Sillä he tarvoittivat mannaa.
Niin Herra lähetti kansan sekaan tulisia kärmeitä, jotka
kansaa purivat, niin että paljo kansaa kuoli. Ja kansa
tuli Moosoksen tykö, ja sanoi: „me teimme syntiä. Ru-
koile Herraa ottamaan pois nämät kärmeet." Niin Mo-
ses rukoili, ja Herra sanoi: „tee sinulles tulinen kärme
ja nosta se merkiksi ylös: se, joka purtu on, kun hän
katsoo siihen, niin hän elää." Mooses teki niin, ja ta-
pahtui, että jos joku kärmeeltä purtiin, ja hän katsahi
sitä waskikärmettä, niin hän jäi elämään.

Mooses oli 40 ajastaiainen, kun hän pakeni Mi-
dianin maalle. Siellä hän wiiphi 40 vuotta, siksi kun
hän johdatti Israelin lapset Egyptistä. Heidän kans-

sanja hän oleskeli 40 ajastaitkaa waeltaessansa Kanaanin maalle, ja oli jo pääsenyt Jordanin wirralle asti, kun Herra kutsui hänen täältä.

Kuolemansa edellä Moses muistutti Israelin kansalle kaikkia niitä hyviä töitä, joita Herra oli heille osottanut, ja kaikkia niitä käskyjä, joita Herra oli hänen kauttansa antanut, ja sanoi: „kuule Israel! Jos sinä olet Herran sinun Jumalas äänelle kuuliainen, niin siunaus on tulewa sinun päälles. Mutta jos et sinä kuule Herran sinun Jumalas ääntä, niin on kirous tulewa sinun päälles, ja Herra hajottaa sinun kaikkein kansain sekaan.“ Moses myös ennusti Israelin kansalle suuren profetan (Messiaan) tulemisesta, sanoen: „profetan sinun seastas, minun kaltaiseni, herättää sinulle Herra sinun Jumalas: häntä kuulkaat.“

Sitte sanoi Herra Moseskelle: „mene Nebon wuorelle, joka on Jerikon kohdalla, ja katsele Kanaanin maata, jonka minä Israelin lapsille omafsi annan. Ja kuole wuorella ja kokoonnu kansas tykö.“ Moses astui ylös Nebon wuorelle, ja Herra näytti hänelle kaiken sen maan, jonka hän oli luvannut Abrahamille ja hänen siemenelensä. Ja Moses Herran palvelia kuoli siellä, ja Herra hautasi hänen; eikä ole yhäkään saanut tietää hänen hautaansa tähän päiwään asti. — Sitte ei yhtään profetaa nousnut Israelissa Mosesken wertaista, jonka Herra tunsi kaswoista kaswoihin.

Kolmas Aikansa.

Josuan ja Tuomarein aika.

31. Josua.

Jos. — Mosesken kuoleman jälkeen sanoi Herra Josualle, Mosesken palvelialle: „nouse ja mene tämän Jordanin ylitse, sinä ja kaikki tämä kansa, siihen maahan, jonka minä annan Israelin lapsille.“ Niin Josua johdatti Israelin lapset Jordanin wirralle, ja Herra antoi

wirran weden, joka ylipuolelta juoksi, seisahdettua, mutta alipuolinen wesi wäheni ja juoksi pois. Niin koko Israel käwi kiuwalla Jordanin läwitse. — Sitte he sioittiwat itsensä liki Jerikon kaupunkia ja söiwät sen maan yhwistä. Mutta manna lakkasi, kun he söiwät maan yhwistä.

Jeriko oli suljettu ja wifusti warustettu Israelin lapsia vastaan. Mutta Herra sanoi Josuulle: „minä olen antanut Jerikon sinun käsiis. Käykäätkä kaikki sotamiehet kaupungin ympäri yksi kerta; ja tee niin kuusi päivää. Ja seitsemän pappia ottakoon seitsemän pasunaa arkin eteen; ja seitsemäntenä päivänä käykäätkä seitsemän kertaa kaupungin ympäri ja papit soittakoot pasunilla. Niin nostakoon kaikki kansa suuren äänen ja huutakoon, ja niin kaupungin muuri hajoo alallensa.“ Israelin lapset tekivät Herran sanain jälkeen, ja Jerikon muuri hajosi alallensa, ja kansa astui sisälle kaupunkiin ja hukutti kaikki, jotka siinä oliwat.

Sitte antoi Jumala Josuulle monta suurta ja ihmeellistä voittoa Kanaanin asujanten yli, ja Josua jatkoi Kanaanin maan Israelin kahdelletoistakymmenelle sukunnalle, ja he asuiwat siinä. Eikä puuttunut mitään kaikesta siitä hywyhdestä, jonka Herra oli luvannut Israelin huoneelle. — Mutta todistuksen maha pantiin ylös Silossa.

Pitkän ajan perästä kokosi Josua kaikki Israelin sukunnat Sikemiin ja muistutti heille kaikkia Jumalan hyviä töitä heitä kohtaan ja sanoi: „peljätäkäätkä siis nyt Herraa ja palwelkaat häntä uskollisesti! Sollei teidän telpaa Herraa palwella, niin walitkaat teille tänä päivänä, ketä te palwelette. Mutta minä ja minun huoneeni palwelemme Herraa.“ Kansu wastasi: „pois se meistä, että hylkäisimme Herran ja palwelisimme muita jumalia!“ Sen jälkeen Josua kuoli 110 ajastakaisena.

32. Israelin Tuomarit. Gideon. Simson.

Tuom. 2. 6. 7. 13—16. — Josuan kuoleman jälkeen palweli Israelin kansa Jumalaa, niinkauwan kuin wanhimmat eliwät, jotka oliwat nähneet Herran suuria töitä,

jotka hän Israelille oli tehnyt. Mutta sen jälkeen tuli toinen sukukunta, joka ei tuntenut Herraa eikä hänen töitänsä. Nämät hylkäsivät Herran ja kumarsivat niiden kansain jumalia, jotka heidän ympärillensä asuivat. Niin julmistui Herran viha Israeliin ja hän antoi heidät heidän vihollistensa käsiin: ja heitä ahdistettiin aivan koviin. Kun siis Israel hädässänsä huokasi Herran tykö, armahdi hän Israelin lapsia ja herätti heille Tuomareita, jotka vapahtivat heitä heidän vihollistensa käsistä. Mutta kun tuomari kuoli, luopuivat he jälleen Herrasta ja palvelivat vieraita jumalia. — Israelin jaloimmat tuomarit olivat Gideon, Simson ja Samuel.

Kun Israelin lapset taas tekivät pahaa Herran edessä, antoi hän heidät Midianilaisten käsiin. Mutta Israel huusi Herran tykö. Silloin Herran enkeli tuli yhden nuoren miehen tykö, jonka nimi oli Gideon, ja sanoi: „Herra olkoon sinun kanssas, sinä väkewä sotamies.mene tässä väkewyhdyessä; sinä vapahdat Israelin: katso minä lähetän sinun.“ Niin Gideon lähetti sanan muutamille sukukunnille, ja paljo väkeä kokoontui seuraamaan häntä. Mutta Herra sanoi: „Hienpaljo on väkeä sinun kanssas, että antaisin Midianin heidän käsiinsä; ehkä kerskaisi Israel minua vastaan, sanoen: minun oma käteni vapahdi minun.“ Ja Herra valitsi näistä Gideonille ainoastaan 300 miestä ja sanoi: „niillä 300 miehellä vapahdan minä teitä; mutta kaikki muu kansa menköön kulin siallensa.“ Ja Gideon antoi heidän mennä. Mutta niiden 300 miehen jokaisen käteen antoi Gideon pasunat ja tyhjät sawiastiat ja lamput astioissa, ja meni niiden kanssa sydänyöllä vihollisten leiriin. Sinne tultuansa puhalsivat he pasuniin ja rikkoivat sawiastiat; mutta lamput he tempasivat wasempaan käteensä ja pasunat oikeaan käteensä, puhaltaaksensa, ja huusivat: „miekka Herralle ja Gideonille!“ Silloin kaikki leiri rupefi juoksemaan, huutamaan ja pakenemaan. Ja Herra sowitzi niin, että toisen miekka kääntyi toista vastaan koko leirissä. Mutta Israelin miehet ajoivat Midianilaisia takaa ja tappoivat heidän päämiehensä.

Israelin lapset tekivät vielä pahaa Herran edessä,

ja hän antoi heidät Filistealaisten käsiin 40:ksi ajast-
ajaksi. Mutta Herra herätti heille jälleen tuomarin, joka
nousi vapahtamaan Israelia Filistealaisten kädestä. Tä-
män tuomarin nimi oli **Simson**. Hän oli Jumalan Na-
siri*), ja Herra antoi hänelle erinomaisen wäkewyhyden.
Kerran nuori jalopeura tuli kiljuen häntä vastaan.
Mutta Herran Henki tuli voimalliseksi hänessä ja hän
repäisi sen kappaleiksi, eikä ollut mitään hänen kädes-
fänsä. Wäkewyhydessänsä Simson löi monta joukkoa Fi-
listealaisia ja teki heille muntakin pahaa. Kerta, kun
Herran Henki jälleen tuli hänen päällensä, otti hän aasin
leukaluun ja löi sillä 1000 Filistealaista. — Mutta Sim-
son rakastui waimoon, jonka nimi oli Delila. Hänelle
Filistealaiset lupasivat paljon rahaa, jos hän saisi tutki-
tuksi, missä Simsonin wäkewyhyys oli, ja wihdoin hänen
onnistuihin saada Simson ilmoittamaan, miten hänen
wäkewyhtensä hänestä meni pois, jos hiukset ajeltaisiin
hänen päästänsä. Niin Delila Simsonin maatessa kut-
tui miehen, joka ajeli suortuwa hänen päästänsä; ja kun
Simson heräsi, oli Herra luopunut hänestä. Nyt Filis-
tealaiset ottivat hänen kiinni ja puhkasivat hänen sil-
mänsä, ja sitoivat hänen kahdella waskitahleella, ja hä-
nen täyhti jauhaa wanfihuoneessa.

Mutta Simsonin hiukset rupesivat jälleen kaswa-
maan. Ja tapahtui, että Filistealaisten päämiehet ko-
koontuivat tekemään suurta uhria epäjumalallensa; ja he
tuottivat Simsonin soittamaan heille ja asettivat hänen
pilarein wäliin, joilla epäjumalan huone oli tuettu. Ja
huone oli täynnä wäkeä. Niin Simson huusi Herran
tykö, sanoen: „Herra muista minua ja wahwista minua
Jumala ainoasti tällä ferralla!“ Sitte hän tarttui kah-
teen keskimmäiseen pilariin käsillänsä ja nojasi wahwasti
niiden päälle. Ja huone kaatui kaiken siinä olewan kan-
san päälle, niin että Simson kuollessansa tappoi useam-
mat kuin eläisfänsä.

*) Nasiriksi sanottiin se, joka lupauksen kautta oli eroi-
tettu Herran palvelukseen. Lupauksen aikana piti hänen antamau
päänsä hiukset vapaasti kaswaa ja karttaman kaikkiä wäkewiä juo-
mia (katso 4 Mos. 6).

33. Eli ja Samuel.

1 Sam. 1—7. — Ylimmäisen papin Elin aikaan, joka myöskin oli tuomari, eli yksi mies Israelissa, jonka waimon nimi oli Hanna. Tällä ei ollut lasta, ja hän oli siitä saanen murheellinen ja rukoili Herraa. Ja Herra kuuli hänen rukouksensa, ja hän synnytti pojan ja nimitti hänen Samueliksi. Jonkun ajan perästä, kun poikasen vanhemmat menivät ylös todistuksen majaan, joka oli Silossa, ottivat he Samuelin kansansa, ja Hanna jätti hänen Elille kasvatettua palveliaksi Herran huoneessa.

Elillä oli kaksi poikaa, jotka olivat pappina seurakunnan majassa. He olivat ilkeät, eivätkä totelleet Herraa. Mutta Eli oli juuri vanha ja kuuli, mitä hänen poikansa tekivät, waan hän ei rangaisnut heitä. Niin Sumalan mies tuli Elin tykö ja sanoi: „näin sanoo Herra: miksi enemmän kunnioitat poikias, kuin minua? Jotka minua kunnioittawat, niitä minä tahdon kunnioittaa, mutta jotka minua katsowat hlen, ne joutuwat häpiään. Ratsso, sinun poikas kuolewat molemmat yhtenä päivänä.“

Mutta poikasen Samuel kasvoi kaswamistansa, ja oli otollinen sekä Herran että ihmisten edessä. Ja tapahtui yhtenä yönä, kun Samuel makasi Herran tempelissä, että Herra huusi Samuelia. Hän juoksi Elin tykö ja sanoi: „tässä olen, sinä huusit minua.“ Eli sanoi: „en minä kutsunut, mene jälleen ja pane maata.“ Mutta Samuel ei tuntenut silloin vielä Herraa, eikä Herran sana ollut vielä ilmoitettu hänelle. Ja Herra huusi häntä vielä kaksi kertaa. Kummallakin kerralla hän meni Elin tykö ja sanoi niinkuin ennenkin. Nyt hymäräsi Eli, että Herra oli huutanut nuorukaista, ja sanoi: „jos sinua vielä huudetaan, niin sano: „puhu Herra, palvelias kuulee.““ Mutta Herra huusi niinkuin ennenkin: „Samuel, Samuel!“ Hän wastasi: „puhu, palvelias kuulee.“ Niin Herra sanoi: „minä tuotan Elille kaikki, mitä olen hänen huonettansa vastaan puhunut, sentähden että hän tiesi poikansa häpiällisesti käyttäneen itsensä, eikä rangaisnut heitä.“ Aamulla Eli kutsui Samuelin ja sanoi: „mikä sana se on, joka sinulle sanottiin? Älä salaa sitä

minulta". Niin Samuel sanoi hänelle kaikki. Mutta Eli sanoi: „hän on Herra, hän tehköön, minä hyväksyn näkee.“

Sitte Israel meni sotaan Filistealaisia vastaan ja Israelin vanhimmat sanoivat: „ottakaamme Herran liiton-arkki vapautamaan meitä vihollistemme kädestä. Kansala lähetti Siloon, ja Elin pojat tulivat liiton-arkin kanssa. Mutta sodassa Israel lyötiin, ja Jumalan arkki otettiin pois, ja Elin kaksi poikaa kuolivat. Kun Eli tämän kuuli, kaatui hän taapäin ja kuoli. — Mutta Herran käsi oli raskas Filistealaisten päällä liiton-arkin tähden. Niin he päättivät lähettää Jumalan arkin takaisin Israeliin, ja tekivätkin niin.

Elin kuoleman jälkeen oli Samuel tuomarina Israelissa. Hän oli myöskin Herran profeta ja saattoi Israelin lapset jälleen palvelemaan ainoaa Herraa. Ja Herra antoi jälleen Israelille onnen Filistealaisia vastaan.

Reijäs Mikaelin.

Sakamattoman kuningaan-wallan aika.

34. Saul.

1 Sam. 8—10. 15. — Kun Samuel vanhentui, pani hän poikansa Israelin tuomariksi. Mutta nämät eivät waeltaneet isänsä teissä, vaan noudattivat ahneutta, ottivat lahjoja ja käänsivät oikeuden. Niin Israelin vanhimmat tulivat Samuelin tykö ja sanoivat: „katso, sinä olet vanhennut, eivätkä poikas waella sinun teissä. Niin aseta nyt meille kuningas, niinkuin kaikilla pakanoillakin on.“ Samuel otti sen puheen pahaksi; mutta Herra sanoi: „kuule kansan ääntä, sillä ei he ole sinua hyljänneet, vaan minun, etten minä heitä hallitsijä.“

Siihen aikaan oli yksi Kis niminen mies Benjaminin suvusta. Hänellä oli poika, Saul nimeltä, joka oli kaunis nuori mies, päätä pitempi kaikkea muuta kansaa. Tämä tuli Herran johdatuksesta Samuelin tykö, ja kun

Samuel näki Saulin, sanoi Herra hänelle: „tämä on se mies, joka on hallitseva minun kansaani.“ Niin Samuel sanoi Saulille: „sinä syöt tänäpäpä minun kansani.“ Mutta seuraavana aamuna otti Samuel öljyhastian ja kaasi Saulin pään päälle, antoi hänelle suuta ja sanoi: „katso, Herra on sinun woidellut perintönsä päämieheksi.“ Ja kun Saul meni Samuelin tykö, antoi Dumala hänelle toisen sydämen, ja Dumalan Henki tuli woimalliseksi hänessä.

Sitte Samuel kutsutti Israelin kansan kokoon yleisellä arwan-heitolla tutkiaksensa, kenen Herra tahtoi walista Israelin kuninkaaksi. Urpa lankefi Saulille. Niin kaikki kansa huusi: „eläköön kuningas!“

Kun Saul oli tullut Israelin kuninkaaksi, joti hän kaikkia heidän wihollisiansa vastaan ja wapahti Israelin niiden käjistä, jotka sitä ryöstiwät. Mutta Samuel sanoi Saulille: „näin sanoo Herra: mene ja lyö Amalek ja hukuta kaikki, mitä hänellä on.“ Sillä Amalekilaiset olivat tehneet Israelille paljon pahaa. Niin löi Saul Amalekilaiset ja surmasi kaiken kansan, mutta säästi kuitenkin heidän kuninkaansa ja mitä parasta oli karjassa. Niin Samuel Herran käskystä meni Saulin tykö ja sanoi: „mikset kuulut Herran ääntä, waan annoit itses saaliin puoleen?“ Saul wastasi: „wäki on ottanut ne parhaat firotuista uhrataksensa Herralle, sinun Dumalalles.“ Mutta Samuel sanoi: „katso, kuuliaisuus on parempi kuin uhri. Ettäs olet hyljännyt Herran sanan, on hän sinun myös hyljännyt, ettet enää saa olla kuninkaana.“ Ja Samuel meni pois, mutta murehti kuitenkin Saulia.

35. Dawid paimenena. Goljat. Jonatan.

1 Sam. 16—18. — Herra sanoi Samuelille: „kuinka kauwan sinä murehdit Saulia? Tähtä sarwes öljyllä ja mene Isain Bethlehemiläisen tykö, sillä hänen poijstansa olen minä katsunut itselleni kuninkaana.“ Samuel meni Bethlehemiin ja kutsui Isain ja hänen poikansa uhriaterialle. Kun he tulivat, katsoi Samuel wanhinta poikaa ja ajatteli: tosin tämä on Herran woideltu! Mutta Herra sanoi Samuelille: „älä katso hänen muotoansa eikä

suurta koloansa, minä olen hyljännyt hänen. Sillä ei niin ole, kuin ihminen näkee. Ihminen näkee sen, mikä silmäin edessä on, mutta Herra katsoo sydämeen." Niin antoi Isai 7 poikaansa, toisen toisensa perään, tulla Samuelin eteen. Mutta Samuel sanoi: „joko nyt täällä kaikki pojat ovat?" Isai vastasi: „vielä on nuorin jäljellä, joka kaitsee lampaita." Niin Samuel antoi lähettää hänen peräänsä, ja kun nuorukainen, jonka nimi oli Dawid, tuli, sanoi Herra Samuelille: „nouste ja voittele tämä." Niin Samuel voiteli hänen weljeinsä keskellä. Ja Herran Henki tuli Dawidiin siitä päivästä ja sen jälkeen.

Mutta Saulista Herran Henki läksi, ja paha henki waiwasi häntä. Niin hänen palveliansa neuwoivat häntä etsimään miestä, joka taitaisi soittaa harppua, sillä poistaaksensa kuninkaan lewottomuutta. Ja Saul sai tietää, että Dawid, Isain poika, taisi soittaa, ja hän lähetti Dawidin perään ja teki hänen aseensa kantajaksi. Kun siis paha henki tuli Saulin päälle, otti Dawid kanteleen ja soitti kuninkaan edessä. Niin Saul wirwoitettiin ja paha henki läksi hänestä.

Filistealaiset kokosivat sotawäkensä sotaan Israelia vastaan. Niin tuli Filistealaisten leiristä wälimies, **Goljat** nimeltä, 6 kyynärää ja kämminen leweyttä pitkä; ja hänellä oli hirmuiset aseet. Hän seisoi ja huusi Israelin joukolle: „walitkaat mies joukostanne, joka tulee tänne ulos minun tyköni. Jos hän lyö minun, niin me olemme teidän palvelianne, mutta jos minä hänen voitän, niin teidän pitää meitä palweleman." Ja sitä tekoa hän teki aamulla ja ehtoolla 40 päivää. Mutta Saul ja koko Israel pelkäsiwät suuresti.

Kun Isain wanhimmat pojat oliwat lähteneet Saulin kanssa sotaan, meni Dawid kotiinsa jälleen kaitsemaan isänsä lampaita. Mutta yhtenä päivänä lähetti Isai Dawidin weljiänsä katsomaan, ja kun Dawid tuli leiriin, nousi Goljat jälleen ja puhui niinkuin ennenkin. Mutta leirissä sanottiin: „joka hänen lyö, sen kuningas tekee aivan rikkaaksi, ja antaa tyttärensä hänelle ja tekee hänen isänsä huoneen wapaaksi werosta." Kun Dawid

tämän kuuli, sanoi hän tahtovansa sotia Filistealaisen kanssa; ja se ilmoitettiin Saulille.

Saul noudatti hänen tykönsä, ja Dawid sanoi Saulille: „älköön kenenkään sydän hämmästykö hänen tähtensä! Palwelias käy sotimaan Filistealaista vastaan.“ Saul sanoi: „et sinä woi sotia hänen kanssansa; sillä sinä olet nuorukainen, mutta hän on sotamies hamasta nuoruudestaan.“ Niin Dawid jutteli, kuinka hän, kaistessaan isänsä lampaista, kerran tappoi jalopeuran ja toisella kertaa karhun, ja sanoi: „Herra, joka minun pelasti jalopeuran ja karhun käpistä, hän pelastaa minun tämän Filistealaisenkin käpistä.“ Niin Saul sanoi: „mene, Herra olkoon sinun kanssas!“ Ja Dawid otti sanwansa käteensä, walitsi ojasta wiisi sileää kiweä, pani ne paimen-reppuunsa, otti lingon käteensä ja meni Filistealaista vastaan.

Kun Filistealainen näki Dawidin, piti hän hänen halpana ja sanoi: „olenko minä koira, ettäs tulet sanwoilla minua vastaan? Tule tänne minun tyköni, minä annan lihas taiwaan linnuille.“ Mutta Dawid sanoi: „sinä tulet minun tyköni miekalla, keihäällä ja piikillä; mutta minä tulen sinun tyköks Herran Sebaotin nimeen, jota olet pilkannut.“ Ja kun Filistealainen lähestyi, niin Dawid riensi häntä vastaan, otti kiwen kuffarostansa, linsosi ja paiskasi Filistealaista otsaan, että hän kaatui maahan kaswoillensa. Sitte hän juoksi Filistealaisen tykö ja weti hänen miekkansa tupesta ulos ja hakkasi sillä pois hänen päänsä. Mutta Filistealaiset pakenivat, ja Israelin miehet ajoivat heitä takaa ja löiwät heidät.

Kun Dawid palasi, wiettiin hän Saulin tykö. Ja siitä saakka sitoontui Saulin pojan Jonatanin sydän Dawidin sydämeen. Ja Jonatan teki liiton Dawidin kanssa, sillä hän rakasti häntä niinkuin omaa sydäntänsä. Mutta Saul ei sallinut Dawidin enää palata isänsä huoneeseen, waan asetti hänen sotamiestensä yli. Ja Dawid käytti itsensä toimellisesti ja oli otollinen kaikelle kansalle.

36. Dawidin waino.

1 Sam. 18—24. 26. 31. 2 Sam. 1. — Kun Israelin miehet palasivat kotiin sodasta, käiwät waimot kaikista

Israelin kaupungista kuningas Saulia vastaan wirsillä ja hyppillä ja trumpuilla ja lauloivat: „Saul löi tuhannen, mutta Dawid kymmenen tuhatta.“ Ei se puhe ollut Saulin mieleen, ja hän sanoi: „he ovat antaneet Dawidille kymmenen tuhatta ja minulle he antoivat tuhannen; nyt puuttuu häneltä waan kuninkaan walta!“ Ja Saul katsoi karjaasti Dawidia siitä päivästä ja aina sitte.

Toisena päivänä waiwasi taas paha henki Saulia, ja Dawid soitti kädellensä, niinkuin hänen tapansa oli. Niin Saul heitti keihään häntä kohden; mutta Dawid wältti, ettei keihäs sattunut. Taas toisen kerran, kun paha henki tuli Saulin päälle, pyysi hän pistää Dawidin keihäällä seinään kiinni; mutta hän wältti, ja keihäs käwi seinään. Silloin Dawid pakeni kuninkaan tyköä. Saul lähetti kohta sanansaattajat Dawidin huoneesen tappamaan häntä; mutta Dawidin waimo Mikal, joka oli Saulin tytär, laski hänen alas akkunasta, ja hän pääsi. Jonatan tosin pyysi lepyttää isänsä julmuutta, mutta kun ei Saul ottanut sitä kuullaksensa ja Jonatan hymmärsi isänsä päättäneen Dawidin tappaa, niin Jonatan meni ja ilmoitti Dawidille isänsä aiwotuksen. Silloin Dawid ja Jonatan uudistivat liittonsa, antoivat toinen toisellensa suuta ja itkiwät toinen toisensa kanssa.

Dawid pakeni sitte ylimmäisen papin Ahimelekin tykö. Täällä hän pyysi muutamaa leipää, sillä hänen oli nälkä. Niin ylimmäinen pappi antoi hänelle näkyleiwistä syödä, koska siellä ei ollut muuta leipää. Sitte pakeni Dawid taas edemmäksi ja hänen tykönsä kokoontui kaikki hänen isänsä huone ja kaikkinaisia waiwattuja, ja hän rupesti heille päämieheksi.

Mutta Saul kuuli, että Dawid tuli tietäväksi, ja hän meni wäkinensä etsimään Dawidia. Niin hän tuli yhteen luolaan lewähtämään; mutta Dawid ja hänen miehensä istuiwat luolan peräkulmilla. Silloin Dawidin miehet sanoiwat hänelle: „katso, Herra on antanut wihamiehes sinun käsies, ettäs tekisit hänelle niinkuin sinun kelpaa.“ Ja Dawid nousi ja leikkasi salaa kappaleen Saulin waatteen liepeestä. Sitte kun Saul meni matkoihinsa, läksi Dawid luolasta ja huusi hänen jäl-

keensä: „herrani kuningas, katso, Herra oli antanut sinun minun käsiini luolassa ja minua neuvottiin tappamaan sinun, mutta en minä tahdo satuttaa kättäni Herran woi-
delluun. Katso kuitenkin tätä tikkaa hameestasi minun kädessäni.“ Niin Saul korotti äänensä, itki ja sanoi Dawidille: „sinä olet hurskaampi minua. Herra maksakoon sinulle sen hywän, jonka tänäpänä olet minulle tehnyt!“
Ja Saul meni kotiinsa.

Mutta jonkun ajan perästä läksi Saul jälleen Dawidia vastaan. Tälläkin kertaa antoi Herra Saulin Dawidin käsiin, kun Dawid ja yksi hänen miehistänsä, Abisai nimeltä, menivät yöllä kuninkaan leiriin, jossa Saul ja kaikki hänen miehensä makasivat nukkuneina. Silloin Abisai tahtoi tappaa Saulin; mutta Dawid ei sallinut sitä; ja he menivät jälleen matkoihinsa. Kun Saul sitte kuuli, että Dawid toisen kerran oli säästännyt hänen henkensä, huusi hän Dawidille ja sanoi: „minä olen syntiä tehnyt, poikani Dawid, en minä enää tee sinulle pahaa.“ Ja Saul palasi kotiansa.

Sitte Filistealaiset menivät jälleen sotimaan Israelia vastaan, ja Israelin miehet pakenivat. Ja Filistealaiset ajoivat Saulia ja hänen poikiansa takaa ja surmasivat Jonatanin ja kaikki muuta Saulin poikia, ja Saul itse oli suuressa tuslassa. Niin sanoi hän aseensa kantajalle: „wedä miekkas ja pistä sillä minut läwitse.“ Mutta tämä ei tahtonut sitä tehdä. Niin otti Saul miekan ja heittäysi siihen. — Kolmantena päivänä sen jälkeen tuli yksi mies Saulin leiristä ja jutteli Dawidille sodan loppu. Dawid tuli saugen murheelliseksi, ja weisafi walituswirren Saulista ja ystävästäänä Jonatanista. Mutta Saul oli ollut kuninkaana Israelissa 40 ajastakaa (1095—1055 ennen Kristuksen syntymää).

37. Dawid kuninkaana. Jumalan lupaus hänelle.

2 Sam. 2. 4—8. — Saulin kuoltua tuli Dawid kuninkaaksi, ja hän meni miehinensä Jerusalemiin, joka oli wihollisten wallassa, ja woitti Sionin linnan ja asui linnassa ja kutsui sen Dawidin kaupungiksi. Ja Dawid menestyi ja enentyi, sillä Herra oli hänen kans-

kausa, ja hän löi Filistealaiset suuressa tappelussa. Mutta Tyriin kuningas lähetti Dawidille kedripuita ja rakentajia, jotka rakensivat Dawidille huoneen.

Sitte Dawid ja kaikki Israelin kansa toivat Herran arkin riemulla ja pasunan helinällä Dawidin kaupunkiin ja panivat sen siallensa kestelle majaa, jonka Dawid oli sille rakentanut. — Ja kun kuningas istui huoneessaan, ja Herra oli hänelle antanut lewon kaikilta hänen vihollisiltaan, sanoi hän profeta Natanille: „katso, minä asun kedripuisessa huoneessa, ja Jumalan arkki asuu vaatemajassa!“ Natan sanoi: „tee kaikki, mitä sydämessäs on; sillä Herra on sinun kanssas.“ Mutta Herra sanoi Natanille: „mene ja sano palvelialleni Dawidille: älä rakenna minulle huonetta asuttavakseni, sillä sinä olet sotamies ja olet muodattanut paljon werta. Mutta kun aikas on tähtetty, herätän minä sinun siemenes sinun jälkees. Hän rakentaa minulle huoneen. Ja minä wahwistan hänen waltakuntansa istuimen ijanikaikkisesti. Mutta sinun huonees ja waltakuntas on pöyhä ijanikaikkisesti, ja sinun istuimes on wahwa olewa ijanikaikkisesti.“ Ja Natan puhui Dawidille näiden sanain jälkeen.

Dawid vielä woitti monta ympärillä asuwaa kansaa. Hän toimitti lain ja oikeuden kaikelle kansallensa ja asetti jumalanpalvelukselle eri soittokunnan suurella weisaajain luvulla, joidenka esimiehistä Assaf oli kuulisin.

38. Dawidin synti ja katumus. Absalom.

2 Sam. 10—12. 14—19. — Ammonilaiset hankkiwot sotaan Israelia vastaan. Niin Dawid lähetti sotapäämiehensä Soabin ja kaiken Israelin sotajoukon hufuttamaan heitä, ja jäi itse Jerusalemiin. Mutta kuninkaan sotajoukossa oli Uria niminen sotamies, jolla oli sangen ihana waimo, Batscha nimeltä. Häneen Dawid rakastui sillä aikaa, kun Uria oli sodassa, ja Dawid lähetti Soabille kirjan, jossa hän käski panna Urian kowinman sodan rintaan, että hän ihötäisiin. Soab teki Dawidin käskyn jälkeen, ja Uria myös kuoli. Sitte Da-

wid antoi tuoda Batsseban huoneesensa, ja hän tuli Dawidin emännäksi.

Tämä oli paha Herran edessä, ja hän lähetti profeta Natanin Dawidin tykö, ja hän sanoi Davidille: „kaksi miestä oli yhdessä kaupungissa, toinen rikas ja toinen köyhä. Rikkaalla oli aiwan paljo lampaita; mutta köyhällä ei ollut mitään muuta, kuin yksi vähäinen karitsa, joka söi hänen leipäpalastansa ja joi hänen juomastiastansa ja makasi hänen sylissänsä, ja oli hänelle niinkuin tytär. Mutta kun rikkaalle miehelle tuli wieras, ei raskinut hän ottaa omista lampaista walmistaakfensa wieraalle, waan hän otti köyhän miehen lampaan ja walmisti.“

Kun Dawid tämän kuuli, julmistui hänen wihasa suuresti, ja hän sanoi: „se mies, joka sen teki, on kuoleman lapsi.“ Mutta Natan sanoi: „sinä olet se mies. Uria olet sinä lyönyt Ammonin lasten miekalla, ja hänen waimonsa olet sinä ottanut itselles emännäksi. Sentehden sanoo Herra: minä herätän pahaa sinulle omasta huoneestas.“ Niin Dawid tunnusti pahan tekonsa ja sanoi: „minä olen syntiä tehnyt Herraa vastaan.“ Natan wastasi: „niin on Herrakin syntis ottanut pois, ettei sinun pidä kuoleman. Mutta ettäs olet tällä työllä saatanut Herran wiholliset pilkkaamaan, on se poika, joka sinulle on syntynyt Batssebasta, totisesti kuolewa.“ Ja niin käwikin.

Niinkuin Herra oli Natanin kautta sanonut, syntyi Davidille paha hänen omasta huoneestansa. Davidilla oli poika, Absalom nimeltä, joka oli kauniin mies koko Israelissa. Mutta hänellä oli pahanilkinen sydän, ja hän wäärillä sanoilla salaa wietтели puolellessa monta miestä Israelissa. Hän nosti kapinan isäänsä vastaan ja antoi huutaa itsensä kuninkaaksi. Niin paljo kansaa juoksi hänen tykönsä, ja tehtiin wahwa liitto. Kun Dawid sen kuuli, peljästyhi hän ja läksi nurehtien pois Jerusalemistä, ja kaikki kansa, joka häntä seurasi, itki.

Absalom tuli sotajoukkoinensa Jerusalemiin ja läksi sieltä Dawidin perässä sotimaan häntä vastaan. Ja Dawid silmäili kansan, joka oli hänen tykönsä, ja tahtoi itse mennä sotaan, mutta hänen palveliansa eiwät

sallineet sitä. Niin kuningas käski päämiehiänsä: „pidelkääät siivostsi nuorukaista Absalomia.“ Mutta sodassa Absalomini sotajoukko lyötiin ja meni pakoon. Absalom ajoi muulilla, mutta kun muuli tuli oksaisen tammen alle, tarttuivat hänen pitkät hiuksensa tammeen ja hän jäi rippumaan taivaan ja maan välille, sillä muuli juoksi matkoihinsa hänen altansa. Mutta Soab sai sen tietää, ja hän otti kolme keihästä, juoksi sinne ja pisti ne Absalomini sydämeen, kun hän vielä tammessa eli. — Kun Dawid sai kuulla Absalomini kuolleeksi, kävi hän murheelliseksi, itki ja sanoi: „poikani Absalom! minun poikani! minun poikani! Di joska minä olisin kuollut sinun jiaas!“ Sitte saattoivat Sudan miehet kuninkaan suurella ilolla takaisin Jerusalemiin.

39. Dawidin viimeiset määrähkset ja kuolema.

1 Kun. 2. 1 Aitakirj. 22. 28. — Kun Dawidin aika lähestyi, että hänen piti kuoleman, käski hän poikansa Salomon, jonka Batscha oli hänelle synnyttänyt ja jonka Herra oli valinnut hänen jälkeisensä hallituksessa, ja sanoi hänelle: „minä menen kaiten maailman tietä; niin pidä mitä Herra on käskent, niin ettäs waelat hänen teissänsä, ettäs menesthiisit kaitissa, mitäs teet.“ Vielä käski Dawid poikansa Salomon rakentaa Herralle sen huoneen, jota Dawid ensin aikoi tehdä ja johon hän jo oli hankkinut paljon kultaa, hopeaa, waskea ja rautaa.

Sen jälkeen kokosi Dawid kaitki Israelin päämiehet ja woimalliset Jerusalemiin ja jätti heidän läsnäollessansa hallituksen Salomolle ja waroitti sekä poikaansa että kaitkea kansaa, etteiwät Herrasta luopuisi, waan pitäisiwät hänen käskhnsä. Ja Dawid kiitti Herraa kaiten kansan edessä ja sanoi: „Sinun Herra on suuruus, ja woima, ja kunnia, ja woitto, ja korkeus!“ Sitte hän nukkui ja haudattiin Dawidin kauptunkiin. Ja aika, jona Dawid oli Israelin kuningas, oli 40 ajastaitaa (1055—1015 e. Kr.)

40. Salomon hallitus.

1 Kun. 2—11. 2 Aikarj. 1—9. — Salomo istui isänsä istuimella ja rakasti Herraa ja waelsti isänsä Dawidin säädyissä. Mutta Herra ilmaantui Salomolle yöllä unessa ja sanoi: „ano, mitä minä antaisin sinulle.“ Salomo sanoi: „minä olen nuorukainen, enkä tiedä käydä ulos taikka sisälle, anna sentähden sinun palvelialles hymmärtäwäinen sydän tuomita sinun kansaas ja erottaa paha hywästä.“ Ja tämä puhe kelpasi Herralle, ja Herra sanoi: „ettäs tätä anoit, etkä anonut sinulles pitkää ikää, etkä anonut rikkautta, waan tietoa hymmärtää oikeutta, niin minä annan sinulle tietäwäisen ja hymmärtäwäisen sydämen, niin ettei sinun wertaistas ole ollut sinun edelläs, eikä tule sinun jälkees. Ja vielä mitä et sinä anonut, annan minä sinulle: rikkautta ja kunniaa. Ja jos sinä waellat, niinkuin sinun isäs Dawid waelsti, niin minä teen sinun ikäs pitkäksi.“

Silloin tuli kaksi naista kunnikaan tykö, ja toinen sanoi: „herrani, minä ja tämä waimo asuimme yhdessä huoneessa, ja hänen lapsensa kuoli yöllä, sillä hän makasi sen. Niin hän nousi puoli yöstä ja otti minun lapseni siwustani, maateshani, ja kuolleen lapsensa pani hän minun wiereeni. Niin minä katselin wijusti päivän koittaisa, ja katso, ei se ollut minun poikani.“ Niin toinen waimo sanoi: „ei ole niin, waan minun lapseni elää, jo sinun lapses on kuollut.“ Niin kuningas sanoi palvelioillessa: „tuokaat minulle miekka.“ Ja miekka tuotiin kunnikaan eteen, ja hän sanoi: „jakakaat eläwä lapsi kahtia, ja antakaat toinen puoli toiselle ja toinen puoli toiselle.“ Niin sanoi se waimo, jonka lapsi oli eläwänä, sillä hänen äitillinen sydämensä paloi lapseensa: „ah minun herrani! antakaat hänelle se eläwä lapsi ja älkääät suinkaan tappako sitä.“ Mutta toinen sanoi: „ei minulle eikä sinulle, waan jaettakoon kahdeksi.“ Niin kuningas wastasi: „annettakoon edelliselle waimolle tämä eläwä lapsi; sillä tämä on hänen äitinsä.“ Mutta sen tuomion, jonka kuningas sanoi, kuuli kaikki Israael, ja he näkiwät, että Jumalan tieto oli hänessä toimittamaan tuomiota.

Salomo rakensi Herralle huoneen, niinkuin hänen isänsä David oli hänen käskenyt. Liiton-arkki pantiin sinne siällensä, ja templi vihittiin juhlallisesti. Silloin Salomo koko Israelin joukon edessä rukoili Jumalaa, ja sanoi: „Taiwaat ja taiwasten taiwaat eivät voi sinua käsittää, kuinka siis tämä huone, jonka minä rakensin, sen tekisi? Minä käännyn siis sinun palvelias rukoukseen, ettäs siellä, kussas asut taiwaisssa, kuulisit palvelias ja kansas Israelin hartaat rukoukset, jotka he tässä paikassa rukoilevat.“ Sitte Herra ilmaantui Salomolle ja sanoi: „Minä olen kuullut sinun rukoukses ja olen pyhittänyt tämän huoneen. Jos sinä waellat minun edessäni, niin minä wahwistan sinun waltakuntas istuimen ijanikaikkisesti. Mutta jos te käännytte pois minusta, niin minä häwitän Israelin tästä maasta ja sen huoneen, jonka minä olen nimelleni pyhittänyt, heitän minä kaswoini edestä pois.“

Salomolla oli rauha kaikkein naapureinsa kanssa. Hän oli ylönpalattisesti rikas ja taitawampi kaikkia ihmisiä, ja hänen nimensä oli kuuluisa kaikkein pakanain maassa. Niin rikkaan Arabian kuningatar oli kuullut sanoman Salomosta, ja hän tuli koettelemaan häntä arwoituksilla. Mutta Salomo selitti hänelle kaikki hänen kysymyksensä.

Mutta kuningas Salomo rakasti monta muukalaista waimoa, ja kun hän wanheni, käänsiwät hänen emäntänsä hänen sydämensä wierasten jumalain puoleen. Ja hän rakensi korkeudet kaikille muukalaisille emännillensä, jotka niillä uhrasiwat heidän jumalillensa. Niin Herra wihastui Salomoon ja sanoi: „ettes pitänyt minun liittoani, niin minä totisesti repäisen waltakunnan sinulta ja annan sen sinun palvelialles. Kuitenkaan en minä sitä tee sinun ajallas, sinun isäs tähden; mutta sinun poikas kädestä minä sen repäisen. Yhden sukukunnan minä kuitenkin annan sinun pojalles, Dawidin minun palveliani tähden.“ — Kun Salomo oli hallinnut 40 ajast-aikaa, nukkui hän (975 e. Kr.); ja hänen poikansa Rehabeam tuli kuninkaaksi hänen sijaansa.

Viides Aikakausi.

Rahden kuninkaan-waltakunnan ja wankeuden aika.

41. Israelin waltakunnan jako.

1 Kun. 12. — Kun Salomo oli kuollut, kokoontui koko Israel Rehabeamin tykö, ja he puhuiwat hänelle: „sinun isäs on meidän ikeemme raskauttanut, niin huojenna nyt sinä se kowa palvelus, ja me palwelemme sinua.“ Niin Rehabeam piti neuwoa wanhimpain kanssa, jotka oliwat hänen isänsä neuwon antajat, ja he sanoiwat: „jos sinä tänäpänä kuulet heitä ja annat heille hyviä sanoja, niin he owat sinun palvelias kaisen elinaikas.“ Mutta hän hylkäsi wanhimpain neuwon ja piti neuwoa nuorukaisten kanssa, jotka hänen kanssansa kaswaneet oliwat, ja he sanoiwat: „näin pitää sinun sanoman tälle kansalle: minä lisään vielä teidän ikeesenne: isäni on teitä kurittanut ruoskilla, waan minä kuritan teitä skorpionieilla (rautapiikkisillä ruoskilla)“. Ja kuningas wastasi näin kowin kansaa. Silloin erkani 10 Israelin sukuntaa Rehabeamista ja tekivät Jerobeamin Israelin kuninkaaksi. Linoastaan Judan ja Benjaminin suvut seurasivat Dawidin huonetta. Niin tuli kaksi kuninkaan-waltakuntaa Juda ja Israel. Jerusalemin pysyi Judan waltakunnan pääkaupunkina. Israelin waltakunnan pääkaupungiksi tuli ensin Sikem, sitte Samaria.

Israelin waltakunta.

42. Jerobeamin epäjumalat. Kuningas Ahab. Profeta Elia.

1 Kun. 12. 17. 18. 2 Kun. 2. — Jerobeam ajatteli sydämesfänsä: nyt waltakunta palajaa Dawidin huoneelle jälleen, jos tämä kansa menee uhraamaan Herran huoneesen Jerusalemiin. Sentähden teetti hän kaksi kultaista wasikkaa ja asetti ne kumpaiseenkin päähän waltakuntaansa, toisen Beteliin, toisen Daniin, ja sanoi kan-

sallensa: „teidän on työläs mennä Jerusalemiin; katso, tässä sinun Jumalas, Israel, jotka owat johdattaneet sinun Egyptin maalta.“ Ja se asia joutui hyntiksi, sillä kansa meni uhraamaan wafikoille.

Mhyös Zerobeamin jälkeiset Israelin kuninkaan- istuimella tekivät kaikki pahaa Herran edessä ja kumar- sivat epäjumalia. Yksi Israelin jumalattomimmista kuninkaista oli **Ahab**, joka palveli epäjumalaa Baalia ja rakensi hänelle temppelin Samariaan.

Silloin tuli profeta **Elia** ja sanoi Ahabille: „niin totta kuin Herra elää, ei tule näillä vuosilla kastetta eikä sadetta, muutoin kuin minun sanani jälkeen.“ Niin tapahtuikin. Mutta Elia meni Herran käskystä ja istui Keritin ojan tykönä; ja kaarneet toivat hänelle leipää ja lihaa, ja hän joi ojasta. Kun oja kuivui, meni hän Herran neuvosta Sarpatiin köyhän leskiwaimon tykö, jonka Herra oli käskenyt elättää häntä. Elia tullessa ei leskellä ollut, kuin piwo jauhoja wakkasessa ja vähä öljyä astiasa. Mutta waimo teki Herran sanan jälkeen, ja jauhot eiwät loppuneet wakkasesta, eikä öljy astiasta. — Sitte lesken poika sairasti ja kuoli, mutta Elia rukoi Herraa, ja nuorukaisen sielu tuli häneen jälleensä.

Kolmen vuoden perästä meni Elia Herran käskystä Ahabin tykö ja pyysi häntä koloamaan Karmelin wuorelle koko Israelin ja kaikki Baalin profetat. Ahab teki sen, ja Elia sanoi kansalle: „kuinka kauwan te onnutte molemmille puolille? Jos Herra on Jumala, niin waeltakaat hänen jälleensä, mutta jos Baal, niin waeltakaat hänen jälleensä.“ Eikä kansa wastannut häntä mitään. Ja Elia sanoi: „minä olen yksinäni jäänyt Herran profetoista, mutta Baalin profetoja on 450. Niin antakaat nyt meille kaksi mullia ja antakaat heidän walita toinen mulli, ja pankaat puiden päälle, mutta älkää siihen tulta panko; ja minä otan sen toisen ja panen myös puiden päälle, enkä pane siihen tulta. Ja huutakaat te teidän jumalanne nimeä, ja minä huudan Herran nimeä. Kumpi Jumala wastaa tulella, hän olkoon Jumala.“ Ja kaikki kansa sanoi: „se on oikein.“

Baalin profetat ottivat nullin ja walmistivat; ja he hyppelivät alttarin ympärillä ja huusivat huoneesta puolipäivään asti, sanoen: „Baal, kuule meitä!“ Mutta ei siinä ollut vastauksia. Niin Elia pilkkasi heitä ja sanoi: „huutakaat wahvasti. Hän ajattelee jotakin, tahi on hänellä jotakin toimittamista, tahi on matkalla, tahi kenties hän makuu.“ Ja he huusivat suurella äänellä ja wileskelivät itsiänsä weitsillä; eikä ollut siinä wastaajata. — Kun puolipäivä oli kulunut, rakensi Elia alttarin ja teki kuopan sen ympäri. Sitte hän pani nullin puiden päälle, ja antoi kaataa wettä sen päälle, niin että kuoppa täntyi wedestä. Sen jälkeen rukoili hän: „Herra, Abrahamin, Isakin ja Israelin Jumala, ilmoita tänäpänä, että siinä olet Israelin Jumala, ja minä sinun palwelias.“ Ja Herran tuli lankesta ja poltti polttouhrin ja alttarin ja nuoli weden kuopasta. Koska kaikki kansa näki sen, lankestivat he kaswoillensa ja sanoivat: „Herra on Jumala, Herra on Jumala.“ Mutta Elia sanoi: „ottakaat Baalin profetat kiinni.“ Ja he ottivat heidät kiinni, ja Elia antoi tappa heidät kaikki. — Sitte taiwas yhtäkkiä käwi mustaksi pilwistä, ja tuli sängen suuri sade.

Elialla oli uskollinen palwelias ja opetuslapsi, jonka nimi oli Elisa. Kun aika tuli, että Herra tahtoi ottaa Elian ylös taiwaasen, sanoi Elia Elisalle: „ano, mitä minä sinulle tekisin, ennen kuin minä otetaan pois sinulta.“ Elisa sanoi: „että kaikki osaa sinun hengestäs olisi minun kanssani.“ Ja kun he yhdessä käwivät ja puhuivat keskenänsä, katso, tuliset waunut tulisilla hevosilla tulivat ja erottivat heidät toisistaan. Ja Elia meni ylös tuulispäässä taiwaasen.

43. Profeta Elia.

2 Kun. 5. — Elian jälkeen oli Elisa woimallinen profeta Israelissa. Elian henki lepäsi hänen päällänsä, ja hän teki monta ihmettä.

Naaman, Syrian kuninkaan sodanpäällikkö, oli kuuluisa mies ja suurena pidetty herransa edessä, waan spi-

talainen. Mutta Syrian sotawäki oli ottanut wangiksi Israelin maalta vähän piikasen; ja hän palveli Naemanin emäntää. Hän sanoi emännällensä: „o, jos minun herrani olisi profetan tykönä, joka on Samariassa, niin hän parantaisi hänen spitalistaansa.“ Mutta waimo ilmoitti sen miehellensä; ja Naeman puhui sen herrallensa, ja hän wastasi: „mene sinne, ja minä lähetän kirjan Israelin kuninkaalle.“ Naeman meni ja wei kirjan Israelin kuninkaalle, näin kirjotetun: „kun tämä kirja tulee sinulle, katso, minä lähetän palveliani Naemanin sinun tykö, ettäs hänen parantaisit spitalistaansa.“ Kun Israelin kuningas oli lkenut kirjan, repäisi hän waatteensa ja sanoi: „olenko minä Sumala, että minä kuollettaisin ja eläväksi tekisin? Hawaitkaat, kuinka hän etsii tilaa minua vastaan.“

Kun Elisa sen kuuli, lähetti hän kuninkaalle tämän sanan: „miksis olet rewäisnnyt waattees? Anna hänen tulla minun tyköni, että hän tietäisi profetan olewan Israelissa.“ Niin Naeman tuli hevosillansa ja waunuilansa ja seishti Elisan huoneen owen eteen. Elisa lähetti sanansaattajan hänelle, sanoen: „mene ja pese itses seitsemän kertaa Jordanissa, ja lihas tulee puhtaaksi.“ Mutta Naeman wihastui ja sanoi: „minä luulin hänen tulewan ulos minun tyköni ja huutawan awuksensa Herran hänen Sumalansa nimeä ja kädellänsä parantawan spitalin. Eikö wirrat Damaskossa ole kaikkia Israelin wesiä paremmat?“ Ja hän meni matkaansa wihoisiansa. — Niin hänen palveliansa puhuttelivat häntä: „isäni, jos profeta olisi määrännyt sinulle jotakin suurta tehtäväksi, etkös olisi sitä suorittanut? Paljoa enemmän siis, koska hän sanoi sinulle: pese itses, ja sinä tulet puhtaaksi.“ Niin Naeman meni ja pesi itsensä Jordanissa seitsemän kertaa, ja hän tuli puhtaaksi. — Sitte palasi hän Elisan tykö ja sanoi: „nyt minä tiedän, ettei yhtäkään Sumalaa ole kaikessa maassa, paitsi Israelissa.“ Ja hän tarjosi lahjoja ja waati Elisaa ottamaan; mutta hän kielsi sen. Ja Naeman meni hänen tykönsä.

44. Profeta Jona.

Son. 1—3. — Herran sana tapahtui profeta Jonalle: „mene siihen suureen kaupunkiin Niniveen ja saarnaa sitä vastaan; sillä heidän pahuutensa on tullut minun kaswoini eteen.“ Mutta Jona tahtoi paeta Herran kaswoin edestä ja astui haahteen muuane mennäksensä. Niin Herra lähetti suuren tuulen merelle, niin että haahden luultiin rikkaantuvan. Ja haaksimiehet pelkäsiwät, ja kukin huusi jumalansa tykö. Mutta Jona makasi alhaalla haahdessä, uneen waipuneena. Niin haahdenhaltia meni hänen tykönsä ja sanoi: „nouse ja rukoile Sumalatas.“ Ja he sanoiwat toinen toisellensa: „heittäkäämme arpaa, tietääksemme, kenen tähden tämä onnettomuus meillä on.“ Mutta kun he heittiwät arpaa, lankefi arpa Jonalle. Ja hän sanoi heille: „heittäkää minut mereen, niin se tywenee; sillä minä tiedän, että tämä suuri ilma tulee teille minun tähteni.“ Niin ne miehet heittiwät Jonan mereen; ja meri asettui lainehtimasta. — Mutta Herra toimitti suuren kalan nielemään Jonaa; ja hän oli kalan watsassa kolme päivää ja kolme yönä. Ja Jona rukoili Herraa Sumalaansa kalan watsassa. Niin Herra antoi kalan oksentaa Jonan maalle.

Herran sana tapahtui toisen kerran Jonalle: „mene siihen suureen kaupunkiin Niniveen saarnaamaan siellä sitä saarnaa, jonka minä sinulle sanon.“ Silloin Jona meni sinne ja huusi: „vielä on neljäkymmentä päivää, sitte Ninive huffuu.“ Ja Niniven miehet uskoiwat Sumalan päälle ja huusiwat hänen tykönsä ja palasiwat palalta tieltänsä. Mutta kun Sumala näki, että he palasiwat, katui hän sitä pahaa, jota hän oli puhunut heille tekewänsä, eikä tehnytään sitä.

45. Israelin waltakunnan häwiö. Assyrian wanpens.

2 Kun. 17. — Israelin lapset aina edelleen tekivät syntiä Herraa vastaan, ja waelsiwat pakanain säännöissä, ja palveliwat epäjumalia. Ja kun Herra waroitti heitä profetainsa kautta ja antoi heille sanoa: „pa-

laitfaat wääriltä teiltänne", niin ei he totelleet, waan hylkäsiwät Herran käskyt ja hänen liittonsa. Sentähden wihastui Herra suuresti Israeliin ja heitti heidät pois kaswoinja edestä. — Israelin viimeinen kuningas oli **Hosea**. Hänen aikansa Assyrian kuningas **Salmanassar** tuli Samariaan ja piiritti sitä kolme ajastakaa. Hän woitti kaupungin ja wei Israelin pois wankenteen Assyriaan (722 e. Kr.).

Sitte Assyrian kuningas antoi tulla kansaa omalta maaltansa ja asetti heidät Samarian maan kaupunkeihin Israelin lasten siaan. Mutta kun he niissä ensin rupejiwat asumaan eiwätkä peljänneet Herraa, lähetti Herra heidän sekaansa jalopeuroja, jotka heitä surmasiwat. Silloin kuningas lähetti sinne yhden papin, joka wieth oli Samariasta pois, ja hän opetti asujamia, kuinka heidän piti pelkäämään Herraa. He pelkäsiwät siis Herraa, mutta palveliwat myöskin epäjumaliansa pakanain tawan jälkeen, kusta he oliwat tuodut. Samoin tekivät myös heidän jälkeentulewaisensa, joita kutsuttiin **Samarialaisiksi**.

Judan waltakunta.

46. Judan waltakunnan kuninkaas ja profetat.

2 Kun. 18. 20. 22. 23. Es. 38. 39. Jer. — Useimmat Judan waltakunnan hallitsijat juuri kuin Israelinkin kuninkaas luopuivat Herran laista ja palveliwat epäjumalia. Judan kansa teki samate pahaa Herran edessä ja rakensi itsellensä patšaita ja metsistöjä, joissa he kantoimat uhria epäjumalille. Profetainsa kautta Herra kyllä waroitti ja neuvoi heitä kääntymään pois pahalta tieltänsä, mutta siitä ei ollut paljoa apua.

Oli Judassa kuitenkin muutamia kuninkaita, jotka tekivät hywää Herran edessä. Sellainen hurstas kuningas oli **Hiskia**, joka hallitsi siihen aikaan, kun **Salmanassar** häwitti Israelin waltakunnan. Hän rippui Herrassa, kufisti epäjumalain alttarit ja awasi jälleen Herran huoneen owet, jotka hänen epäjumalainen isänsä oli antanut sulkea. — **Hiskia** kerran sairasti kuolemaisil-

lanja. Niin profeta **Esai**a tuli hänen tykönsä ja sanoi: „toimita talos, sillä sinun pitää kuoleman.“ Mutta **Hiskia** rukoili Herraa ja itki hartaasti. Silloin Herran sana tuli **Esai**alle, sanoen: „mene ja sano **Hiskialle**: näin sanoo Herra: minä olen kuullut rukoukses, ja minä lisään vielä sinun ikääs viisitoistakymmentä vuotta.“ **Esai**a teki Herran sanan jälkeen, ja kuningas tuli terveeksi.

Siihen aikaan lähetti **Babelin** kuningas kirjotuksen ja lahjoja **Hiskialle**. Ja **Hiskia** osotti sanansaattajille kaikki tavaransa. Niin tuli **Esai**a ja sanoi hänelle: „kuule Herran sana! Katso, aika tulee, että kaikki sinun huoneesjas wiedään pois **Babeliin**, eikä mitään jätetä.“ **Hiskia** vastasi: „Herran sana on hyvä, jonka puhunut olet; olkoon kuitenkin rauha minun aikani!“ Niin käwifin.

Hiskian lähimmät jälkeiset asettivat uudestaan epäjumalainpalweluksen. Mutta sitte tuli kuningas, jonka nimi oli **Josia**. Hän teki, mikä Herran edessä oli kelloinen, ja waeli isänsä **Davidin** teissä. Hän uudisti liiton Herran kanssa ja puhdisti **Jerusalem**in ja koko **Judan** maan epäjumalista. — **Josian** jälkeen tuli jälleen kuninkaita, jotka tekivät ainoastaan pahaa Herran edessä. Profeta **Jeremia** silloin ennusti, että **Kaldealaisten** piti walloittaman **Judan** waltakunta ja kansa wietämän pois wankeuteen **Babeliin**. Tämän tähden hän sai paljon kärsiä, mutta pelkäämättä hän julisti sekä kuninkaille ja papelle että kaikelle kansalle, kuinka Herra oli löypä heidät rikki, juuri niinkuin joku rikko savenwalajan astian.

47. **Judan** waltakunnan häwiö. **Babelin** wankuus.

2 **Knu.** 23—25. **Dan.** 1. — Kun **Judan** waltakunta oli waiipunut epäjumalainuuteen ja kaikkein synteihin, sanoi Herra: „minä heitän **Judan**kin pois minun kaswoini edestä, niinkuin **Israelin** heittänyt olen, ja hylkään tämän kaupungin, jonka minä olen walinnut, **Jerusalem**in, ja sen huoneen, josta minä puhunut olen: minun nimeni on siellä olewa.“

Kuningas **Jofakimin**, Jofian pojan, aikana tuli **Nebukadnetsar**, Kaldealaisten kuningas, Judaan ja tefi Jofakimin itsellensä alamaiseksi ja wei useita nuorukaisia korkeimmista sumuista wankeina Babeliin (606 e. Kr.). Tämä oli sen 70-wuotisen Babelin wankeuden alku. Kun sittemmin Judan kuningas **Sedekia** luopui Babelin kuninkaasta, tuli Nebukadnetsar ja piiritti Jerusalemin. Ja kun hän oli walloittanut kaupungin, antoi hän Sedekian silmäin edessä tappaa hänen lapsensa ja sen jälkeen puhkaista isältä silmät ja wiedä hänen pois, kahleilla sidottuna. Templi, kuninkaahan huone ja kaikki huoneet Jerusalemissa ryöstettiin ja poltettiin, ja muurit kaupungin ympäriltä särjettiin. Kaikki kansa wiettiin wankeuteen Babeliin (588 e. Kr.). Ainoastaan halwimpia maakunnassa jätettiin wiinamäen miehiksi ja peltomiehiksi. Myöskin profeta **Jeremia** sai kuninkaalta luvan jäädä maahan, ja hän weisäsi sitte pyhän kaupungin rannoilla walitus-wirtensä.

Babeliin wiedyistä rupesti ennen pitkää monta tythmään onneensa, sillä heillä oli siellä samat oikeudet kuin itse Kaldealaisilla. Mutta suuri osa kansaa itkewöitsi kuitenkin hartaasti isäinsä maalle ja pyhään kaupunkiin, niinkuin **Psaltarissa** on kirjotettu: „Babelin wirtain tykönä me istuimme ja itkimme, koska me **Sionia** muistimme.“ (Ps. 137).

Tällä murheen ajalla wangit oppiwat oikein etsimään Herraa ja luopumaan entisestä epäjumalisesta menostansa. Silloin Herra profetainsa kautta ilmoitti heille, että heidän wankeutensa oli loppuwa ja heidän piti jälleen saaman palata kotomaallensa. Profeta **Hesekiel**, joka myös oli poiswiety, lohdutti wankeudessa kansaansa Herran sanalla. Ja Jerusalemissa kirjotti **Jeremia** wangi-tuille: „näin sanoo Herra: koska Babelissa owat 70 vuotta kuluneet, niin minä tahdon herättää minun armollisen sanani teidän päällemme, että minä tahdon antaa teidän jälleen tulla tähän paikkaan. Sillä minä kyllä tiedän, mitkä minun ajatukseni teistä owat: rauhan eikä murheen ajatukset.“ (Jer. 29).

48. Daniel. Kolme miestä tulifesä pätöisä.

Dan. — Israelin lapsista, jotka olivat wiedyt Babeliin, antoi Nebukadnetsar walita muutamia suurisukuisia nuorukaisia, hymmärtäwäisiä, joilla oli kykyä palwella kuningaan huoneessa. Niitä oli Daniel ja hänen kolme ystäväänsä Sadrak, Mesak ja Abednego. Näille neljälle antoi Sumala taidon ja hymmärryksen, ja kuningas hawaitöi heidän kaikissa palöoa toimellisemmiksi kaikkia tietäjiä hänen waltakunnassansa.

Nebukadnetsar teetti suuren kultaisen kuwan ja asetti sen Duran kedolle Babelin maalla. Kun se piti wihittämän, antoi hän kuuluttajan julistaa, että kaikkein piti lankeeman maahan ja kumartaman tätä kuwaa; waan joka ei sitä tehnyt olisi tuliseen pätöiin heitettävä. Danielin kolme ystävää eiwät tätä käskyä totelleet. Kun Nebukadnetsar sen kuuli, kutsui hän heidät tykönsä ja sanoi: „te ette palwelle minun jumalaani? Kuka on se Sumala, joka taitaa pelastaa teitä minun käöistäni!“ He wastasivat: „meidän Jumalamme, jota me palwellemme, taitaa meitä kyllä auttaa tulifesta pätöistä ja sinunkin kädestäs pelastaa. Ja jos ei hän sitä tee, niin tiedä kuitenkin se, sinä kuningas, ettemme palwelle sinun jumalatas, emmekä tahdo kumartaa sitä kultaista kuwaa.“ Tästä kuningas tuli tähteen kiukkum ja käösti, että pätöi piti seitsemän kertaa kuumemmaksi tehtämän, ja heittäti ne kolme miestä öidottuina siihen pätöiin.

Mutta kun kuningas katsahoi pätöiin, hämmästyi hän ja sanoi: „katso, minä näen neljä miestä wallallansa käöwän tulen keskellä, ja he owat koskematta; ja se neljäs on niinkuin Jumalan poika.“ Ja hän meni pätöin suulle ja huusi: „Sadrak, Mesak ja Abednego, kaikkein korkeimman Jumalan palweliat, tulkaat ulos.“ Ja he läösiwät ulos tulesta; mutta ei tuli heidän hiuskarwauksakaan polttanut eikä heidän waatteitansa muuttanut, sillä Herran enkeli oli heistä liekin poistanut. Silloin kuningas antoi julistaa tämän käölyn: „kuka itänä pilkkaa Sadrafin, Mesakin ja Abednegon Jumalaa, hän pitää kappaleiksi hakattaman; sillä ei yhtään muuta Jumalaa ole, joka niin pelastaa taitaa, kuin tämä.“

Sekä Nebufadnetsar että hänen jälkeisensä Belsat-sar ja Darius pitivät Danielin suuressa kunniasa ja kuningas Darius päätti panna häntä koko valtakunnan yli. Sentähden päämiehet ja maan vanhimmat etsivät syytä Danielia vastaan. Mutta kun ei he sitä löytäneet, kehottivat he kuninkaan antamaan ankaran kiellon, että jos joku 30:nä päivänä jostakulta jumalalta tahi ihmiseltä, paitsi kuninkaalta, jotakin anoi, se piti jalopeurain luolaan heitettämän. Ja kuningas vahvisti tämän käskyn. Mutta Daniel meni ylös huoneensa ja lankei kolme kertaa päivässä polwillensa, rukoili ja kiitti Jumalaansa, niinkuin ennenkin. Silloin ne miehet kantoiwat hänen päällensä kuninkaalle. Darius tuli sangen murheelliseksi; mutta hän ei taitanut peruuttaa omaa käskyänsä. Niin Daniel heitettiin jalopeurain luolaan, ja kuningas sanoi hänelle: „sinun Jumalas, jotas laakkamatta palvelet, auttako sinua!“

Uamulla varhain nousi kuningas ja meni kiiruusti jalopeurain luolalle ja huusi: „Daniel, sinä elävän Jumalan palvelia, onko sinun Jumalas voinut pelastaa sinun jalopeuroilta?“ Daniel vastasi: „minun Jumalani on lähettänyt enkelinsä, joka on pitänyt kiinni jalopeurain kidat, ettei he ole minulle mitään pahaa tehneet.“ Tästä kuningas suuresti ihastui ja käski ottaa Danielin ylös luolasta. Mutta ne miehet, jotka olivat kantaneet Danielin päälle, heittäti hän jalopeurain luolaan, ja ennenkuin he tulivat luolan pohjaan, tarttuivat jalopeurat heihin ja murensivat heidän luunsaakin. Sitte Darius antoi käskyn, että kaikessa hänen valtakunnassansa piti Danielin Jumalaa peljättämän. Mutta Daniel tuli voimalliseksi Dariuksen valtakunnassa ja myös Koresen, Persialaisen, valtakunnassa. — Sillä Kores eli Cyrus, joka perusti Persian valtakunnan, valloitti Baldealaisien valtakunnan sillä aikaa, kuin Judan kansa vielä oli vankeudessa.

Ruudes Mikalausi.

Mika Sudalaisten *) palauksesta Kristuksen syntymään.

49. Palaus wankendesta. Esra. Nehemia.
Wiimeiset profetat.

Esr. Neh. — Ensimmäisenä vuonna sitte kuin Kores, Persian kuningas, oli walloittanut Babelin, täytettiin Herran sana, joka oli puhuttu Jeremian kautta 70:stä wankenden muodesta. Herra herätti silloin Koreksen hengen kuuluttamaan koko waltakunnassansa: „Herra taiwaan Jumala on käskenyt minun rakentaa itsellensä huoneen Jerusalemiin. Kuka teidän seasanne on hänen kansastansa, hän menköön Jerusalemiin ja rakentakoon Herran huoneen.“ Niin nousivat kaikki, jotka Jumalan Henki kehotti; ja Serubabel, yksi Dawidin jälkeisistä, johdatti heidät Jerusalemiin (536 e. Kr.).

Seuraavana vuonna pantiin uuden Herran temppelin perustus. Samarialaiset nyt tulivat Serubabelin ja isäin päämiesten tykö ja sanoivat: „me rakennamme teidän seasanne, sillä me tahdomme etsiä teidän Jumalanne, niinkuin tekin.“ Mutta heidän tarjoomustansa ei otettu vastaan. Niin Samarialaiset monta vuotta estivät temppelin rakentamista, jolla ajalla profetat Haggai ja Sakaria wahwistivat ja lohduttivat kansaa Herran sanalla. 20 vuotta jälkeen palauksen tuli uusi templi walmiiksi ja wihittiin. Samarialaiset sitte rakensivat itsellensä oman temppelin Garitsimin wuorelle Sikemin kohdalle.

Bitkän ajan perästä meniwät jälleen muutamat Israelin lapsista ylös Babelista Jerusalemiin (458 e. Kr.). Näiden johdattaja oli pappi Esra. Hän asetti jälleen jumalanpalveluksen ja opetti Herran lakia Israelissa.

Sitte sai Nehemia, joka oli Persian kuninkaan juomanlaskiana, häneltä luvan mennä Jerusalemiin rakentamaan kaupungin muuria (445 e. Kr.). Samarialaiset

*) Babelin wankenden jälkeen Israelin kansaa tawallisesti kutsuttiin Sudalaiksi.

koettivat tätäkin estää. Mutta Judalaiset rukoukivat Jumalaa; ja jotka rakensivat, tekivät toisella kädellä työtä ja toisessa pitivät asetta puolustaaksensa. Niin murrit saatiin rakennetuiksi ja kaikki kansa teki liiton vaeltaa Jumalan laissa.

Nehemian ajalla vaikutti Judalaisten seasja **Malkia**, joka oli viimeinen profeta Wanhain Liiton aikana. Hänen kauttansa julisti Herra: „katso, minä lähetän minun enkelini, jonka minun eteeni pitää tie valmistaman. Ja kohta tulee templiinsä se Herra, jota te etsitte, ja liiton enkeli, jota te tahdotte: katso, hän tulee! sanoo Herra Sebaot.“

Lisäys.

50. Judalaiset ulkomaan wallan alla. Makkabealaiset.

Noin 200 vuotta palauksen jälkeen joutuivat Judalaiset Makedonian kuninkaan Aleksander suuren valtakunnan alle, kun hän valloitti Persian valtakunnan. Hänen kuoltuansa (323 e. Kr.) tulivat Judalaiset ensin Egyptin ja sitte, noin vuonna 200 e. Kr., Syrian kuningasten alle. Nyt tuli heille kova aika, kun Syrian kuningas Antiohus Epifanes tahtoi pakottaa heitä kieltämään isäinsä Jumalan. Jerusalemin kaupunki ja templi ryöstettiin, ja templi wihittiin epäjumalanpalvelukseen. Moni silloin luopui Herran laista, mutta useita myös oli, jotka ennen tahtoivat kärsiä kaikki, kuin kieltää uskonsa.

Tällä hädän ajalla nousi yksi Jumalaa pelkäävänen ja urhoollinen pappi, Matatias nimeltä, poikiensa pelastamaan kansaansa Syrian kuninkaan rasituksesta. Nämät, joita sitte urostekoisia tähden kutsuttiin Makkabealaisiksi (wasaroinksi), kokosivat ympärillensä yksimielisiä miehiä, kulkiwat ympäri maata ja kukistiwat epäjumalain alttarit sekä löiwät suuren sotajoukon, jonka Antiohus oli lähettänyt hukuttamaan Judalaisia. Templi jälleen puhdistettiin epäjumalaisuuden menosta. Mutta

wasta pitkällisen taistelun perästä maa kokonaan pelastettiin Syrialaiisten wallasta. Makkabealaisten jälkeiset sotivat keskenänsä wallasta. Silloin Romalaiset tulivat riitaa ratkaisemaan, mutta walloittivat itse maan ja tekivät sen werolliseksi. Edomealainen Herodes julistettiin Judean kuninkaaksi Roman pääwallan alla (40 e. Kr.). Tämä, joka oli urhoollinen mutta julma kuningas, hallitsi Kristuksen aikaan asti.

51. Judalaisten jumalisuuden tila palauksen jälkeen.

Profetainsa kautta Herra suullisesti ilmoitti Israelin kansalle pyhän tahtonsa, ja Jumalan käskystä profetat ja muut pyhät miehet panivat myös kirjoihin Herran sanaa. Kun Malakian jälkeen ei pyhiä kirjoja enää yhtään tullut lisäksi, päätettiin niiden kokous, jotka jo olivat, ja Judalaisten seassa syntyi eri sääty miehiä, jotka tutkivat pyhiä raamattuita ja niitä opettivat kansalle. Näitä sanottiin Kirjanoppineiksi; he ottivat sittemmin kunnianimen Rabbi (Mestari). — Wankeuden aikana, kun Israelin lapset olivat ilman Herran templiä, asettivat he itsellensä erithisiä jumalanpalveluksen huoneita, joita sanottiin Synagogiksi (kokouspaikoiksi); ja myös palauksen jälkeen rakensivat Judalaiset jumalanpalvelustansa warten moneen paikkaan synagogia. — Esran ajan jälkeen oli korkealla Raadilla Jerusalemissa, johon kuului 70 jäsentä ja ylimmäinen pappi esimiehenä, ylimmäinen waariupito kaikista uskonnon asioista.

Makkabealaisten aikaan syntyi Judalaisten seassa kaksi uskonlahkoa: Fariseukset ja Saddukeukset. Fariseukset, joita useimmat kirjanoppineet olivat, waariinottivat tarkoin Moseksen lain ja sen ohessa koko joukon ihmillisiä sääntöjä. He ahkeroitseivat erinomattain uskonaisista pyhyyttä, jonka tähden rahwas piti heitä pyhinä ja suostui heihin. Mutta useimmat heistä olivat paljaita ulkofullattuita. — Saddukeukset, joiden joukkoon warsinkin Judalaisten rikkaat ja suurisukuiset kuuluivat, noudattivat elämänsänsä ainoastaan lihallisia himojansa.

ja sanoivat, ettei ole kuolleitten hlösnousemista eikä elämää tämän perästä.

Miisjä pakanoissa, jotka oliivat tulleet tuntemaan Judalaisten uskon ainoan Jumalan päälle, ja nähneet heidän jumalanpellonsa, oli monta, jotka tästä huomasiivat pakanallisen ajatuksensa wäärhyden ja rupešiwat Judalaisuuteen. Tämä muutos oli joko tähdellinen, jossa tapauksessa heitä sanottiin wanhurskauden profelytiksi,*) taikka ainoasti osaksi tapahtunut, jolloin heitä nimitettiin porttiprofelytiksi eli „jumaliksi.“

Monta kertaa oli Herra uudistanut sen lupauksen Wapahtajan maailmaan tulemisesta, jonka hän jo ihmisten syntiinlankeemuksessa oli lausunut. Pyhissä raamatuissa oli paljo ja selwiä ennustuksia saman lupauksen täyttämistä Messiaan eli Kristuksen (se merkitsee Woideltua) kautta, jonka piti syntyvän Dawidin siemenestä.***) Mutta useimmat Judalaisista, jotka eivät tunteneet syntiänsä, waan luulivat itsensä wanhurskaksi Jumalan edessä, kun oliivat Abrahamin lapsia, odottiwat Messiaan tulewan woimalliseksi maalliseksi kuninkaaksi, joka oli wapahtawa kansansa kaikesta ulkomaan sortauksesta. — Oli kuitenkin monta hurstkasta ja rehellistäkin sielua, jotka hartaasti odottiwat oikean Messiaan tulemistä, joka oli Israelin pelastawa kaikesta synnistä ja wäärhydestä.

52. Wanhan Testamentin kirjat.

Ne kirjat, joihin profetat ja muut pyhät miehet Judalaisten seassa kirjottiwat Jumalan sanaa, owat **Biblian** eli **Pyhän Raamatun** edellisessä osassa, joka on **Wanha Testamentti**, niin sanottu erotukseksi **Pyhän Raamatun** jälkimäisestä osasta, joka sisältää **Uuden Testamentin** kirjat. Nimi testamentti merkit-

*) Profelyti on sama kuin lisäksi tullut.

**) Sellaisina Messiaallisina ennustuksina mainittakoon esimerkiksi: Psalmi 16, 22, 68, 69, 110 ja 118 ja Profetain kirjoissa: Esj. 7: 14. 9: 1. 2. 6. 11: 1. 2. 61: 1. 2. ja koko 53 luku; Ser. 33: 15—17; Hesek. 34: 23. 36: 26. 27; Dan. 7: 13. 14. 9: 24—27; Hof. 3: 4. 5; Soel. 2: 28—32; Am. 9: 11. 12; Miil. 5: 2; Sagg. 2: 8. 10; Sak. 9: 9. 11. 12. 13. 12: 10; Mal. 3: 1. 4. 5. 6.

see liittoa ja muistuttaa sekä siitä vanhasta liitosta, jonka Jumala teki Abrahamin ja hänen jälkeentulevais-
tensa kanssa ja josta Vanha Testamentti puhuu, että myös siitä uudesta liitosta, jonka Jumala poikansa Jeesuksen Kristuksen kautta on tehnyt kaikkein ihmisten kanssa ja josta puhutaan Uudessa Testamentissä.

Vanhan Testamentin kirjat, jotka alun ovat kirjoitetut hebrean kielellä, ovat sisälltyksensä suhteen kolmealajia: historialliset kirjat, opetuskirjat ja profetalliset kirjat.

Historialliset kirjat ovat: wiisi Moseksen kirjaa, Josuan kirja, Tuomarein kirja, Rutin kirja, kaksi Samuelin kirjaa, kaksi Kuningasten kirjaa, kaksi Mikakirjaa, Esran kirja, Nehemian kirja ja Esterin kirja.

Opetuskirjat ovat: Jobin kirja, Psaltari, Salomon Sananlaskut, Salomon Saarnaaja ja Salomon Korkea Weiä. Psaltariin on koottu 150 Psalmia, jotka suureksi osaksi ovat kuningas Dawidin tekemiä.

Profetalliset kirjat ovat nimitetyt tekiänsä mukaan ja lawentensa suhteen jaetut isompiin ja vähempiin profetoihin. Isompia on neljä: Esaia, Jeremia, Hesekiel ja Daniel, joista Jeremia paitsi profetallista kirjansa myös on jälkeensä jättänyt walituswirtensä. Vähempiä profetoja on 12: Hosea, Joel, Amos, Obadiah, Jona, Mika, Nahum, Habakuk, Sefania, Haggai, Safaria ja Malakia.

Kaikki nämät Vanhan Testamentin kirjat ovat niinkuin Uudentin Testamentin kirjat Jumalan antamat. Mutta paitsi niitä on yllä lueteltuin kirjain jälkeen Vanhaan Testamenttiin otettu kirjoja, joille emme omista jumalallista alkua ja joille on annettu nimeksi Apokryfa (salatut). Nämät ovat: Juditan kirja, Wiisauden kirja, Tobiaan kirja, Jeesus Syrakin kirja, Barukin kirja, Makkabealaisten kaksi kirjaa, Kapapaleita Esterin kirjasta, Historia Susannasta, Babelin Belistä, Babelin lohikärmeestä, Asarian rukous, Kolmen miehen kiitoswirsi tulesa ja Manassen rukous.

Kertomuksia Uudesta Testamentistä.

Edellinen Osa.

Jesuksen Kristuksen Gläma.

Ensimmäinen Kappale.

Jesuksen Kristuksen lapsuus ja nuoruus.

1. Sakaria ja Elisabet. Maria ja Josef.

Luk. 1. Math. 1. — Herodeksen, Judean kuninkaan, aikana oli yksi pappi Sakaria nimeltä, ja hänen emäntänsä nimi oli Elisabet. He olivat molemmat hurstkaat Jumalan edessä. Ei heillä ollut lasta, ja he olivat molemmat ijälliset.

Mutta yhtenä päivänä, kun Sakaria toimitti papin virkaa Herran templissä, ilmestyi hänelle Herran enkeli. Sakaria hämmästy, mutta enkeli sanoi hänelle: „älä pelkää Sakaria, sillä sinun rukoukses on kuultu, ja sinun emäntäs Elisabet synnyttää sinulle pojan, ja sinun pitää kutsuman hänen nimensä Johannekseksi (Jumala on armollinen). Hän tulee suureksi Herran edessä; hän ei juo wiinaa eikä wäkewää juomaa; ja hän tähtetään Pyhällä Hengellä ja kääntää monta Israelin lapsista Herran heidän Jumalansa tykö. Hän käy edellä hänen edesjängsä Elian hengellä ja waimalla, toimittaaksensa Herralle valmistetun kansan.“ Sakaria sanoi: „mistä minä sen hymärrän? Sillä minä olen wanha, ja emäntäni on jo ijällinen.“ Niin enkeli wastasi: „minä olen Gabriel, joka seisoon Jumalan edessä, ja olen lähetetty saattamaan sinulle

näitä iloisia sanomia. Ja katso, sinä tulet kielettömäksi, etkä saa puhua hamaan siihen päivään asti, jona nämät tapahtuvat, ettes uskonut minun sanojani." Ja kun Saffaria tuli templistä ulos, ei hän saattanut puhua, vaan jäi myhäksi.

Kuudentena kuukautena sen jälkeen lähetti Jumala enkeli Gabrielin Galilean kaupunkiin, jonka nimi oli Natsaret, neitseeseen tykö, joka oli kihlattu miehelle, jonka nimi oli Josef Dawidin huoneesta; ja neitseeseen nimi oli Maria. Enkeli tuli sisälle hänen tykönsä ja sanoi: „terwe armotettu! Herra on sinun kanssas, sinun sinä waimoin seasja!“ Kun hän näki hänen, hämmästyhi hän hänen puheestansa ja ajatteli, millinen se terwehdys oli. Ja enkeli sanoi hänelle: „älä pelkää Maria, sillä sinä löysit armon Jumalan tykönä. Katso, sinä synnyttät pojan, ja sinun pitää kutsuman hänen nimensä Jesukseksi (se on Wapahtaja). Ja Herra Jumala antaa hänelle Dawidin hänen isänsä istuimen. Hänen pitää ijankaikkisesti oleman Jakobin huoneen kuningas, eikä hänen waltakunnallansa pidä loppua oleman.“

Niin sanoi Maria enkelille: „kuinka tämä tulee? Sillä en minä miehestä mitään tiedä.“ Enkeli wastasi: „Pyhä Henki tulee sinun päälles, ja Wimmäisen woima warjoo sinun; sentähden myös se Pyhä, joka sinusta synnyty, pitää kutsuttaman Jumalan Pojaksi.“ Niin Maria sanoi: „katso, Herran piika, tapahtukoon minulle sinun sanas jälkeen!“ Ja enkeli läksi hänen tykönsä.

Mutta Herran enkeli ilmestyi myös Josefille messaja ja sanoi: „älä pelkää ottaa tyköös Mariaa, puolisoas; sillä se, joka hänessä on siunnyt, on Pyhästä Hengestä. Hänen pitää synnyttämän poika, jonka nimi sinun pitää kutsuman Jesukseksi; sillä hän on wapahtawa kansansa heidän synneistänsä.“ Niin Josef otti Marian tykönsä.

2. Johannes Kastajan synnyttä.

Luk. 1. — Mutta Elisabetin synnyttämisen aika tähtettiin; ja hän synnytti pojan. Ja hänen kylällisensä ja lankonsa kuuliwat, että Herra oli tehnyt suuren lau-

piuden häntä kohtaan; ja he iloitsivat hänen kanssansa. Mutta kahdeksantena päivänä he tulivat lasta ympärileikkaamaan, ja he kutsuivat hänen isänsä nimeltä Sakariaksi. Niin hänen äitinsä sanoi: „ei suinkaan, vaan hän pitää kutsuttaman Johannekseksi.“ He sanoivat: „ei ole ketään sinun sukukunnassas, jota kutsutaan sillä nimellä.“ Niin he wiittasivat hänen isällensä, miksi hän tahtoi hänen nimitettää. Hän anoi taulua ja kirjotti: „Johannes on hänen nimensä.“ Ja kaikki ihmettelivät. Mutta kohta aukeni hänen suunsa, ja hän puhui kiittäin Jumalaa. — Ja kaikki, jotka tämän kuuliivat, paniivat sydämihinsä, sanoen: „minkäs luulet tästä lapsesta tulewan?“

Mutta lapsi kasvoi ja wahvistui hengessä, ja oli kormessa siihen päivään asti, jona hänen piti Israelin kansan eteen tuleman.

3. Jesuksen syntymä.

Luuk. 2. — Niinä päivinä kävi käsky ulos keisarilta Augustukselta, että kaikki maailma piti werolliseksi laskeettaman. Silloin kufin meni kaupunkiinsa antamaan itseänsä arwata. Niin myös Josef Galileasta, Natfaretin kaupungista, meni ylös Judeaan Dawidin kaupunkiin, joka kutsutaan Betlehemiksi; sillä hän oli Dawidin huoneesta ja suwusta, antamaan itseänsä arwata, Marian hänen kihlatun emäntänsä kanssa.

Niin tapahtui heidän siellä ollessansa, että Marian synnyttämisen päivät täytettiin. Ja hän synnytti pojan, hänen esikoisensa, ja kapaloitsi hänen ja pani seimeen, ettei heille ollut sias majassa. — Mutta paimenet walwoivat siinä paikkakunnassa ja wartioitsivat yöllä heidän laumaansa. Ja katso, Herran enkeli seisoi heidän tykönsä, ja Herran firklous ympäri-walaisi heitä, ja he suuresti peljästyiwät. Enkeli sanoi heille: „älkää peljättö; katso, minä ilmoitan teille suuren ilon, joka on tulewa kaikelle kansalle. Teille on tänäpäivänä synnynyt Wapahtaja, joka on Kristus Herra, Dawidin kaupungissa. Ja tämä on teille merkiksi: te löydätte lapsen kapaloittuna mahaawan seimessä.“ Ja kohta oli enkelin kanssa suuri taiwaalli-

sen sotawäen joukko, jotka kiittivät Jumalaa ja sanoivat: „kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa, ja maassa rauha ja ihmisille hyvä tahto!”

Sitte enkelit menivät heidän tykönsä taimaasen, ja paimenet puhuivat keskenänsä: „käykäämme Betlehemiin ja katsokaamme sitä kuin on tapahtunut, jonka Herra meille ilmoitti.“ Ja he tulivat kiiruhtain ja löysivät Marian ja Josefín, niin myös lapsen, joka makasi seimessä. Ja kun he tämän nähneet olivat, julistivat he sen sanoman, joka heille tästä lapsesta sanottu oli. Ja kaikki, jotka sen kuuliivat, ihmettelivät niitä, joita paimenet olivat heille sanoneet. Mutta Maria kätki kaikki nämät sanat, tutkistellen sydämesfänsä. — Sitte paimenet palasivat, ylistäin ja kunnioittain Jumalaa kaikista, joita he olivat kuulleet ja nähneet.

4. Jesuksen ympärileikkauks ja wieminen templiin.

Luuk. 2. — Kun kahdeksan päivää oli kulunut, että lapsi piti ympärileikkattaman, annettiin hänelle nimi **Jesus**, joka niin oli enkeliltä jo ennen kutsuttu, kuin hän siinnyht oli.

Sitte kun lapsi **Jesus** oli neljänkymmenen päivän vanha, weivät Josef ja Maria hänen Jerusalemiin, asettaaksensa häntä Herran eteen ja uhrataksensa hänen puolesta, niinkuin sanottu oli Herran laissa. Mutta Jerusalemissa oli mies, jonka nimi oli **Simeon**; hän oli hurstas ja jumalinen, odottain Israelin lohduitusta, ja Pyhä Henki oli hänessä. Hänelle oli Pyhä Henki sanonut, ettei hänen pitänyt ennen kuolemaa näkemän, kuin hän näkisi Herran Kristuksen. Ja hän tuli Hengen waikutuksesta templiin, kun wanhemmat toivat sijalle lapsen **Jesuksen**. Niin hän otti lapsen syliinsä, kiitti Jumalaa ja sanoi: „nyht sinä Herra lasket palvelias rauhaan menemään, sanas jälkeen. Sillä minun silmäni owat nähneet sinun autuutes, jonka walmistit kaikkein kansain eteen, walleudeksi walistamaan pakanoita, ja sinun kansas Israelin kunniaksi.“ Mutta Josef ja Maria ihmettelivät niitä, jotka hänestä sanottiin.

5. Tietäjät itäiseltä maalta.

Math. 2. Luuk. 2. — Koska Jeesus oli syntynyt Betlehemissä Judan maalla, kuningas Herodeksen aikana, tulivat tietäjät idästä Jerusalemiin ja sanoivat: „kussa on se syntynyt Judalaisten kuningas? Sillä me näimme hänen tähtensä idässä ja tulimme häntä kumartain ruokoilemaan.“ Koska kuningas Herodes sen kuuli, hämmästytti hän ja kaikki Jerusalemin hänen kansansa. Ja hän kokosi kaikki ylimmäiset papit ja kirjanoppineet kansan seassa ja kyseli heiltä, kussa Kristuksen piti syntyvän. He vastasivat häntä: „Betlehemissä Judan maalla, sillä niin on profetan kautta kirjotettu (Mik. 5: 2): sinä Betlehem Judan maassa et suinkaan ole vähin Judan päärühinastien seassa, sillä sinusta on tulewa se ruhtinas, jonka minun kansaani Israelia pitää hallitseman.“ Silloin Herodes salaa kutsui tietäjät ja wifusti tutkisteli heiltä, millä ajalla tähti ilmestyi, ja lähetti heidät Betlehemiin ja sanoi: „menkää ja kysykää wifusti lapsesta, ja koska te löhdätte, niin ilmoittakaat minulle, että minäkin tulisin ja kumartaisin häntä.“

Sitte tietäjät menivät matkaansa, ja katso, tähti, jonka idässä olivat nähneet, käwi heidän edellänsä niin kauwan, kuin se seisahdi sen paikan päälle, jossa lapsi oli. Koska he tähden näkiwät, ihastuivat he sangen suurella ilolla, ja menivät huoneesen ja löhysivät lapsen äitinsä Marian kanssa. Niin he maahan lankeasivat ja ruokoilivat häntä, ja awasivat tawaransa ja lahjottiwat hänelle kultaa, pyhää sawua ja mirhamia. Ja Jumala kielsi heitä unessa Herodeksen tykö palajamasta; ja he menivät toista tietä omalle maallensa.

Koska he olivat menneet pois, niin Herran enkeli ilmestyi Josefille unessa, sanoen: „nouse ja ota lapsi äitimensä tykö, ja pakene Egyptiin ja ole siellä siihen asti, kuin minä sinulle sanon; sillä Herodes on etsiwä lasta, hukuttaaksensa häntä.“ Niin Josef nousi ja otti lapsen äitimensä hollä ja pakeni Egyptiin.

Mutta koska Herodes näki, että tietäjät olivat hänen pettäneet, wihastui hän sangen kowin, ja lähetti tappamaan kaikki poikalapset Betlehemissä ja kaikissa sen

ääriksä, jotka kaksivuotiset olivat taikka nuoremmat, sen ajan jälkeen, kun hän oli tarkasti tietäjiltä tutkinut.

Koska Herodes oli kuollut, ilmestyi Herran enkeli Josefille unessa Egyptissä, ja sanoi: „nouse ja ota lapsi äitinsä ja mene Israelin maalle, sillä ne ovat kuolleet, jotka lapsen henkeä väijhivät.“ Niin hän nousi ja meni Israelin maalle, ja asui Natfaretin kaupungissa Galileassa. — Mutta lapsi kasvoi ja vahvistui hengessä, ja tähtettiin wiisaudella, ja Jumalan armo oli hänen kansansa.

6. Jeesus kahdentoista vuotisena.

Luuk. 2. — Jeesuksen vanhemmat waelsiwat joka wuosi päästäisjuhlaan Jerusalemiin. Mutta kun Jeesus oli kahdentoistakymmenen ajastajan vanha, meniwät he Jerusalemiin juhlapäivän tavan jälkeen, ja kun he olivat matkalla kotiansa päin, jäi poikainen Jeesus Jerusalemiin. Josef ja Maria eivät sitä huomanneet, waan luulivat hänen olewan seurassa; ja he käwiwät yhden päivän matkan ja etsiwät häntä lankoin ja tuttavain seassa. Mutta kun he eivät häntä löytäneet, palasiwat he Jerusalemiin, etsien häntä.

Kolmen päivän perästä he löysiwät hänen templissä istuvan opettajain keskellä, kuultelewan heitä ja kysyhän heiltä. Ja kaikki, jotka hänen kuuliwat, hämmästyiwät hänen ymmärrystänsä ja wastauksiansa. Kun hänen vanhempansa hänen näkiwät, hämmästyiwät he, ja hänen äitinsä sanoi hänelle: „poikani, miksis meille näin teit? Katso, sinun isäs ja minä olemme murehtien etsineet sinua.“ Niin hän sanoi heille: „mitä te minua etsitte? Ettekö tienneet, että minun pitää oleman niissä, jotka minun isäni owat?“ Mutta he eivät ymmärtäneet sitä sanaa, jonka hän heille sanoi.

Sitte hän meni alas heidän kansansa Natfaretiin ja oli heille alamainen. Ja hänen äitinsä kätki kaikki nämät sanat sydämehensä. Ja Jeesus menestyi wiisaudessa ja ijässä ja armossa Jumalan ja ihmisten edessä.

Toinen Kappale.

Jesuksen Kristuksen julkinen vaikutus.

7. Johanneksen parannussaarna. Jesuksen kaste ja kiusaus.

Matth. 3. 4. Mark. 1. Luuk. 3. 4. — Keisari Tiberiuksen hallituksen 15:llä vuodella, kun Pontius Pilatus oli Judean maaherrana ja Herodes (Antipas) oli ruhtinaana Galileassa, tapahtui Jumalan sana Johannekselle, Sakarian pojalle, kormessa. Ja Johannes tuli kaikkiin maanpaikoihin Jordanin ympäri ja saarnasi parannuksen kastetta yhtein anteeksi antamiseksi ja sanoi: „tehkää parannus, sillä taiwaan valtakunta on lähestynyt.“ Ja hänellä oli waate kamelin karwoista ja wyöllänsä hihuinainen wyö, ja ruokansa oliwat heinäsiikat ja metsähunaja.

Niin hänen tykönsä meni paljo kansaa, ja he kastettiin häneltä Jordanissa ja tunnustiwat syntinsä. Mutta kun kaikki ajatteliwat Johanneksesta, lieneekö hän Kristus, sanoi hän heille: „minä tosin kastan teitä wedellä parannukseen, mutta se, joka minun jälkeeni tulee, on wäkewämpi minua, jonka kengän nauhoja en minä ole kelwollinen päästämään; hän kastaa teitä Pyhällä Hengellä ja tulella.“

Siihen aikaan oli Jeesus lähes kolmentymmenen wuotinen. Ja hän tuli Galileasta Jordanille Johanneksen tykö, kastettaa häneltä. Mutta Johannes esteli häntä, sanoen: „minä tarwitsen sinulta kastetta, ja sinä tulet minun tyköni?“ Jeesus wastasi: „salli nyt. Sillä näin meidän sopii kaikkea wanhurskautta tähttää.“ Ja hän salli hänen.

Koska Jeesus oli kastettu, astui hän kohta ylös wedestä, ja katso, taiwaat aukeniwat hänelle. Ja Johannes näki Jumalan Hengen tulewan alas, niinkuin tyhkyksen, ja tulewan hänen päällensä; ja ääni taiwaasta sanoi: „tämä on se rakas poikani, johon minä mielistyn.“

Sitte wiettiin Jeesus Hengeltä korpeen kiusaattaa perkeleeltä. Ja kun hän oli paastonnut 40 päivää ja 40 yötä, isosi hän. Niin kiusaaja tuli hänen tykönsä ja sanoi: „jos sinä olet Jumalan poika, niin sano, että nämät kivet leiwiksi tulewat.“ Jeesus wastasi: „kirjotettu on: ei ihminen elä ainoastaan leiwästä, waan jokaisesta sanasta, joka Jumalan suusta lähtee“ (5 Mos. 8: 3.). Silloin otti perkele hänen kanssansa pyhään kaupunkiin ja asetti hänen templin harjalle ja sanoi: „jos olet Jumalan poika, niin laske itses tästä alas, sillä kirjotettu on: hän antaa käskyn enkeleillensä sinusta, ja he käsisä kantawat sinua, ettes jalkaas kiween loukkaa“ (Ps. 91: 11. 12.). Niin Jeesus sanoi hänelle: „taas on kirjotettu: ei sinun pidä kiusaaman Herraa sinun Jumalaas“ (5 Mos. 6: 16.). Taas wei hänen perkele sangen korkealle wuorelle ja osotti hänelle kaikki maailman waltakunnat ja niiden kunnian ja sanoi hänelle: „nämät kaikki minä annan sinulle, jos lankeet maahan ja rukoulet minua.“ Niin sanoi Jeesus hänelle: „mene pois, saatana! Sillä kirjotettu on: Herraa Jumalaas pitää sinun kumartaman ja häntä ainoaa palweleman“ (5 Mos. 6: 13.). Silloin jätti hänen perkele, ja enkelit tuliwat ja palweliwat häntä.

8. Jeesuksen ensimmäiset opetuslapset. Häät Naanaassa. Templin puhdistus.

Joh. 1. 2. — Sitte Jeesus meni jälleen sille puolelle Jordania, kussa Johannes lasti. Kun Johannes näki Jeesuksen tulewan tykönsä, sanoi hän: „katso, Jumalan karitsa, joka poisottaa maailman syynin!“ Toisena päivänä seisoi Johannes taas siellä ja kaksii hänen opetuslapsistansa. Ja kun hän näki Jeesuksen lähvän, sanoi hän: „katso Jumalan karitsa!“ Mutta ne kaksii opetuslasta kuuliwat hänen puhuvan, ja seurasiwat Jeesusta. Andreas, Simon Pietarin weli, oli yksi näistä kahdesta. (Toinen oli Johannes, Sebedeuksen poika.) Andreas löysi welijensä Simonin ja sanoi hänelle: „me löysimme Messiaan“, ja hän toi hänen Jeesuksen

tykö. Mutta koska Jeesus katsoi hänen päällensä, sanoi hän: „sinä olet Simon, Bonan poika, ja sinä pitää kutsuttaman Kesaaaksi, se on niin paljo kuin Pietari (kallio).

Kolmantena päivänä olivat häät Galilean Kanaassa; ja Jeesuksen äiti oli siellä. Niin Jeesus ja hänen opetuslapsensa kutsuttiin myös häihin. Ja koska wiina puuttui, sanoi Jeesuksen äiti hänelle: „ei heillä ole wiinaa.“ Jeesus vastasi: „waimo, mitä minun on sinun kanssas? Ei minun aikani ole vielä tullut.“ Hänen äitinsä sanoi palvelioille: „mitä hän teille sanoo, se tehkää.“ Niin siellä oli kuusi kivistä wesiastiaa, pantuna Judalaisten puhdistamisen tawan jälkeen. Ja Jeesus sanoi palvelioille: „täyttäkää wesiastiat wedellä“; ja he täyttiwät ne ylen täyteen. Sitte hän sanoi heille: „pankaat nyt siälle ja wiekää edeskäywälle“; ja he wiewät. Mutta koska edeskäywä maisti sitä wettä, joka wiinaaksi oli tullut, eikä tietänyt, kusta se oli, mutta palveliat tiesiwät, jotka weden ammensiwat, kutsui edeskäywä yljän ja sanoi hänelle: „jokainen antaa ensisti hywää wiinaa, ja kun juowutaan, sitte huonompaa. Sinä kätkit hywän wiinan tähän asti.“ — Tämän ensimmäisen ihmeensä Jeesus teki Galilean Kanaassa. Ja hänen opetuslapsensa uskoivat hänen päällensä.

Mutta Judalaisten pääsiäinen oli läsnä; ja Jeesus meni ylös Jerusalemiin ja löysi templissä istumassa ne, jotka karjaa, lampaita ja kühkyisiä myhskentelivät, ja waihattajat. Ja hän teki ruoskan köyhistä, ja ajoi ulos ne kaikki templistä ja lampaat ja karjan, ja kaasi ulos waihattajain rahan ja kumosi pöhdät ja sanoi niille, jotka kühkyisiä myiwät: „wiekää nämät täältä pois, ja älkää tehkö minun Isäni huonetta kaupahuoneeksi.“ Niin sanoivat Judalaiset hänelle: „mitä merkkiä sinä meille osoitat, ettäs näitä teet?“ Jeesus vastasi: „jaottakaat maahan tämä templi, ja minä tahdon sen kolmena päivänä raketa ylös.“ Niin Judalaiset sanoivat: „tätä templiä on rakettu kuusi wiidettäkymmentä ajastakaa, ja sinä rakennat sen kolmena päivänä?“ — Mutta hän sanoi ruumiinsa templistä. Ja kun hän oli kuolleista nousnut, muistiwat hänen opetuslapsensa hänen sen heille sanoneen.

9. Pietarin kalansaalis. Mattheuksen kutsumus. Apostolein walitseminen.

Math. 4. 9. 10. Mark. 2. 3. Luuk. 5. 6. — Sen jälkeen tuli Jeesus taas Galileaan ja asui Kapernaumin kaupungissa. Ja hän saarnasi Galilean synagogissa, sanoen: „aika on täytetty; tehkää parannus ja uskokaat ewankeliumi, sillä taiwaan waltakunta on lähestynyt.“ — Sitte tapahtui, että Jeesus seisoi Genesaretin meren rannalla, ja koska kansa tunki hänen tykönsä kuulemaan Jumalan sanaa, meni hän wenheesen, joka oli Simonin, ja pyysi hänen wähän maasta lastemaan ulos. Ja hän istui ja opetti kansaa wenheestä. Kun hän lakkasi puhumasta, sanoi hän Simonille: „wie sywälle, ja heittäkäät werkkonne apajalle.“ Simon wastasi: „Mestari, kaiken yön olemme työtä tehneet, emmekä mitään saaneet; mutta sinun käskystä minä heitän ulos werkon.“ Ja kun he sen tekivät, sulkiwat he niin suuren kalain paljouden, että heidän werkkonsa repeyi. Niin he wiittasivat kumppaneillensa toisessa wenheessä, tulemaan ja auttamaan heitä. He tuliwat ja tähttiwät molemmat wenheet, niin että ne rupešiwat wajoomaan.

Koska Simon Pietari sen näki, lankeši hän Jeesuksen polweihin juureen, sanoen: „Herra, mene tyköäni, sillä minä olen syntinen ihminen!“ Sillä hämmästyks oli käsittänyt hänen, kalan-saaliin tähden, niin myös hänen welsensä, Andreaksen, ja Jakobin ja Johanneksen, jotka Simonin kanssa oliwat. Mutta Jeesus sanoi Simonille: „älä pelkää, tästedes sinä saat ihmisiä.“ Ja he wetiwät wenheet maalle ja jättiwät kaikki ja seurasiwat häntä.

Sonkun ajan perästä meni Jeesus taas meren rannalle. Silloin näki hän publikanin*) Lewin, jolla myös oli nimi Matheus, istuwan tullihuoneessa, ja sanoi hänelle: „seuraa minua.“ Niin hän nousi, jätti kaikki ja seurasi Jeesusta. — Ja Lewi teki hänelle huoneensa suuret pidot, ja monta publikania ja syntistä atrioiti Jeesuksen ja hänen opetuslastensa kanssa.

Publikanit oliwat alhaisia wirtkamiehiä, jotka kokosiwat tulliweroja Romalaisille. Niitä he usein laittomasti kiskoivat, jonka tähden Judalaiset suuresti hienkatsoiwat ja wihasiwat heitä.

Mutta kun Fariseukset sen näkiwät, sanoivat he hänen opetuslapsillensa: „miksi teidän Mestariinne syö ja juo publikanein ja syntisten kanssa?“ Kun Jeesus sen kuuli, sanoi hän heille: „ei terweet tarwitse parantajata, waan sairaat. En minä tullut wanhurskaita kutsumaan, waan syntisiä parannukseen.“

Sen jälkeen kutsui Jeesus opetuslapsensa ja walitsi heistä kaksitoistakymmentä, jotka hän myös Apostoleiksi (lähettäjäiksi) nimitti: Simon, jonka hän myös Pietariksi kutsui, ja Andreas hänen welsensä, Jakob ja Johannes (Sebedeuksen pojat), Filippus, Bartolomeus, Thomas, Matheus (Lewi), Jakob nuorempi, Simon, (Kiiwailia), Judas (Jakobin poika) ja Judas Iskariot, joka myös oli pettäjä. Nämät hän sääsi olemaan tykönsä ja että hän lähettäisi heitä saarnaamaan.

10. Jeesuksen wuorisaarna.

Math. 5—7. Luuk. 6. — Jeesus waelsi ympäri kaiken Galilean ja paransi kaikkinaisia tautia kansan seassa. Ja häntä seurasi paljo wäkeä. Mutta koska hän näki kansan, astui hän ylös wuorelle; ja kun hän oli istunut, tulivat hänen opetuslapsensa hänen tykönsä. Niin hän awasi suunsa, opetti heitä ja sanoi:

„Mutuaat owat hengellisesti waiwaiset, sillä heidän on taiwaan waltakunta. Mutuaat owat siweät, sillä he saawat maan perää. Mutuaat owat laupiaat, sillä he saawat laupiuden. Mutuaat owat rauhan tekiät, sillä ne pitää Jumalan pojiksi kutsuttaman. Mutuaat owat joita wanhurskauden tähden wainotaan; sillä heidän on taiwaan waltakunta.“

„Älkää luulko, että minä tuln lafia ja profetoja päästämään: en tullut päästämään, waan tähttämään. Te kuulitte sanotuksi: rakasta lähimmäistä ja wihaa wihollistas. Waan minä sanon teille: rakastakaat wihollisianne, siunatkaa niitä, jotka teitä sadattawat, tehkää niille hywää, jotka teitä wihaawat, ja rukoilkaat niiden edestä, jotka teitä wainoowat ja wahingoittawat, että te olisitte Isänne pojat, joka on taiwaisssa; sillä hän sallii aurinkonsa koittaa niin pahain yli kuin hywäinkin, ja an-

taa jataa niin wäärille kuin wanhurskaillekin. Olkaat siis te tähdelliset, niinkuin teidän taiwaallinen Sänne tähdellinen on."

"Koskas almua annat, älköön sinun wasen kätes tietäkö, mitä oikea kätes tekee. Ja koska te rukoilette, pitää teidän rukoileman näin: Isä meidän, joka olet taiwaisija; Pyhitetty olkoon sinun nimes; Lähestyköön sinun waltakuntas; Olkoon sinun tahtos niin maassa, kuin taiwaassa; Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme. Ja anna meille meidän welkamme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän welwollistemme; Ja älä johdata meitä kiusaukseen; Mutta päästä meitä pahasta. Sillä sinun on waltakunta, ja woima, ja kunnia, iankaikkisesti. Amen. — Luo-kaat, niin teille annetaan; etsikää, niin te löydätte; kolkuttakaat, niin teille awataan."

"Älkää murehtiko henkenne tähden, mitä te syötte ja mitä te juotte, eikä teidän ruumiinne tähden, millä te itjännne werhotte. Katsokaat taiwaan lintuja: ei he kylwä eikä niitä, ei myös kokoo riiheen; ja teidän taiwaallinen Sänne ruokkii heidät. Ettetkö te paljoa enempi ole, kuin he? Katsokaat kukkaijia kedolla, kuinka ne kaswawat: ei ne thötä tee eikä lehrää. Kuitenkin sanon minä teille, ettei Salomo kaikessa kunniasjansa ollut niin waatetettu, kuin yksi niistä. Jos Jumala niin waatettaa pellon ruohon, eikä hän paljoa enemmin teille sitä tee, te wähäuskoiset. — Etsikää ensin Jumalan waltakuntaa ja hänen wanhurskauttansa, ja niin kaikki nämät teille annetaan."

"Älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi: sillä millä tuomiolla te tuomitsette, pitää teitä tuomittaman, ja sillä mitalla, jolla te mittaatte, pitää teille jälleen mitattaman. Kaikki mitä te tahdotte, että ihmisten pitää teille tekemän, se tehkää te myös heille."

"Menkää ahtaasta portista sisälle; sillä se portti on lawea ja tie awara, joka wie kadotukseen, ja niitä on monta, jotka siitä sisälle menewät. Mutta se portti on ahdas ja tie kaita, joka wie elämään, ja harwat owat, jotka sen löytäwät."

„Jokaisen, joka minulta nämät puheet kuulee ja ne tekee, wertaan minä toimelliseen mieheen, joka huoneensa kalliolle rakensi. Mutta jokainen, joka kuulee nämät puheet eikä niitä tee, hän werrataan tyhmään mieheen, joka huoneensa sannalle rakensi.“

Koska Jeesus oli lopettanut nämät puheet, hämmästytti kansa hänen oppiansa. Sillä hän opetti heitä woi- mallisesti, eikä niinkuin kirjanoppineet.

11. Päämiehen palvelia. Jeesus nukkui haahdes- desja. Gergesenit.

Math. 8. Mark. 4. 5. Lukt. 7. 8. — Koska Jeesus astui alas wuorelta, seurasi häntä paljo kansaa. Ja koska hän meni Kapernaumiin, tuli sadanpäämies ja rukoi häntä, sanoen: „Herra, minun palveliani sairastaa kotona halwattuna ja kowin waiwataan.“ Jeesus sanoi: „minä tulen ja parannan hänen.“ Niin sadanpäämies wastasi: „Herra, en ole minä mahdollinen, että sinä tulet minun kattoni alle; waan sano ainoasti sana, niin palveliani paranee.“ Koska Jeesus tämän kuuli, ihmetteli hän, ja sanoi heille, jotka seurasiwat: „totisesti sanou minä teille: en ole löhtännyt senkaltaista uskoa Israe- lissa.“ Ja hän sanoi sadanpäämiehelle: „mene, ja niinkuin sinä uskoit, niin sinulle tapahtukoon.“ Ja sillä hetkellä parani hänen palveliansa.

Koska nyt Jeesus näki paljon kansaa ympärillänsä, käski hän mennä toiselle puolelle merta. Niin yksi kirjanoppinut tuli ja sanoi hänelle: „Mestari, minä tahdon sinua seurata, kuhun ikänä sinä menet.“ Jeesus wastasi: „ketuilla owat luolat ja taiwaan linnuilla owat pesät; waan Ihmisen Pojalla ei ole, kuhun hän päänsä kallistaa.“ Sitte hän astui haahteen, ja hänen opetuslapsensa seurasiwat häntä. Mutta suuri ilma nousi merellä, niin että aallot peittiwät haahden, ja Jeesus makasi. Niin tuliwat hänen opetuslapsensa ja herättiwät hänen, sanoen: „Herra, auta meitä, me hukunne.“ Ja Hän sanoi heille: „te heikkouskoiset, miksi olette pelkurit?“ Ja hän nousi ja asetti tuulen ja meren; ja tuli juuri

tyveneksi. Niin ihmiset ihmettelivät, sanoen: „millinen tämä on? Sillä tuuletkin ja meri ovat hänelle kuuliaiset.“

Ja kun Jeesus tuli tuolle puolelle merta, Gergesenein (tahi Gadarenein) maakuntaan, juoksi häntä vastaan kaksi pirulta riivattua, jotka olivat handoista lähteneet: ne olivat sangen hirmuiset, niin ettei kenkään taistanut sitä tietä waelttaa. He huusivat: „Jeesus, Sumalan Poika, mitä meidän on sinun kanssas? Oletkos tullut tänne meitä waiwaamaan ennen aikaa?“ Ja kaukana heistä oli sangen suuri sikalauma laitumella. Niin perkeleet rukoilivat häntä, sanoen: „jos sinä ajat meidät ulos, niin salli meidän mennä sikalaumaan.“ Hän sanoi heille: „menkää.“ Niin he läksivät ulos ja menivät sikalaumaan. Ja katso, koko sikalauma syöksyi äitisti itsensä järkäältä mereen ja hukkui weteen. Mutta paimenet pakenevat ja menivät kaupunkiin ja ilmoittivat kaikki. Niin koko kaupunki meni ulos Jeesusta vastaan. Ja he rukoilivat häntä menemään pois heidän maansa ääristä.

12. Zairuksen tytär. Nainin lesken poika.

Math. 9. Mark. 5. Luuk. 7. 8. — Kun Jeesus taas meni haahdella ylitse, kokoontui paljo kansaa hänen tykönsä. Ja yksi mies tuli, jonka nimi oli Zairus, ja se oli synagogan päämies. Hän lankefi Jeesuksen jalkain juureen ja rukoili häntä tulemaan hänen huoneeseensa. Sillä hänellä oli ainoa tytär, lähes kahdentoistakymmenen wuotinen, ja se oli kuolemallaan. Niin Jeesus nousi ja seurasi häntä. Mutta heidän mennessänsä, tuli yksi Zairuksen palvelioista ja sanoi hänelle: „sinun tyttäres on kuollut; älä Nestaria waiwaa.“ Waan koska Jeesus sen kuuli, sanoi hän hänelle: „älä pelkää; usko ainoastaan, niin hän paranee.“ Mutta kun hän huoneesen tuli, ei hän sallinut kenenkään tulla sisälle, waan Pietarin ja Jakobin ja Johanneksen ja sen lapsen isän ja äitin. Ja he kaikki itkivät ja parjuivat häntä. Waan hän sanoi: „älkää itkeä; ei hän ole kuollut, waan makaa.“ Ja he nauroivat häntä, tietäin, että se kuollut oli. Niin hän ajoi kaikki ulos, rupefi hänen käteensä ja huusi: „piikenen,

nouse ylös!" Ja hänen henkensä palasi, ja hän kohtaa nouxi ylös. Ja hän käski hänelle antaa ruokaa.

Sen jälkeen tapahtui, että Jeesus meni kaupunkiin, jonka nimi on Nain. Mutta koska hän kaupungin porttia lähestyi, katso, kuollutta kannettiin ulos, joka oli äitinsä ainoa poika, ja se oli leski; ja paljo kaupungin kansaa kävi hänen kansansa. Koska Herra hänen näki, armahti hän häntä ja sanoi: „älä itke“, ja meni ja rupeesi paariin, ja kantajat seisahtivat. Ja hän sanoi: „nuorukainen, minä sanon sinulle: nouse ylös!“ Ja kuollut nouxi istualle ja rupeesi puhumaan. Ja Jeesus antoi sen hänen äitillensä. Mutta pelko tuli kaikille, ja he kunnioittivat Sumalaa, sanoen: „suuri profeta on nousnut fekaamme, ja Sumala on kansaansa etsinyt.“

13. Sairas Betesdan lammitolla. Opetuslasten tähtäpäitä nouffiminen.

Joh. 5. Math. 12. — Sitte oli Judalaisten juhlapäivä, ja Jeesus meni ylös Jerusalemiin. Mutta Jerusalemissa oli lammasportin tyhönä lammitko, jota kutsutaan Betesdaksi, jossa oli wiisi wajaa. Niissä makasi suuri joukko sairaita, fokeita, ontuvia, halwatuuta, jotka odottivat weden liikuttamista. Sillä enkeli tuli alas määrättyllä ajalla lammitkoon ja fekoitti weden. Joka siis ensimmäisenä weteen astui, koska se fekoitettu oli, se parani, ehkä missä ikänä taudissa hän oli.

Niin oli siellä yksi mies, joka oli sairastanut kahdeksan neljäntäkymmentä ajastaka. Koska Jeesus hänen näki, sanoi hän hänelle: „tahdotkos tulla terveeksi?“ Sairas wastasi: „Herra, ei ole minulla sitä ihmistä, joka minun wie lammitkoon, koska wesi on fekoitettu; mutta koska minä tulen, on jo toinen edelläni siihen astunut.“ Jeesus sanoi hänelle: „nouse, ota wuotees ja käy.“ Ja kohta parani se ihminen ja otti wuoteensa ja kävi; ja se päivä oli sabbatti.

Sanoivat siis Judalaiset paratulle: „nyht on sabbatti, ei sinun sowi wuodetta kantaa.“ Hän wastasi: „joka minun paransi, se sanoi minulle: ota wuotees ja käy.“ Niin he kyshiwät häneltä: „kuka on se ihminen,

joka sinulle sanoi: ota vuotees ja käy?" Mutta hän ei tietänyt, kuka se oli.

Sitte Jeesus löysi hänen templissä ja sanoi hänelle: „katso, sinä olet parattu, älä enää tee syntiä, ettei jostain pahempaa sinulle tapahtuisi.“ Niin se ihminen meni pois ja ilmoitti Judalaisille, että Jeesus oli se, joka hänen oli parantanut. Ja Judalaiset rupešivat sentähden wainoomaan Jeesusta ja etsiwät häntä tappaaksensa, että hän senkaltaisia teki sabbattina. Mutta Jeesus sanoi heille: „minun Isäni tekee työtä hamaan tähän asti, ja minä myös teen työtä.“ Sentähden etsiwät Judalaiset häntä vielä enemmän tappaaksensa, ettei hän ainoasti sabbattia rikkonut, mutta myös sanoi Jumalaa isäksensä, ja teki itsensä Jumalan kaltaiseksi.

Siihen aikaan käwi Jeesus sabbattina laihon läwitse; niin hänen opetuslapsensa isosivat ja rupešivat tähläpäitä noukkimaan ja syömään. Mutta koska Fariseukset sen näkiwät, sanoiwat he hänelle: „katso, sinun opetuslapses tekewät sitä, jota ei sowi sabbattina tehdä.“ Mutta hän sanoi heille: „ettekö te ole lukeneet, mitä Dawid teki, koska hän isosi ja ne, jotka hänen kansansa oliwat? Kuinka hän meni Jumalan huoneesen ja söi näkyleiwät, joita ei hänen sopinut syödä, ei niidenkään, jotka hänen kansansa oliwat, waan ainoastaan pappein. Mutta jos te tietäisitte, mikä se on: laupiutta minä tahdon, enkä uhria (Hos. 6: 6.), sitte ette suinkaan tuomitsisi wiattomia. Sillä Ihmisen Poika on myös sabbatin Herrä.“

14. Jeesuksen wertaukset neljänlaisesta kylwömaasta, pellon ohdakkeista, sinapin siemenestä ja kalliista päärlystä.

Math. 13. Mark. 4. Luuk. 8. — Kun Jeesuksen tykö taas kokoontui paljo kansaa, puhui hän heille wertauksilla, sanon:

„Kylwäjä meni ulos siementänsä kylwämään. Ja kun hän kylwi, lankefi muutama tien oheen, ja se taltattiin, ja taiwaan linnut söiwät sen. Ja muutama

lankefi kiivistöhön, ja koska se tuli ylös, kuiwettui se, ettei ollut märkhyttä. Ja muutama lankefi orjantappuroihin, ja orjantappurat huna nousivat ja tukahuttivat sen. Ja muutama lankefi hyvään maahan, ja kun se nousi, teki se satakertaisen hedelmän." Koska hän tämän sanoi, huusi hän: „jolla on korvat kuulla, se kuulkoon!"

Niin hänen opetuslapsensa kysyivät häneltä: „mitä olisi tämä vertaus?" Hän sanoi: „siemen on Sumalan sana. Mutta jotka lankefiwat tien oheen, ovat ne, jotka kuulewat; sitte tulee perkele ja ottaa sanan heidän sydämistänsä, ettei he uskoisi ja wapaiksi tulisi. Mutta jotka kiivistöhön, ovat ne, jotka, koska he kuulewat, ottawat sanan ilolla vastaan, eikä heillä ole juurta; hetkeksi he uskowat, ja kiusauksen ajalla lankeewat pois. Mutta se, joka orjantappuroihin lankefi, ovat ne, jotka kuulewat, ja menewät pois ja tukahutetaan surusta, rikkaudesta ja elämän heikumasta, eivätkä kanna hedelmää. Mutta joka hyvään maahan, ovat ne, jotka sanan kuulewat ja kätkewät hyväällä ja toimellisella sydämellä ja saattawat hedelmän kärsiwällisyhdessä."

Toisen wertauksen pani hän heidän eteensä, sanoen: „taiwaan waltakunta on ihmisen wertainen, joka kylwi hyvän siemenen peltoonsa. Mutta ihmisten maatesa, tuli hänen wihollisensa ja kylwi ohdakkeita niisuiin sekaan, ja meni pois. Mutta koska oras rupefi kaswamaan ja hedelmän kantoi, näktywät myös ohdakkeet. Niin perheenisännän palveliat tuliwat ja sanoiwat hänelle: herra, etkös hyvää siementä kylwännyt peltoos; kusta siis siinä on ohdakkeet? Hän wastasi: wihamies sen teki. Niin palveliat sanoiwat: tahdotkos, että me menemme ja kokoomme ne? Mutta hän sanoi: en, ettette ohdakkeita kootesjanne myös tempaisi huna niiden kanssa niisuja pois. Sallikaat molempain kaswaa elonajkaan asti; ja elonajalla sanon minä elomiehille: kootkaat ensin ohdakkeet ja sitokaat ne yhteiſin poltettaa, mutta niſut kootkaat minun aittaani."

Sitte Jesuksen opetuslapset tuliwat hänen tykönsä, sanoen: „selitä meille se vertaus pellon ohdakkeista." Hän sanoi heille: „joka kylwää hyvän siemenen, se on

Ihmisen Poika. Mutta pelto on maailma; waan hywä siemen, ne owat waltakunnan lapset; mutta ohdakkeet owat pahan lapset. Wihollinen, joka ne kylwi, on perkele; elon aika on maailman loppu; mutta elomiehet owat enkelit. Niinkuin siis ohdakkeet haetaan kokoon ja tulella poltetaan, niin pitää myös tämän maailman lopulla oleman. Ihmisen Poika lähettää enkelinsä, ja heidän pitää kokooman hänen waltakunnastaan kaikki pahennukset ja ne, jotka wäärhyttä tekewät, ja heittäwät heidät tuliseen pätziin; siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys. Silloin pitää wanhurskasten kiiltämän niinkuin aurinko heidän Isänsä waltakunnassa."

Ja hän sanoi heille vielä muita vertauksia:

"Taiwaan waltakunta on sinapin siemenen wertainen, jonka ihminen otti ja kylwi peltoonsa; joka on pienin kaikkia siemeniä, mutta koska se kaswanut on, niin se on suurin kaalein seassa ja tulee puuksi, niin että taiwaan linnut tulewat ja tekewät pesänsä sen oksille."

"Taas on taiwaan waltakunta kauppaneiehen wertainen, joka etsii hyviä päärhjä. Ja koska hän löyhi yhden kalliin päärlyn, meni hän pois, myi kaikki, mitä hänellä oli, ja osti sen."

15. Johannes Kastajan kuolema.

Matth. 14. Mark. 6. — Herodes oli ottanut Johanneksen kiinni ja paannut hänen wankeuteen Herodiasen, hänen welijensä Filippuksen emännän, tähden, jonka hän oli nainut; sillä Johannes oli hänelle sanonut: „ei sinun ole luwallinen pitää wies emäntää." Ja Herodias wäijhi häntä ja tahtoi häntä tappa; mutta ei hän saanut, sillä Herodes pelkäsi Johannesta, että hän tiesi hänen hurskaaksi ja pyhäksi mieheksi, ja hän kuuli häntä monessa asiassa ja kuulteli häntä mielellänsä.

Ja koska sowelias päivä tuli, että Herodes syntymäpäiwänänsä teki ehtoollisen ylimmäisillensä ja päämiehille ja esimiehille Galileassa, ja Herodiasen tytär tuli sisälle ja hyppäsi, ja se kelpasi Herodekselle ja hänen kanssansa atrioitsewille, sanoi kuningas piialle: „ano minulta mitäs tahdot, ja minä annan sinulle." Ja hän

wannoi hänelle: „mitä ikänä sinä minulta anot, annan minä sinulle puoleen minun waltakuntaani asti.“ Mutta tämä meni ulos ja sanoi äitillensä: „mitä minun pitää anoman?“ Äiti wastasi: „Johannes Kastajan päättä.“ Niin hän meni kiiruusti sisälle kuminkaan tykö ja anoi: „minä tahdon, ettäs minulle annat juuri nyt Johannes Kastajan pään wadissa.“

Niin kuningas tuli sängen murheelliseksi; kuitenkin walan ja niiden tähden, jotka ynnä atrioitsiwat, ei hän tahtonut häneltä kieltää, waan lähetti kohta murhaajan ja käski hänen tuoda Johanneksen pään. Niin se meni ja leikkasi Johanneksen kaulan tornissa, ja toi hänen päänsä wadissa ja antoi sen piialle, ja piika antoi sen äitillensä.

Koska Johanneksen opetuslapset sen kuuliwat, tuliwat he ja ottiwat hänen ruumiinsa ja paniwat sen hautaan, ja meniwät ja ilmoittiwat kaikki Jesukselle.

16. Jeesus ruokki 5000 miestä. Jeesus käy merellä.

Math. 14. Mark. 6. Luuk. 9. Joh. 6. — Sitte meni Jeesus Galilean meren yli ja tuli erämaahan; ja häntä seurasi paljo kansaa. Niin Jeesus meni ylös wuorelle ja istui siellä opetuslastensa kanssa. Koska hän siis nosti filmänsä ja näki paljon kansaa tulewan tykönsä, sanoi hän Filippukselle: „kusta me otamme leipiä näiden syödä?“ Mutta sen hän sanoi, kiusaten häntä; sillä hän tiesi, mitä hän oli tekewä. Wastasi Filippus: „kahden sadan penningin leiwät eiwät tähtyisi heille, että kufin heistä wäähänkin saisi.“ Sanoi Jesukselle Andreas, Simon Pietarin weli: „tässä on yksi poikani, jolla on wiisi ohraista leipää ja kaksi kalasta; waan mitä ne owat niin paljolle?“ Mutta Jeesus sanoi: „asettakaat kansa atrioitsemaan.“ Ja siinä paikassa oli paljo ruohoa. Niin atrioitsi lähes wiisi tuhatta miestä. Ja Jeesus otti leiwät, kiitti ja antoi opetuslapsille, mutta opetuslapset jakoiwat atrioitsewille; niin myös kaloista niin paljon kuin hän tahtoi. Mutta koska he oliwat rawitut, sanoi Jeesus opetuslapsillensa: „kootkaat murut, jotka jäiwät, ettei mitään hukkuisi.“

Niin he kokosivat ja täyttivät kassitoistakymmentä koria muruilla, wiidestä ohraifesta leivästä, jotka niiltä liiaaksi olivat, jotka atrioitsivat. — Koska siis ne ihmiset sen merkin näkivät, jonka Jeesus teki, sanoivat he: „tämä on totisesti se profeta, joka maailmaan oli tulewa.“ Mutta koska Jeesus hymäräsi, että he tahtoivat tulla ja wäkiwallalla tehdä häntä kuninkaaksi, meni hän pois wuorelle yksinänsä.

Koska ehtoo tuli, menivät Jeesuksen opetuslapset alas meren tykö ja astuivat haahteen ja menivät yli meren Kapernaumiin päin. Ja jo oli pimeä tullut, eikä Jeesus tullut heidän tykönsä. Niin meri nousi, että suuri tuuli puhalsi. Mutta yöllä tuli Jeesus heidän tykönsä lähdön merellä. Kun opetuslapset tämän näkivät, peljästyivät he. Mutta Jeesus sanoi heille: „minä olen, älkää peljättö.“ Niin Pietari sanoi hänelle: „Herra, jos sinä olet, niin käske minun tulla tyköös wetten päällä.“ Jeesus sanoi: „tule.“ Ja Pietari astui ulos haahdesta ja käwi wetten päällä, että hän meni Jeesuksen tykö. Mutta koska hän näki ankaran tuulen, niin hän peljästyi, rupeesi wajoomaan ja huusi: „Herra, auta minua!“ Niin Jeesus ojensi kohta kätensä, tarttui häneen ja sanoi: „o sinä heikkouskoinen, miksis epäilit?“ Ja koska he astuivat haahteen, thyweni tuuli. Mutta ne, jotka olivat haahdessä, tulivat ja kumaršivat häntä ja sanoivat: „totisesti olet sinä Sumalan Poika.“

17. Kananean waimo. Jeesus, hywä paimen.

Matth. 15. Mark. 7. Joh. 10. — Niin Jeesus läksi sieltä ja poikkesi Tyrin ja Sidonin maan ääriin. Ja Kananean waimo, joka niistä maan ääristä oli tullut, huusi häntä: „Herra, Dawidin poika, armahda minua! Minun tyttäreni waiwataan hirmuisesti perkeleeltä.“ Mutta ei hän sanaakaan häntä wastannut.“ Niin hänen opetuslapsensa tulivat ja rukoilivat häntä: „erota häntä itsestäs, sillä hän huutaa meidän jälkeemme.“ Jeesus wastasi: „en ole minä lähetetty, waan kadotettuini lamasten tykö Israelin huoneesta.“ Mutta waimo tuli ja kumaršii häntä, sanoen: „Herra, auta minua!“ Niin Jeesus

sanoi: „ei ole sowelias ottaa lasten leipää ja heittää penikoille.“ Mutta hän vastasi: „totta, Herra, syövätkin kuitenkin penikatkin niistä muruista, jotka heidän herrainsa pöydältä putoovat.“ Silloin Jeesus sanoi hänelle: „o waimo! suuri on sinun uskos; tapahtukoon sinulle, niinkuin sinä tahdot.“ Ja hänen tyttärensä tuli sillä hetkellä terveeksi.

Sen jälkeen tuli Jeesus jälleen Galileaan; ja hän paransi ontuvia, sokeita, mykkiä, raajarikkoja ja paljon muita, niin että kansa hämmästytti, kunnioitti Jumalaa ja sanoi: „hyvästi hän kaikki teki, kuurot hän tekee kullemaan ja mykät puhumaan.“

Lehtimajan juhlanan Jeesus meni ylös Jerusalemiin. Ja hän näki siellä ihmisen, joka oli sokeana syntynyt, ja hän paransi hänen. — Sitte Jeesus sanoi Judalaisille: „minä olen hyvä paimen; hyvä paimen antaa henkensä lammasten edestä. Minä olen se hyvä paimen, joka tunnen omani ja minä tunnetaan myös omiltani, niinkuin Isä minun tuntee, ja minä tunnen Isän; ja panen henkeni lammasten edestä. Minulla on myös muita lampaita, jotka eivät ole tästä lammashuoneesta; ne pitää minun myös tänne saattaman, ja he saavat kuulla minun ääneni. Ja pitää oleman yksi lammashuone ja yksi paimen.“

18. Pietarin tunnustus. Jeesus ennustaa kärsimistensä. Kristuksen kirkastuminen.

Math. 16. 17. Mark. 8. 9. Luuk. 9. — Jeesus kysyi opetuslapsiltaan: „kenen sanovat ihmiset minun, Ihmisen Pojan, olevan?“ He vastasivat: „monikahdat Johannekseen Kastajan, mutta muutamat Elian, muutamat Jeremian, taikka jonkun profetoista.“ Jeesus sanoi heille: „mutta kenen te sanotte minun olevan?“ Vastasi Simon Pietari ja sanoi: „sinä olet Kristus, elävän Jumalan Poika.“ Jeesus sanoi hänelle: „autuas olet sinä Simon, Bonan poika, sillä ei liha eikä veri ilmoittanut sitä sinulle, vaan minun Isäni, joka on taivaissa. Mutta minä myös sanon sinulle: sinä olet Pietari, ja tämän kallion päälle tahdon minä raketa minun seura-

kuntani, eikä helvetin porttein pidä häntä voittaman. Ja minä annan sinulle taiwaan waltakunnan awaimet: mitä sinä maan päällä sidot, pitää sidotun oleman taiwaisssa, ja mitä sinä päästät maan päällä, sen pitää oleman päästetyn taiwaisssa."

Siitä ajasta rupefi Jeesus julistamaan opetuslapsil-
lensa, että hänen piti Jerusalemiin menemän ja paljo
kärsimän ja tapettaman ja kolmantena päivänä nouse-
man ylös. Mutta Pietari otti hänen erillensä ja rupefi
häntä nuhtelemaan, sanoen: „armahda itseäs Herra, älköön
sinulle se tapahtuko!" Niin Jeesus sanoi Pietarille:
„mene pois tyköäni saatana, sinä olet minulle pahennuk-
seksi: ettes hymnärrä niitä, jotka Jumalan ovat, waan
ne, jotka ihmisten ovat." — Sitte Jeesus sanoi opetus-
lapsillensa: „jos joku tahtoo minun perässäni tulla, hän
kieltäköön itsensä ja ottakoon ristinsä ja seuratkoon mi-
nua. Sillä joka tahtoo henkensä wapahtaa, hän kadot-
taa sen; mutta joka henkensä hukuttaa minun tähteni,
hän löytää sen. Sillä mitä se auttaa ihmistä, jos
hän kaiken maailman voittaisi, ja sielullensa
saiisi wahingon?"

Kuuden päivän perästä otti Jeesus Pietarin ja Sa-
kobin ja Johanneksen, ja wei heidät erillensä korkealle
wuorelle, ja kirkastettiin heidän edessänsä. Ja hänen
kaswonsa paistiwat niinkuin aurinko, ja hänen waat-
teensa tuliwat walkeiksi niinkuin walkeus. Ja katso, heille
näkyiwät Moses ja Elia, jotka puhuiwat hänen kas-
sansa. Niin Pietari sanoi Jeesukselle: „Herra, meidän
on tässä hywä olla; jos tahdot, niin me teemme tähän
kolme majaa: sinulle yhden ja Moseskelle yhden ja Elialle
yhden." Wielä hänen puhuissansa, katso, paistawa pilwi
ympäri-warjosi heidät, ja ääni pilwestä sanoi: „tämä
on se rakas Poikani, johon minä mielisthin;
kuulkaat häntä!" Kun opetuslapset sen kuuliwat, lan-
kesiwat he kaswoillensa ja peljästyiwät sangen kowin.
Ja Jeesus tuli ja rupefi heihin ja sanoi: „nouskaat ja
älkää peljätkö." Mutta koska he silmänsä nostiwat, ei-
wät he ketään nähneet, waan Jeesuksen yksinänsä. Sitte
he meniwät jälleen alas wuorelta.

19. Armotoin palwelia. Laupias Samarialainen. Maria ja Marta.

Math. 18. Luuk. 10. — Sen jälkeen tuli Pietari Jeesuksen tykö ja sanoi: „Herra, kuinka usein minun pitää weljelleni, joka rikkoon minua vastaan, antaman anteeksi? Onko seitsemäsä kerrassa kyllä?” Jeesus wastasi: „en minä sano sinulle ainoasti seitsemän kertaa; mutta seitsemänkymmentä kertaa seitsemän.”

„Sentähden on taiwaan waltakunta kuninkaasen wer-rattu, joka tahtoi lufua laskea palweliansa kanssa. Niin tuli yksi hänen eteensä, joka oli hänelle welkaa kymmenen tuhatta leiwiskää.*) Mutta ettei hänellä ollut waraa maksaa, käski hänen herransa myydä hänen, ja hänen emäntänsä, ja lapsensa ja kaikki mitä hänellä oli. Niin se palwelia lankefi maahan ja rukoili: herra, ole kärsiwällinen minun kanssani, ja minä maksan kaikki sinulle. Ja herra armahti sitä palweliaa, päästi hänen ja antoi hänelle welan anteeksi. Mutta se palwelia meni ulos ja löysi yhden kanssapalwelioistansa, joka hänelle oli welkaa sata penninkiä**); ja hän tarttui häneen ja kiristi häntä kurlusta, sanoen: maksa minulle welkas. Niin hänen kanssapalweliansa lankefi maahan hänen jalkainsa juureen ja rukoili häntä, sanoen: ole kärsiwällinen minun kanssani, ja minä maksan kaikki sinulle. Mutta ei hän tahtonut, waan meni ja heitti hänen torniin. Mutta koska hänen kanssapalweliansa näkiwät mitä tehtiin, murehtiwat he sangen kowin ja ilmoittiwat herrallensa kaiken, mitä tehty oli. Silloin kutsui herra hänen eteensä ja sanoi: sinä paha palwelia, minä annoin sinulle anteeksi kaiken sen welan, ettäs minua rukoilit; eikö myös sinun pitänyt armahdaman sinun kanssapalweliaas, niinkuin minäkin armahdin sinua? Ja hänen herransa wihastui ja antoi hänen pyöweleille siihen asti, kun hän maksaisi kaikki, mitä hän oli hänelle welkaa. Niin myös minun taiwaallinen Isäni tekee teille, jollette kufin weljillensä teidän sydämistanne anna anteeksi heidän rikoksiansa.“

*) Yli 56 milj. S.Mt. **) Yli 95 S.Mt.

Sitte yksi lainoppinut nousi ja kiusasi Jeesusta, sanoen: „Mestari, mitä minun pitää tekemän, että minä iankaikkisen elämän perisin?” Jeesus sanoi: „mitä laissa on kirjotettu?” Hän vastasi: „sinun pitää rakastaman Herraa sinun Jumalaas kaikesta sinun sydäimestäs ja kaikesta sinun sielustas ja kaikesta sinun voimastas ja kaikesta sinun mielestäs; ja sinun lähimmäistäs, niinkuin itseäs” (5 Mos. 6: 5. ja 3 Mos. 19: 18.). Jeesus sanoi hänelle: „oikein sinä vastasit; tee se, niin saat elää.” Mutta hän tahtoi itsensä vanhurskaaksi tehdä, ja sanoi Jeesukselle: „kukas minun lähimmäiseni on?”

Jeesus vastasi: „yksi ihminen meni alas Jerusalemistä Jerikoon ja tuli röhövärein käsiin, jotka hänen alasti riisuiwat ja haawottiwat, meniwät pois ja jättiwät hänen puolikuolleeksi. Niin tapahtui, että yksi pappi waelsi sitä tietä; ja kun hän hänen näki, meni hän ohitse. Niin myös Lewita. Mutta yksi Samarialainen waelsi ja tuli hänen tykönsä, ja armahti häntä ja sitoi hänen haawansa ja wuodatti siihen öljyä ja wiinaa, ja pani juhtansa päälle ja wei hänen majaan, ja korjasi häntä. Ja toisena päivänä matkusti hän ja otti kaksi penninkiä ja antoi isännälle ja sanoi: korjaa häntä, ja jos sinä enemmän kulutat, niin minä palatesani maksan sinulle. — Kuka siis näistä kolmesta oli sinun nähdäkses hänen lähimmäisensä, joka röhövärein käsiin oli tullut?” Lainoppinut vastasi: „joka laupiuden teki häntä kohtaan.” Niin sanoi Jeesus: „mene ja tee sinä myös niin.”

Sen jälkeen Jeesus meni kylään, jonka nimi oli Betania. Siellä oli waimo, Marta nimeltä, joka otti hänen huoneesensa. Hänellä oli sisar, nimeltänsä Maria, joka myös istui Jeesuksen jalkain juureen ja kuulteli hänen puhettansa. Mutta Marta teki paljon askareita, palwellen heitä. Hän tuli ja sanoi: „Herra, etkös tottele, että minun sisareni jätti minun yksinäni askaroitsemaan? Sano siis hänelle, että hän minua auttaisi.” Niin Jeesus vastasi: „Marta, Marta, paljon sinä suret ja pyrit; mutta yksi on tarpeellinen. Maria on hyvän osan walinnut, jota ei häneltä pidä otettaman pois.”

20. Kadonnut lammas. Tuhlaaja poika.

Luk. 15. — Jesuksen tykö tulivat kaikki publikanit ja syntiset, kuulemaan häntä. Mutta Fariseukset ja kirjanoppineet napisivat ja sanoivat: „tämä ottaa vastaan syntisiä ja syö heidän kanssansa.“ Niin hän sanoi heille tämän vertauksen: „kuka on teistä se ihminen, jolla on sata lammasta, ja jos hän yhden niistä kadottaa, eikä hän jätä yhdeksänkymmentä ja yhdeksän korpeen, ja mene sen jälkeen, joka kadonnut on, siihen asti, että hän sen löytää? Ja kun hän sen löytää, niin hän panee sen olalensa, iloiten. Ja koska hän tulee kotiansa, niin hän kutsuu kokoon ystävänsä ja kylänsä miehet ja sanoo heille: iloitkaat minun kanssani, sillä minä löysin lampaani, joka oli kadonnut. Minä sanon teille: niin pitää ilon oleman taiwaassa yhdestä syntisestä, joka itsensä parantaa, enemmän kuin yhdeksästäkymmenestä ja yhdeksästä hurstaasta, jotka eivät parannusta tarvitse.“

Ja Jesus sanoi: „yhdeksällä miehellä oli kaikki poikia. Nuorempi heistä sanoi isälleen: isä, anna minulle osa tavarasta, joka minun tulee. Niin isä jakoi heille tavaransa. Mutta ei kauvan sen jälkeen, koska nuorempi poika oli kaikki koonnut, meni hän kaukaiseen maakuntaan; ja hukkasi siellä tavaransa irstaisuudessa. Mutta koska hän kaikki oli tuhlanut, niin tuli suuri nälkä siihen maakuntaan; ja hän rupeesi hätäntymään ja meni pois ja suostui yhteen sen maakunnan kauppaneeseen, joka hänen lähetti maahylyinsä kaitsemaan sikojansa. Ja hän pyysi täyttää watsaansa rawalla, jota siat söivät; eikä kenkään hänelle sitäkään antanut. Mutta kun hän mieltensä malttoi, sanoi hän: kuinka monella minun isäni palkollisella on kyllä leipää, ja minä kuolen nälkään! Minä nousen ja käyn minun isäni tykö ja sanon hänelle: isä, minä olen syntiä tehnyt taiwasta vastaan ja sinun edessä, enkä ole enää mahdollinen sinun pojakses kutsuttaa; tee minut yhden sinun palkollises wertaiseksi. Ja hän nousi ja tuli isänsä tykö. Mutta koska hän vielä taampana oli, näki hänen isänsä hänen ja armahti häntä ja juosten lankefi hänen kaulaansa ja suuta antoi hänelle. Ja poika sanoi hänelle: isä, minä olen syntiä tehnyt

taiwasta vastaan ja sinun edessä, enkä ole mahdollinen tästedes sinun pojakses kutsuttua. Niin sanoi isä palvelioillensä: tuokaat tänne parhaat waatteet ja pukekaat hänen yllensä, ja antakaat formus hänen käteensä ja kengät hänen jalkoihinsa. Ja tuokaat syötetty wafikka ja tappakaat se, ja syökäämme ja riemuitkaamme; sillä tämä minun poikani oli kuollut ja wirkosi jälleen, hän oli kadonnut ja on taas löydetty. Ja he rupesiwat riemuitsemaan. Mutta hänen wanhempi poikansa oli pelloilla. Kun hän tuli ja huonetta lähestyi, kuuli hän laulun ja hyppyt. Niin hän kutsui yhden palvelioistansa ja kysyi: mikä se on? Se sanoi hänelle: sinun weljes tuli; ja isäs antoi tappaa sen syötetyn wafikan, että hän sai hänen terweenä jälleen. Niin hän wihastui eikä tahtonut mennä sijälle. Hänen isänsä meni siis ulos ja neuvoi häntä. Mutta hän wastasi ja sanoi isälleen: katso, niin monta vuotta minä palvelen sinua, enkä ole koskaan sinun käsikäs käynyt yli; etkä sinä ole minulle wohlaakaan antanut, riemuitakseni ystäväini kanssa. Mutta että tämä sinun poikas tuli, joka tawarasi oli tuhlaannut, tapoit sinä hänelle syötetyn wafikan. Niin isä sanoi hänelle: poikani, sinä olet aina minun tykönäni, ja kaikki, mitä minun on, se on sinun. Waan pitihän meidän riemuitseman ja iloitseman; sillä tämä sinun weljes oli kuollut ja wirkosi jälleen, hän oli kadonnut ja on taas löydetty."

21. Rikas mies ja Latsarus. Rymmenen spitasta miestä. Fariseus ja publikani.

Luk. 16—18. — Jeesus sanoi Fariseuksille: „oli yksi rikas mies, joka waatetti itsensä purpuralla ja kalliilla liinawaatteella, ja eli jokapäiwä ilossa herkullisesti. Oli myös yksi kerjääjä, nimeltä Latsarus, joka makasi hänen owensa edessä, täynnänsä paisumia, ja pyysi rawita itseänsä niistä muruista, jotka rikkaan pöydältä putosiwat. Mutta koiratkin tulivat ja nuolivat hänen paisumansa. Niin tapahtui, että kerjääjä kuoli, ja enkelit weiwät hänen Abrahamin helmaan. Niin kuoli myös rikas ja haudattiin. Ja koska hän helwetissä waiwassa oli, nosti hän sil-

mänsä ja näki Abrahamin taampana ja Vatsaruksen hänen helmassansa. Ja hän huusi, sanoen: isä Abraham, armahda minua ja lähetä Vatsarus kastamaan formensa pää weteen, että hän jähdyttäisi minun kieleni, sillä minä kowin waiwataan tässä liekissä. Mutta Abraham sanoi: poikani, muista, että sinä sait sinun hywääs elämässä ja Vatsarus sitä wastoin pahaa; nyt hän lohdutetaan, ja sinä waiwataan. Ja paitsi kaikkia näitä on meidän ja teidän välillä suuri juopa kiinnitettynä, että ne, jotka tah-
tawat täältä sinne teidän tykönnä mennä, eivät voi, eikä sieltä tännekään tulla. Niin hän sanoi: minä rukoilen siis sinua isä, että lähetät hänen minun isäni kotoon, sillä minulla on wiisi weljeä, todistamaan heille, ettei heikään tulisi tähän waiwan sijaan. Sanoi hänelle Abraham: heillä on Moses ja profetat, kuulkoot niitä! Mutta hän sanoi: ei, isä Abraham, waan jos joku kuolleista meni heidän tykönsä, niin he parannuksen tekisivät. Abraham wastasi: elleivät he Mosesesta ja profetaita kuule, niin ei he myös usko, jos joku kuolleista nousisi ylös."

Sen jälkeen, kun Jesus meni Jerusalemiin päin, matkusti hän keskeltä Samarian ja Galilean. Ja kun hän tuli yhteen kylään, kohtasi häntä kymmenen spitallista miestä, jotka taampana seisoiwat ja korottiwat äänensä, sanoen: „Jesus, rakas Mestari, armahda meitä!“ Ja koska hän ne näki, sanoi hän heille: „menkää ja osotakaaat itsiänne papeille.“ Ja tapahtui, että he mennessänsä tuliwat puhtaksi. Niin yksi heistä, koska hän näki, että hän parattu oli, palasi jälleen ja kunnioitti Sumalaa suurella äänellä ja lankefi kaswoillensa Jesuksen jalkain juureen ja kiitti häntä. Ja se oli Samarialainen. Mutta Jesus sanoi: „eikö kymmenen puhdistettu? Kusja yhdeksän on? Ei ole muita löydetty, jotka palasiwat Sumalaa kunnioittamaan, kuin tämä muukalainen.“ Ja Jesus sanoi hänelle: „nouse ja mene; sinun uskos on sinun wapahtanut.“

Siihen aikaan sanoi Jesus muutamille, jotka itse-
hensä uskalsiwat, että he oliwat hurksaat, ja muita katsoiwat ylen, tämän wertauksen: „kaksi ihmistä meniwät ylös templiin rukoilemaan, toinen Fariseus ja toinen publ-
kani. Fariseus seisoi ja rukoili näin itsöksensä: minä kii-

tän sinua, Jumala, etten minä ole niinkuin muut ihmiset, röhöärit, väärät, huorintekijät, taikka myös niinkuin tämä publikani. Kahdesti viikossa minä paastoon, ja annan kymmenekset kaikesta, mitä minulla on. Mutta publikani seisoi taampana eikä tahtonut silmiänsäkään nostaa ylös taivaasen päin, vaan löi rintoihinsa ja sanoi: Jumala, armahda minua syntistä! — Minä sanon teille: tämä meni kotiansa hurskaampana kuin se toinen; sillä jokainen, joka itsensä ylentää, se aletaan; ja joka itsensä alentaa, se yletään."

22. Jeesus sinua lapsia. Rikas nuorukainen. Rikas tyhmä.

Matth. 19. Mark. 10. Luuk. 18. 12. — Siihen aikaan vietiin lapsia Jeesuksen tykö, että hän lasqisi käteensä heidän päällensä ja rukouliqi. Mutta opetuslapset nuhtelivat heitä, jotka niitä toivat. Koska Jeesus sen näki, närkästyhi hän ja sanoi heille: „sallikaat lasten tulla minun tyköni, ja älkäätki kieltäkö heitä, sillä senkaltaisten on Jumalan valtakunta.“ Totisesti sanon minä teille: jokainen, joka ei Jumalan valtakuntaa ota vastaan niinkuin lapsi, ei hän suinkaan siihen tule sijalle.“ Ja hän otti heitä syliinsä, ja pani käteensä heidän päällensä ja siunasi heitä.

Kohta sen jälkeen tuli eräs ylhäinen nuori mies ja lankefi polwillensa Jeesuksen eteen ja kysyi häneltä: „hyvä Mestari, mitä minun pitää tekemän, että minä saisin iankaikkisen elämän?“ Jeesus vastasi: „miksikis sanot minun hyväksi? Ei kenkään ole hyvä, vaan yksi, Jumala. Mutta jos sinä tahdot elämään sijalle tulla, niin pidä käskyt.“ Hän sanoi: „kutka?“ Jeesus sanoi: „ei sinun pidä tappaman. Ei sinun pidä huorin tekemän. Ei sinun pidä warastaman. Ei sinun pidä wäärin todistaman. Runnioita isäas ja äitiäs. Ja sinun pitää rakastaman lähimmäistäs niinkuin itseäs.“ Sanoi nuorukainen hänelle: „kaikki nämät olen minä pitänyt nuoruudestani. Mitä vielä minulta puuttuu?“ Niin Jeesus katsahti häneen, rakasti häntä ja sanoi: „jos sinä tahdot olla tähdellinen, niin mene ja myy mitä sinulla on ja

anna waiwaisille, ja sinun pitää saaman tawara taiwaassa; ja tule ja seuraa minua." Koska nuorukainen kuuli sen puheen, meni hän pois murheissaan; sillä hänellä oli paljo tawaraa. — Mutta Jeesus sanoi opetuslapsillensä: „totisesti sanon minä teille: rikas tulee työlläästi taiwaan waltakuntaan. Huokeampi on kamelin kähkä neulan silmän läwitse, kuin rikkaan tulla Jumalan waltakuntaan." Koska hänen opetuslapsensa sen kuuliwat, peljästyiwät he sangen kowin ja sanoiwat: „kuka siis taitaa autuaaksi tulla?" Jeesus wastasi: „ihmisten tykönä on se mahdotointa; mutta Jumalan tykönä owat kaikki mahdolliset."

Silloin sanoi Pietari hänelle: „katso, me luowuimme kaikista ja seuraamme sinua: mitä siis meidän siitä on?" Niin Jeesus sanoi: „totisesti sanon minä teille: jokainen, joka luopui huoneista, taikka weljistä, taikka sisarista, taikka isästä, taikka äitistä, taikka emännästä, taikka lapsista, taikka pellostasta, minun nimeni tähden, hänen pitää jatafertaisesti saaman ja ijankaikkinen elämä perimän. Mutta monta ensimmäistä tulee viimeiseksi, ja viimeistä ensimmäiseksi.

Toisen kerran waroitti Jeesus opetuslapsiansa ahneudesta, sanoen: „kawahatakaat ahneutta, sillä ei jonkun elämä ole siinä, että hänellä paljo kalua on." Ja hän sanoi heille tämän wertauksen: „yhden rikkaan miehen maa kaswoi hywin. Niin hän ajatteli itsensä ja sanoi: mitä minä teen, ettei minulla ole, kuhunka minä kokoon eloni? Sen minä teen: minä maahan jaotan minun aittani ja rakennan suuremmat, ja kokoon sinne kaiken minun tuloni ja minun hywyhteni, ja sanon minun sielulleni: sielu, sinulle on pantu paljo hywyhtä moneksi wuodeksi: lepää, syö, juo, riemuitse. Mutta Jumala sanoi hänelle: sinä tyhjä! tänä yönä sinun sielus sinulta pois otetaan; kuka ne sitte saa, joita sinä walmistanut olet? Niin on myös se, joka itsellensä tawarata kokoo, eikä ole rikas Jumalassa."

23. Jeesus herättää Natšaruksen.

Joh. 11. — Jeesus oleskeli toisella puolella Jordania,

siinä paikassa, jossa Johannes ensin kastoi. Ja yksi mies sairasti, nimeltä Latzarus, Betaniasta. Niin hänen sisarensa, Maria ja Marta, lähettivät Jeesukselle tämän sanan: „Herra, katso, se sairastaa, jotas rakastat.“ Koska Jeesus sen kuuli, sanoi hän: „ei tämä tauti ole kuolemassi, vaan Jumalan kunniaaksi, että Jumalan Poika sen kautta kunnioitettaisiin. — Kahden päivän perästä sanoi Jeesus opetuslapsillensä: „meidän ystävämmme Latzarus makaa; mutta minä menen häntä unesta herättämään.“ Opetuslapset sanoivat: „Herra, jos hän makaa, kyllä hän paranee.“ Mutta Jeesus sanoi hänen kuolemastansa; vaan he luulivat hänen sanovan unen makaamisesta. Niin Jeesus sanoi selkeästi: „Latzarus on kuollut; ja minä iloitsen teidän tähtenne, etten ollut siellä, että te uskoisitte. Mutta menkäämme hänen tykönsä.“

Niin Jeesus tuli ja löysi hänen jo neljä päivää maanneen haudassa. Koska Marta kuuli Jeesuksen tulewan, juoksi hän häntä vastaan; mutta Maria istui kotona. Niin Marta sanoi Jeesukselle: „Herra, jos sinä olisit täällä ollut, niin ei minun veljeni olisi kuollut.“ Jeesus sanoi hänelle: „sinun veljes on noustava ylös.“ Marta sanoi: „minä tiedän hänen nousewan ylösnousemisessa viimeisenä päivänä.“ Jeesus vastasi: „minä olen ylösnousemus ja elämä: joka uskoo minun päälleni, hän elää, ehkä hän olisi kuollut. Ja jokainen, joka elää ja uskoo minun päälleni, ei hänen pidä kuoleman ianjalkijaisesti. Uskotkos sen?“ Marta sanoi: „jaa, Herra, minä uskon sinun Kristukseksi, Jumalan Pojaksi, joka oli tulewa maailmaan.“ Sitte hän meni pois ja kutsui sisarensa Marian, sanoen: „Mestari on tullut ja kutsuu sinua.“

Koska Maria sen kuuli, nousi hän kohta ja tuli Jeesuksen tykö; sillä Jeesus ei ollut vielä khlään tullut. Ja Maria lankei Jeesuksen jalkain juureen ja sanoi: „Herra, jos sinä olisit täällä ollut, ei olisi minun veljeni kuollut.“ Koska Jeesus näki hänen itkewän, tuli hän sangen murheelliseksi ja sanoi: „kuhun te hänen panitte?“ He vastasivat: „Herra, tule ja katso.“ Ja Jeesus itki. Sitte hän tuli haudalle. Mutta siinä oli kuoppa, ja kiwi sen päälle pantu. Niin Jeesus sanoi: „ottakaat kiwi pois.“

Mutta Marta sanoi: „Herra, jo hän haifee; sillä hän on neljä päivää ollut kuollunna.“ Jeesus sanoi hänelle: „enkö minä sinulle sanonut: jos sinä uskoisit, niin sinä näkisit Sumalan kunnian?“ Ja he ottivat kiven pois. Niin Jeesus nosti filmänsä ylös ja sanoi: „Sä, minä kiitän sinua, ettäs minua kuulit. Mutta minä tiedän myös, ettäs aina minua kuulet; waan kansan tähden, joka tässä ympäri seisoo, sanon minä sen, että he uskoisivat sinun minua lähettäneen.“ Sitte Jeesus huusi suurella äänellä: „Latsarus, tule ulos!“ Ja kuollut tuli ulos sidotuna käpistä ja jaloista kääriliinalla, ja hänen kaswonsa oliwat sidotut ympäri hikiiliinalla. Jeesus sanoi heille: „päästäkää häntä ja antakaat hänen mennä!“ — Niin monta Sudalaista, jotka oliwat tulleet Marian tykö, ja näkiwät ne, joita Jeesus teki, uskoiwat hänen päällensä. Mutta muutamat heistä meniwät Fariseusten tykö ja ilmoittiwat heille, mitä Jeesus oli tehnyt. Ja siitä päivästä pitiwät he neuwoa, kuolettaaksensa häntä.

24. Jeesus ilmoittaa kärsimisensä. Sokea Jerikon kohdalla. Sakens.

Math. 20. Mark. 10. Luuk. 18. 19. — Kun Jeesus läksi viimeiselle matkallensa Jerusalemiin, otti hän tykönsä ne käpistöistäkymmentä ja sanoi heille: „katso, me menemme Jerusalemiin, ja kaikki pitää tähtettämän, jotka profetailta Ihmisen Pojasta owat kirjotetut. Sillä hän annetaan ylen pakanoille ja pilkataan ja häwäistään ja syljetään. Ja kun he owat hänen ruoskineet, tappawat he hänen; ja kolmantena päivänä on hän nousewa ylös.“ Mutta tämä puhe oli heiltä niin peitetty, ettei he ymmärtäneet, mitä sanottiin.

Niin tapahtui, koska Jeesus Jerikoa lähestyi, että yksi sokea istui tien wiereessä kerjäten. Ja kun hän kuuli kansan kähwän ohitse, kysyi hän, mikä se olisi. He sanoiwat: „Jeesus Natfarealainen tästä menee.“ Ja hän huusi: „Jeesus, Dawidin Poika, armahda minua!“ Niin ne, jotka meniwät ohitse, toruivat häntä waikenemaan. Mutta hän huusi sitä enemmän: „Dawidin Poika, armahda minua!“ Niin Jeesus seisautti ja käski taluttaa

häntä tykönsä. Ja kun hän lähestyi, kyysi Jeesus hä-
neltä: „mitäs tahdot, että minun pitää sinulle tekemän?“
Hän vastasi: „Herra, että minä näköni jälleen saisin.“
Niin Jeesus sanoi hänelle: „ole näkövä; sinun uskos autti
sinua.“ Ja hän sai kohta näkönsä ja seurasi häntä, kun-
nuiottain Bimalaa. Ja kaikki kansa, joka sen näki, kiitti
Bimalaa.

Sitte Jeesus meni Jerikoon ja waelsi sen läwitse.
Ja yksi mies oli nimeltä Sakeus, joka oli publikanein
päämies, ja hän oli rikas. Hän pyysi nähdä Jeesusta,
eikä saanut kansalta, sillä hän oli warttansa wähai-
nen. Niin hän samosi edelle ja meni hlös metsäfikunapu-
hun, saadaksensa nähdä Jeesuksen; sillä hän oli sen kautta
waeltawa. Ja kun Jeesus tuli siihen paikkaan, katsoi hän
hlös ja näki hänen ja sanoi: „Sakeus, astu nopeasti alas;
sillä minun pitää tänäpänä oleman sinun huoneessas.“
Sakeus astui nopeasti alas ja otti hänen iloiten was-
taan. Ja kaikki, jotka sen näkiwät, napisiwat, että Je-
sus meni sisälle syhtisen miehen tykö olemaan. Mutta
Sakeus sanoi Jeesukselle: „katso, Herra, puolen minun ta-
waraani annan minä waiwaisille, ja jos minä olen jon-
kun pettänyt, sen minä neljäkertaisesti jälleen annan.“
Niin Jeesus sanoi: „tänäpänä on tälle huoneelle autuus
tapahnut, että hänkin on Abrahamin poika. Sillä Sh-
misen Poika tuli etsimään ja wapahtamaan sitä,
joka kadonnut oli.“

25. Jeesus ratsastaa Jerusalemiin ja itkee kau- pungin tähden.

Math. 21. Mark. 11. Luuk. 19. Joh. 12. — Ja kun he
lähestyiwät Jerusalemiä ja tuliwat Betfageen Olyhmäen
tykö, lähetti Jeesus kaksi opetuslasta, sanoen heille: „men-
kää kylään, joka on teidän edessänne; ja te löydätte kohta
aasintamman sidottuna, ja warjan hänen kansjansa; pääs-
täkää ne ja tuokaat minulle. Ja jos joku teille jotakin
sanoo, niin sanokaat: Herra niitä tarwitsee, ja kohta hän
laskee heidät.“ Mutta tämä kaikki tapahtui, että täytet-
täisiin se, joka sanottu oli profetan kautta: sanokaat Gio-
nin tyttärelle: katso, sinun kuninkaas tulee sinulle siweä

istuen aasintamman päällä ja ikeen-alaisen aasin warjan päällä (Sak. 9: 9.). Niin opetuslapset menivät ja tekivät, niinkuin Jesus oli heille käskennyt, ja taluttivat aasintamman ja warjan ja paniivat niiden päälle waatteensa, ja istuttivat hänen niiden päälle. Niin ensin osa kansasta hajotti waatteensa tielle; ja ne muut karsivat ofsia puista ja hajottivat tielle. Mutta kansa, joka edellä käwi, ja jotka seurasiivat, huusiivat, sanoen: „hosianna Davidin Pojalle! Kiitetty olkoon se, joka tulee Herran nimeen! Hosianna korkeudessa!“ — Mutta muutamat Fariseuksista sanoivat hänelle: „Mestari, nuhtele opetuslapsias.“ Jesus vastasi: „minä sanon teille: jos nämät waitenewat, niin kiwien pitää huutaman.“

Sitten Jesus lähemmä tuli, itki hän katsellen kaupunkia ja sanoi: „jos sinäkin tietäisit, niin sinä ajattelisit tosin tällä sinun ajallas, mitä sinun rauhaas sopisi; mutta nyt owat ne kätkeyt sinun silmäis edestä. Sillä päiwät tulewat sinulle, että sinun wihollises saartawat sinun walleilla ja ympäripiirittäwät sinun ja ahdistawat sinun joka kulmalta. He maahan tasottawat sinun ja sinun lapses, jotka sinussa owat, eiwätkä jätä sinussa kiweä kiwen päälle, ettes etsikkos aikaa tuntenut.“

Sitten Jesus meni templiin, ja opetti siinä joka päivä. Ja hänen tykönsä tuli fokeita ja ontuwia, ja hän paransi heidät. Mutta koska pappein päämiehet ja kirjanoppiheet näkiwät ne ihmeet, jotka hän teki, ja lapset tempelissä huutawan: hosianna Davidin Pojalle! närkästyiwät he ja sanoivat hänelle: „kuuletkos mitä nämät sanowat?“ Niin Jesus sanoi heille: „kuulen kyllä. Ettekö te koskaan ole lufeneet: lasten ja imewäisten suusta olet sinä kiitoksen walmistanut (Ps. 8: 3.)?“

26. Pahat peltomiehet. Hääwaatteet.

Matth. 21. 22. Mark. 12. Luuk. 20. — Sen jälkeen puhui Jesus tempelissä Judalaisille tämän wertauksen: „oli perheenisäntä, joka istutti wiinamäen ja pani aidan sen ympäri, ja kaiwoi siihen wiinakuurnan ja rakensi tornin, ja pani sen wuorolle peltomiehille ja waelji muille maille. Mutta koska hedelmäin aika lähestyi, lähetti

hän palveliansa peltomiesten tykö, ottamaan sen hedelmiä. Ja peltomiehet ottivat kiinni hänen palveliansa: yhden he pieksivät, toisen he tappoivat, kolmannen he kiwittivät. Taas hän lähetti toiset palveliat, useammat kuin ensimmäiset, ja he tekivät heille samaten. Mutta viimein hän lähetti heidän tykönsä poikansa, sanoen: he karttavat minun poikaani. Mutta koska peltomiehet näkivät pojan, sanoivat he keskenänsä: tämä on perillinen, tulkaat, tappakaamme hänet, niin me saamme hänen perintönsä. Ja he ottivat hänen kiinni, syksivät ulos wiinamäestä ja tappoivat. Koska siis wiinamäen isäntä tulee, mitä hän niille peltomiehille tekee? Hän hukuttaa heidät ja antaa wiinamäensä toisille wiinamäen miehille, jotka hänelle antavat hedelmät ajallansa." — Kun Judalaiset sen kuuliwat, sanoivat he: „pois se!“ Sanoi Jeesus heille: „ettekö te ikänä raamatuisssa ole lufeneet: se kiwi, jonka rakentajat hylkäsiwät, se on tullut kulmakiweksi (Ps. 118: 22)? Sentähden minä sanon teille: Jumalan waltakunta pitää teiltä otettaman pois ja annettaman pakanoille, jotka sen hedelmän tekewät.“

Jeesus puhui taas heille wertauksilla, sanoen: „taivaraan waltakunta on kuninkaan wertainen, joka teki häitä pojallensa ja lähetti palveliansa kutsumaan kutsutuita häihin, mutta he eiwät tahtoneet tulla. Taas hän lähetti toiset palveliat, sanoen: sanoikaat kutsutuille: katso, minä walmistin minun atriani, minun härkäni ja syöttilääni owat tapetut, ja kaikki owat walmistetut, tulkaat häihin. Mutta he katsoiwat hlen ja meniwät pois, yksi pellollensa, toinen kaupallensa. Ja muut ottivat kiinni hänen palveliansa ja pilkkasiwat heitä ja tappoivat. Koska kuningas sen kuuli, wihastui hän ja lähetti sotawäkensä ja hukutti ne murhamiehet ja poltti heidän kaupunkinsa. Sitte hän sanoi palvelioillensa: häät tosin owat walmistetut, mutta kutsutut eiwät olleet mahdolliset. Menkää siis teiden haaroihin, ja kaikki, jotka te löhdätte, kutsukaat häihin. Ja palveliat meniwät ulos teille ja kofisimat kaikki, jotka he löhsiwät, pahat ja hywät; ja häahuone tähtettiin wierailla. — Niin kuningas meni katsomaan wieraita, ja näki siellä yhden ihmisen, joka ei ollut waatetettu häawaatteilla. Niin hän sanoi hänelle: ystä-

wäni, kuinkas tänne tulit, eikä sinulla ole hääwaatteita? Mutta hän waikeni. Silloin sanoi kuningas palvelioille: sitokaat hänen kätensä ja jalkansa ja heittäkää hänet ulkonaiseen pimeyteen; siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys. Sillä monta on kutsuttu, mutta harwat owat walitut."

27. Weroraha. Suurin käsky laissa. Lesken ropo.

Math. 22. Mark. 12. Luuk. 20. — Silloin Fariseukset menivät pitämään neuwoa, kuinka he Jeesuksen sanoissa solmeisivat. Ja he lähettivät hänen tykönsä heidän opetuslapsensa Herodianein kanssa, sanoen: „Mestari, me tiedämme sinun totiseksi, ja sinä opetat Jumalan tien totuudessa, et myös tottele ketään; sillä et sinä katso ihmisten muotoa. Sano siis meille, kuinkas luulet: sopiiko keisarille antaa weroa, taikka ei?“ Koska Jeesus ymmärsi heidän pahuutensa, sanoi hän: „mitä te ulkokullatut kiusaatte minua? Osoitakaat minulle weroraha.“ Niin he antoivat hänelle werorahan. Mutta hän sanoi heille: „kenen on tämä kuwa ja päällekirjotus?“ He vastasivat: „keisarin.“ Niin hän sanoi heille: „antakaat keisarille, jotka keisarin owat, ja Jumalalle, jotka Jumalan owat.“ Ja koska he nämät kuuliwat, ihmettelivät he hänen wastauksensa ja menivät pois.

Sen jälkeen yksi Fariseuksista, joka oli lainopettaja, kysyi häneltä kiusaten: „Mestari, kuka on suurin käsky laissa?“ Jeesus wastasi: „sinun pitää rakastaman Herraa sinun Jumalaa kaikesta sinun sydäimestäs ja kaikesta sinun sielustas ja kaikesta sinun mielestäs. Tämä on ensimmäinen ja suurin käsky. Toinen on tämän kaltainen: sinun pitää rakastaman sinun lähimmäistäs niinkuin itseäs. Näissä kahdessa käskyssä kaikki laki ja profetat rippuwat.“

Sitte Jeesus istui uhriarkun kohdalla ja katseli, kuinka kansa pani rahaa uhriarkkuun. Ja moni rikas pani paljon. Niin tuli yksi köyhä leski ja pani kaksi ropoa. Niin Jeesus kutsui opetuslapsensa tykönsä ja sanoi heille: „totisesti sanon minä teille: tämä köyhä leski pani enemmän uhriarkkuun, kuin kaikki ne muut. Sillä he owat

kaikki panneet siitä, joka heille liiaksi oli; mutta tämä hänen köyhyydestänsä pani kaiken tavaransa, mitä hänellä oli.

28. Kymmenen neitsyttä. Ustotut leiwiskät.

Math. 24. 25. — Sitte Jeesus meni ulos templistä, ja hänen opetuslapsensa tulivat osottamaan hänelle tempelin rakennuksia. Mutta Jeesus sanoi heille: „totisesti sanon minä teille: ei pidä tässä jätettämän kiiveä kiiven päälle, joka ei maahan jaoteta.“ — Ja koska Jeesus istui Dljymäellä, kshiwät opetuslapset häneltä: „koska tämä tapahtuu? Ja mikä sinun tulemises ja maailman lopun merkki lienee?“ — Jeesus sanoi heille: „taiwaan ja maan pitää hukkuman, mutta minun sanani ei pidä suinkaan hukkaantumaa. Waan sitä päivää ja hetkeä ei tiedä kenkään, ei taiwaan enkelitkään, waan minun Isäni yksinänsä.“

„Silloin pitää taiwaan waltakunnan oleman kymmenen neitsyhen kaltainen, jotka ottiwat lamppunsa ja meniwät ulos ylkää vastaan. Mutta wiifi heistä oli taitawaa, ja wiifi tyhmää. Tyhmät ottiwat lamppunsa, eiwätkä ottaneet öljyä myötänsä. Mutta taitawat ottiwat öljyä astioihinsa ynnä lamppuinsa kanssa. Koska ylkä wiiphi, tulivat he kaikki uneliaiksi ja makasivat. Mutta puoli-yönä tuli huuto: katso, ylkä tulee, menkää ulos häntä vastaan! Niin nousiwat kaikki nämät neitsyhet ja walmistiwat lamppunsa. Ja tyhmät sanoiwat taitawille: antakaat meille teidän öljyistäne, sillä meidän lamppunne sammuwat. Mutta taitawat wastasivat: ei suinkaan, ettei meiltä ja teiltä puuttuisi; waan menkäät paremmin niiden tykö, jotka myhwät, ja ostakaat itsellenne. Mutta koska he meniwät ostamaan, tuli ylkä; ja jotka walmiit oliwat, ne meniwät hänen kanssansa häihin, ja owi suljettiin. Wiimein tulivat nekin toiset neitsyhet ja sanoiwat: Herra, Herra, awaa meille! Mutta hän wastasi: totisesti sanon minä teille: en tunne minä teitä. — Walwokaat sentähden, sillä ette tiedä päivää eikä hetkeä, jona Ihmisen Poika tulee.“

„Niinkuin ihminen matkusti kauwas ja kutsui pal-

weliansa ja antoi heille tawaransa; ja niin yhdelle antoi wiisi leiwiskää, toiselle kaksi ja kolmannelle yhden, jokaiselle waransa mukaan, ja meni kohta matkaansa. Niin meni se palvelia, joka wiisi leiwiskää oli ottanut, teki niillä kauppa ja voitti toiset wiisi leiwiskää. Niin myös se, joka kaksi oli ottanut, voitti myös toiset kaksi. Mutta joka yhden oli ottanut, hän meni pois ja kaiwoi maahan ja kätki herransa rahan. Niin pitkän ajan perästä tuli niiden palveliain herra ja laski lukua heidän kanssansa. Ja tuli se, joka oli ottanut wiisi leiwiskää, ja toi toiset wiisi leiwiskää, sanoen: herra, wiisi leiwiskää sinä annoit minulle, katso, minä olen toiset wiisi leiwiskää niillä woittanut. Sanoi hänen herransa hänelle: hywin, sinä hyvä ja uskollinen palvelia, vähän päällä sinä olit uskollinen: minä panen sinun paljon päälle, mene herras iloon. Samoin sanoi herra myös sille palvelialle, joka oli kaksi leiwiskää ottanut ja niillä toiset kaksi leiwiskää woittanut. Niin myös se tuli, joka yhden leiwiskän oli ottanut ja sanoi: herra, minä tiesin sinun kowaksi mieheksi: sinä nität siitä, kuhunkas et kylwännyt, ja kokoot siitä, kuhunkas et hajottanut. Ja minä peljäten menin ja kätkin sinun leiwiskäs maahan; katso, tässä on sinun omas. Mutta hänen herransa wastasi hänelle: sinä paha ja laiska palvelia, jos tämän tiesit, niin sinun siis olisi tullut antaa rahani waihettajille: ja minä tultuani olisin omani jälleen saanut kaswun kanssa. Ottakaat siis häneltä se leiwiskä, ja antakaat sille, jolla on kymmenen leiwiskää. Sillä jokaiselle, jolla on, pitää annettaman, ja hänellä pitää kyllä oleman; mutta jolla ei ole, sekin joka hänellä on pitää häneltä otettaman pois. Ja heittäkää se kelowotoin palvelia ulkonaiseen pimeyteen; siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys."

29. Wiimeinen tuomio.

Math. 25. — Sanoi Jesus vielä opetuslapsillensa: „mutta koska Ihmisen Poika tulee kunniasjansa ja kaikki pyhät enkelit hänen kanssansa, silloin hän istuu kunniansa istuimella. Ja hänen eteensä kootaan kaikki kansat; ja

hän erottaa toiset toisistaan, niinkuin paimen erottaa lampaat wuohista, ja asettaa lampaat tosin oikealle puolelleen, mutta wuohet waseummalle. Silloin sanoo kuningas niille, jotka ovat hänen oikealla puolellaan: tulkaat minun Isäni siunatut, omistakaat se waltakunta, joka teille on valmistettu maailman alusta. Sillä minä isosin, ja te ruokitte minun; minä janoisin, ja te juotitte minun; minä olin outo, ja te otitte minun huoneesen; alasti, ja te waatetitte minun; sairasma, ja te opitte minua; minä olin wanhina, ja te tulitte minun tyköni. Silloin wanhurskaat sanovat hänelle: Herra, koska me näimme sinun isooman, ja ruokimme sinun; taikka janoowan, ja annoimme sinun juoda? Mutta koska me näimme sinun outona, ja huoneesen otimme sinun; taikka alastoinna, ja waatetimme sinun? Eli koska me näimme sinun sairasma, taikka wanhina, ja tulimme sinun tykösi? Niin kuningas wastaa heitä: totisesti sanon minä teille: sen, kun te olette tehneet yhdelle näistä vähimmästä minun weljistäni, sen te teitte minulle. — Silloin hän myös sanoo niille, jotka waseummalla ovat: menkää pois minun tyköni, te kiroitut, siihen ijankaikkiseen tuleen, joka valmistettu on perkeleelle ja hänen enkeleillensä. Sillä minä isosin, ettekä minua ruokineet; minä janoisin, ettekä minua juottaneet. Minä olin outo, ettekä minua huoneesen ottaneet; alaston, ettekä minua waatettaneet; sairaas ja wanhina, ettekä minua oppineet. Silloin nekin häntä wastaawat: Herra, koska me näimme sinun isooman, taikka janoowan, taikka outona, taikka alastoinna, taikka sairasma, taikka wanhina, emmekä sinua palwelleet? Silloin hän wastaa heitä: totisesti sanon minä teille: mitä ette tehneet yhdelle näistä vähimmästä, sitä ette tehneet minulle. — Ja niiden pitää menemän ijankaikkiseen waiwaan; mutta wanhurskasten ijankaikkiseen elämään.“

30. Judas päättää petoksen. Pääsiäisateria. Ghtoollisen asettaminen.

Math. 26. Mark. 14. Luuk. 22. Joh. 13. 16. — Saatana oli mennyt Judaan sisälle, joka oli kahdentoistakymme-

nen luvusta ja jonka liikanimi oli Iskariot. Wähää ennen pääsiäistä meni hän pois ja puhutteli ylimmäisiä pappeja, kuinka hän oli Jeesuksen heille pettävä. Niin he ihastuivat ja lupasivat hänelle kolmekymmentä hopeapenninkiä. Ja siitä ajasta hän etsi soweliaasta aita, saadakseen Jeesusta pettää.

Ensimmäisenä makean leivän päivänä, jona pääsiäislammasta piti teurastettaman, lähetti Jeesus Pietarin ja Johanneksen, sanoen: „menkää valmistamaan meille pääsiäislammasta syödäksemme.“ Niin he menivät kaupunkiin ja valmistivat pääsiäislampaan.

Ehtoolla tuli Jeesus kahdentoistakymmenen kanssa Jerusalemiin. Mutta aterian ollessa nousi Jeesus ehtoolliselta ja riisui vaatteensa ja otti liinasen ja wyötti itsensä. Pani sitte wettä maljaan ja rupesti pesemään opetuslasten jalkoja ja kuivasi ne sillä liinasella, jolla hän oli wyötetty. Ja kun hän oli pesnyt heidän jalkansa ja vaatteensa ottanut, istui hän taas ja sanoi heille: „tiedättekö, mitä minä olen teille tehnyt? Te kutsutte minua MeSTARIKSI ja HerrAKSI; ja te sanotte oikein, sillä minä myös se olen. Sentähden jos minä, joka olen Herra ja MeSTARI, olen teidän jalkanne pesnyt, niin pitää teidänkin toinen toisenne jalat pesemän. Minä annoin teille esikuwan, että te niin tekisitte, kuin minä tein teille.“

Sen jälkeen sanoi Jeesus opetuslapsillensa: „minä olen halulla halannut syödä tätä pääsiäislammasta teidän kanssanne, ennen kuin minä kärsin.“ Mutta heidän syödessänsä tuli Jeesus murheelliseksi hengessä, todisti ja sanoi: „totisesti sanon minä teille: yksi on teistä minun pettävä.“ Niin opetuslapset katselivat toinen toistansa ja epäilivät, kenestä hän sanoi. Ja he rupestivat murehtimaan ja toinen toisensa jälkeen sanoimaan: „Herra, liehenkö minä se?“ Jeesus wastasi: „Ihmisen Poika tosin menee, niinkuin hänestä on kirjotettu; mutta woi sitä ihmistä, jonka kautta Ihmisen Poika petetään! Parempi olisi hänelle, jos ei se ihminen olisi syntynyt.“ Ja yksi hänen opetuslapsista (Johannes), jota Jeesus rakasti, istui pöydän tykönä Jeesuksen helmassa. Niin Simon Pietari wiittasi sille wifusti kysymään, kuka

se olisi, josta hän sanoi. Koska hän nojasi Jeesuksen rintaa vastaan, sanoi hän hänelle: „Herra kuka se on?“ Jeesus vastasi: „se on se, jolle minä kastetun palan annan.“ Ja kun hän oli kastanut leivän, antoi hän sen Judaalalle Iskariotille. Ja sen palan jälkeen meni häneen perkele. Niin Jeesus sanoi hänelle: „mitäs teet, niin tee pikemmin.“ Niin hän meni kohta ulos, ja hän oli.

Koska Judas oli mennyt ulos, sanoi Jeesus: „nyt on Ihmisen Poika kirkastettu, ja Jumala on kirkastettu hänessä.“ Mutta heidän syödesjäsä otti Jeesus leivän, kiitti, mursi ja antoi opetuslapsillensä ja sanoi: „ottakaat ja syöäkää, tämä on minun ruumiini, joka teidän edestänne annetaan. Se tehkää minun muistokseni.“ Samalla muotoa otti hän myös kalkin, kiitti ja antoi opetuslapsillensä ja sanoi: „ottakaat ja juokaat tästä kaikki. Tämä on Uuden Testamentin kalkki minun veressäni, joka teidän ja monen edestä vuodattaan syntein anteeksi antamiseksi. Niin usein kuin te sen teette, niin tehkää se minun muistokseni.“

Sitte puhui Jeesus opetuslapsillensä: „Rakkaat lapsukaiset, uuden käskyn minä annan teille: että rakastaisitte toinen toistanne, niinkuin minä teitä rakastin. Siitä pitää kaikkein tunteman teidän minun opetuslapsikseni, jos te keskenänne rakkauden pidätte. — Teille on tarpeellinen, että minä menen pois; sillä ellen minä mene pois, niin ei lohduuttaja tule teidän tykönnö; mutta jos minä menen pois, niin minä lähetän hänen teille. Ja koska se tulee, totuuden Henki, hän johdattaa teitä kaikkeen tunteen.“

Mutta aterian jälkeen sanoi Jeesus opetuslapsillensä: „tänä yönä te kaikki pahenette minuun.“ Niin vastasi Pietari: „jos vielä kaikki sinuun pahenisivat, en minä ikänä pahene.“ Jeesus sanoi: „totisesti sanon minä sinulle: tänä yönä, ennenkuin kukko kahdesti laulaa, sinä kolmasti minun kiellät.“ Mutta Pietari sanoi vielä enemmän: „vaikka minun pitäisi kuoleman sinun kanssas, en kiellä minä sinua.“ Niin sanoivat myös kaikki.

Kolmas Kappale.

Jesuksen Kristuksen kärsiminen ja kuolema, hlös-
nousemus ja taiwaasen astuminen.

31. Jesuksen kärsiminen Getsemanessa. Hänen kiinniottamisensa.

Math. 26. Mark. 14. Luuk. 22. Joh. 18. — Koska Je-
sus oli päättänyt puheensa, meni hän Öljymäelle ope-
tuslastensa kanssa, ja he tulivat kylään, jonka nimi on
Getsemane. Siinä oli yrttitarha, johon Jeesus meni
opetuslastensa kanssa. Ja hän sanoi heille: „istukaat
tässä, niinkauvan kuin minä menen ja rukoilen tuolla.“
Ja hän otti Pietarin, Jakobin ja Johanneksen kanssansa
ja rupefi wapisemaan ja kauhistumaan ja sanoi heille:
„minun sieluni on suuresti murheissansa kuolemaan asti,
olkaat tässä ja walwokaat minun kanssani.“ Sitte hän
wähän erkani heistä, lankefi kaswoillensa ja rukoili:
„Isäni, jos mahdollista on, menköön pois minulta tämä
kalkki; ei kuitenkaan niinkuin minä tahdon, waan niin-
kuin sinä!“ Ja hän tuli opetuslasten tykö ja löysi hei-
dät makaamasta ja sanoi Pietarille: „niin ette woineet
yhtä hetkeä walwoa minun kanssani! Walwokaat ja ru-
koilkaat, ettette kiusaukseen lankeisi. Henki tosin on al-
tis, mutta liha on heikko.“ Taas meni hän toisen ker-
ran ja rukoili: „Isäni, ellei tämä kalkki taida mennä pois
minulta muutoin, jos en minä sitä juo, niin tapahtu-
koon sinun tahtos!“ Ja hän tuli ja löysi taas heidät
makaamasta, sillä heidän silmänsä oliwat raskaat. Ja
hän meni ja rukoili kolmannen kerran ja sanoi entiset
sanansa. Niin enkeli taiwaasta ilmestyi hänelle ja wah-
wisti häntä. Ja kun hän oli sangen suuressa ahdistuk-
sessa, rukoili hän hartaammin, ja hänen hikensä oli niin-
kuin werenpiisarat, jotka maan päälle putosiwat. Sitte
tuli hän opetuslastensa tykö ja sanoi heille: „maatkaat
wielä ja lewätkää! Katso, hetki on lähestynyt, ja Sh-
misen Poika annetaan ylen syntisten käsiin. Mouskaat,
kähkäämme: katso, se lähestyy, joka minun pettää.“

Mutta Judas tiesi paikan, jossa hän oli; sillä Je-

Jesus tuli sinne usein opetuslastensa kanssa. Ja vielä Jesuksen puhuisa tuli Judas ja hänen kanssansa paljo wäkeä miekoilla ja seipäillä, lyhdyillä ja tulisoitoilla pappein päämiehiltä ja kansan wanhimmilta. Mutta se, joka hänen petti, oli antanut heille merkin, sanoen: „kenelle minä suuta annan, se on. Kiinni ottakaat häntä ja wälkää pois wisusti.“ Ja hän astui kohta Jesuksen tykö ja sanoi: „terwe Rabbi!“ — ja antoi hänelle suuta. Niin Jesus sanoi hänelle: „Judas, suunantamisellako sinä Jhmisen Pojan petät?“ Silloin ne astuivat edes ja laskiwat kätensä Jesuksen päälle ja ottiwat hänen kiinni.

Mutta Simon Pietarilla oli miekka, jonka hän weti ulos ja löi ylimmäisen papin palweliala ja hakkasi pois hänen oikean korwansa. Niin Jesus sanoi Pietarille: „pistä miekka tuppeen, sillä kaikki, jotka miekkaan rupeewat, ne miekkaan hukkuwat. Eikö minun pidä juoman sitä kalkkia, jonka Jsa minulle antoi?“ Ja hän rupepi palwelian korwaan ja paransi sen. Silloin kaikki opetuslapset jättiwät hänen ja pakeniwat.

32. Jesus ylimmäisen papin ja Raadin edessä. Pietarin kieltäminen. Judaan loppu.

Math. 26. 27. Mark. 14. 15. Luuk. 22. Joh. 18. — Ne, jotka Jesuksen oliwat kiinni ottaneet, weiwät hänen sidottuna ylimmäisen papin Raasaan tykö, jonka tykö kirjjanoppineet ja wanhimmat oliwat kokoon tulleet.

Mutta Simon Pietari ja toinen opetuslapsi (Johannes) oliwat seuranneet Jesusta taampana hamaan ylimmäisen papin kartanoon. Täällä Pietari istui palwelialain sekaan, että hän näkisi lopun, ja lämmitteli walkean tykönä. Sillä palweliat oliwat hiilistä wirittäneet walkean keskelle kartanoa, koska kylmä oli. Niin tuli yksi piika, ja koska hän näki Pietarin, katsahti hän häneen ja sanoi: „sinä myös olet yksi tämän miehen opetuslapsista.“ Mutta hän kielsi kaikkein edessä ja sanoi: „en minä tunne häntä, enkä tiedä, mitäs sanot.“ Niin hän meni ulos porstuaan, ja kukko lauloi. Mutta kohta näki hänen toinen piika, joka sanoi niille, jotka siellä oliwat: „tämäkin oli Jesuksen Natsarenuksen kanssa.“

Pietari kielsi taas ja wanoi: „en tunne sitä ihmistä.“ Mutta hetken perästä tulivat ne, jotka siellä seisoiwat, ja sanoiwat Pietarille: „totisesti olet sinä yksi heistä; sillä sinä olet Galilealainen, ja sinun puhees ilmoittaa sinun.“ Niin hän rupesti itseänsä sadattelemaan ja wannonamaan: „en tunne sitä ihmistä.“ Ja kohta kuffo lauloi. Ja Herra käänsi itsensä ja katsoi Pietaria. Niin Pietari muisti Jesuksen sanan: ennen kuin kuffo kahdesti laulaa, sinä kolmasti minun kiellät. Ja hän meni ulos ja itki katkerasti.

Mutta pappein päämiehet ja wanhimmat ja kaikki Raati etsiwät wäärää todistusta Jesusta vastaan, sadaksensa häntä tappa, eivätkä löytäneet. Niin pappein päämies nousi ja sanoi hänelle: „minä wannotan sinua elävän Jumalan kautta, ettäs sanot meille, oletko sinä Kristus, Jumalan Poika.“ Jesus wastasi: „sinäpä sen sanoit. Kuitenkin sanon minä teille: tästedes pitää teidän näkemän Ihmisen Pojan istuwan woiman oikealla puolella ja tulewan taivaan pilwisä.“ Silloin repäisti pappein päämies waatteensa, sanoen: „hän on pilkannut Jumalaa, mitä me enää tarwitsemme todistajia? Katso, nyt te kuulitte hänen pilkkansa. Mitä te luulette?“ Mutta he kaikki tuomitšiwat hänen ja sanoiwat: „hän on wikapää kuolemaan.“ — Silloin he syljeskeliwät hänen kaswoihinsa, ja muutamat peittiwät hänen silmänsä ja löiwät häntä poskelle ja kysyiwät häneltä: „arwaa meille, Kristus, kuka se on, joka sinua löi?“ Ja paljon muuta pilkkaa he sanoiwat häntä vastaan.

Koska Judas, joka Jesuksen petti, näki hänen kuolemaan tuomitukseksi, katui hän. Ja hän toi jälleen ne kolmekymmentä hopeapenninkiä pappein päämiehille ja wanhimmille ja sanoi: „minä pahasti tein, että minä petin wiattoman weren.“ Mutta he sanoiwat: „mitä meidän siihen tulee? Katso itseäs.“ Ja hän heitti ne hopeapeningit templiin, meni pois ja hirtti itsensä. Mutta pappein päämiehet ottiwat ne hopeapeningit ja sanoiwat: „ei näitä sowi panna uhri-arkkuun, sillä se on weren hinta.“ Niin he pitiwät neuwoa ja ostiwat niillä pellon wierasten hautaamiseksi.

33. Jeesus Pilatuksen ja Herodeksen edessä. Jeesuksen tuomio.

Math. 27. Mark. 15. Luuk. 23. Joh. 18. 19. — Kun päivä tuli, niin ylimmäiset papit ja kansan vanhimmat ja kirjanooppineet nousivat ja weivät Jeesuksen sidottuna raastuwan eteen ja antoivat hänen hlen Romalaiselle maanherralle Pontius Pilatukselle. Tämä meni ulos raastuwasta heidän tykönsä ja sanoi: „mitä kannetta te tuotte tätä miestä vastaan?“ Niin he rupešivat kantamaan hänen päällensä, sanoen: „tämän me löysimme kansaa wiettelewän ja kieltävän keisarille weroa maksamasta ja sanowan itsensä olewan kuninkaan Kristuksen.“

Niin Pilatus taas meni raastupaan, kutsui Jeesuksen ja sanoi hänelle: „oletkos sinä Judalaisten kuningas?“ Jeesus wastasi: „ei minun waltakuntani ole tästä maailmasta. Jos niin olisi, niin tosin minun palveliani olisivat sotineet, etten minä olisi tullut annetuksi hlen Judalaisille.“ Pilatus sanoi: „niin sinä olet kuningas?“ Jeesus wastasi: „sinä sen sanot, että minä olen kuningas. Sitä warten olen minä syhtynyt, ja sitä warten maailmaan tullut, että minä totuuden tunnustan. Jokainen, joka totuudesta on, se kuulee minun ääneni.“ Pilatus sanoi hänelle: „mikä on totuus?“ Ja kun hän sen sanonut oli, meni hän taas ulos Judalaisten tykö ja sanoi heille: „en minä yhtään syhtä hänessä löydä.“ Mutta he wielä sanoivat: „hän kehottaa kansan, opettain koko Judeassa, ja on ruwennut Galileasta hamaan tähän asti.“

Koska Pilatus kuuli Galileasta mainittawan, kysyi hän, olike Jeesus Galilealainen. Ja kun hän hymäršä, että hän oli Herodeksen (Antipaana) läänistä, lähetti hän hänen Herodeksen tykö, joka myös silloin oli Jerusalemissa. Mutta Herodes huowinensa katsoi Jeesuksen hlen ja pilkkasi häntä ja lähetti jälleen Pilatuksen tykö. Ja sinä päivänä tulivat Pilatus ja Herodes ystäwiksi, sillä he oliwat ennen wihamiehet olleet keskenänsä.

Mutta juhlanan oli maaherra tottunut päästämään kansalle jonkun wangin irralle, minkä he tahtoivat. Niin oli heillä silloin yksi kuuluisa wanki sidottuna, Barabbas nimeltä, joka miestapon tähden oli wankuteen heitetty.

Koska siis kansa koossa oli, sanoi Pilatus heille: „kumman te tahdotte, että minä päästän teille, Barabbaan taikka Jesuksen?“ Mutta pappein päämiehet ja vanhimmat hyllyttivät kansaa anomaan Barabbasta, mutta Jesusta hukkaamaan. Koska siis maaherra taas sanoi heille: „kumman näistä kahdesta tahdotte minua teille päästämään?“ — huusivat he „Barabbaan!“ Pilatus sanoi: „mitä siis minun pitää tekemän Jesukselle, joka kutsutaan Kristukseksi?“ Niin koko joukko huusi ja sanoi: „hän ristiinnaulittakoon!“ Pilatus sanoi: „mitä hän pahaa teki?“ Mutta he huusivat sitä enemmän: „ristiinnaulitse, ristiinnaulitse häntä!“ Koska siis Pilatus näki, ettei hän mitään taitanut auttaa, mutta että waan suurrempi pauhina tuli, otti hän wettä ja pesi kätensä kansan edessä, sanoen: „wiatoin olen minä tämän wanhurskaan wereen. Katsokaat itsjänne!“ Mutta kaikki kansa wastasi: „hänen werensä tulkoon meidän päällemme ja meidän lastemme päälle!“ Silloin Pilatus päästi heille Barabbaan; mutta Jesuksen, koska hän hänen ruoskinut oli, antoi hän hlen ristiinnaulittawaksi.

Silloin maaherran sotamiehet weiwät Jesuksen raastupaan ja kokosivat hänen tykönsä kaiken joukon. Ja kun he olivat hänen riisuneet, puettivat he hänen purpuraiseen kaapuun, ja tekivät orjantappuroista ruunun ja panivat hänen päähänsä ja ruowon hänen oikeaan käteensä, ja kumaršivat polwiansa hänen edessänsä, pilkkasivat häntä ja sanoivat: „terwe Judalaisten kuningas!“ Ja kun he olivat sykkeneet hänen päällensä, ottivat he ruowon ja löiwät häntä päähän.

34. Jesuksen ristiinnaulitseminen ja kuolema.

Math. 27. Mark. 15. Lukt. 23. Joh. 19. — Koska sotamiehet olivat Jesusta pilkanneet, riisuiwat he häneltä kaapun ja puettivat hänen omiin waatteisiinsa ja weiwät hänen ristiinnaulittawaksi. Ja hän kantoi ristiänsä. Mutta häntä seurasi suuri joukko kansaa ja waimoja, jotka häntä itkivät ja parkuivat. Niin Jeesus käänsi itsensä heidän puoleensa ja sanoi: „Jerusalemiin tyttäret, älkää minua

itkellä, waan itkelläät itsiänne ja lapsiänne. Sillä katso, päivät tulewat, joina he sanowat wuorille: langetkaat meidän päällemme! ja kulkuloille: peittäkää meitä! Sillä jos he nämät tekewät tuoreessa puussa, mitä sitte kuuwasfa tapahtuu?"

Niin wiettiin myös hänen kanssansa kassi pahantekijää surmattawaksi. Ja he weiwät hänen siihen paikkaan, jota pääkallon paikaksi kutsutaan, mutta hebreaksi Golgata. Siinä he ristiinnaulitsiwat hänen ja ne kassi röhöwäriä hänen kanssansa, toisen oikealle ja toisen wasemmalle puolelle, mutta Jesuksen keskelle. Ja se oli kolmas hetki päivällä (kello 9 e.p.p.), kun he hänen ristiinnaulitsiwat. Silloin Jeesus sanoi: „Isä, anna heille anteeksi, sillä he eiwät tiedä, mitä he tekewät.“

Mutta Pilatus kirjotti päällekirjotuksen ja pani ristin päälle, ja oli näin kirjotettu hebreaksi, greikaksi ja latinaksi: Jeesus Natsarealainen, Judalaisten kuningas. Niin sanoiwat ylimmäiset papit Pilatukselle: „älä kirjota: Judalaisten kuningas, waan että hän on sanonut: minä olen Judalaisten kuningas.“ Pilatus wastasi: „mitä minä kirjotin, sen minä kirjotin.“

Koska sotamiehet oliwat Jesuksen ristiinnaulinneet, ottiwat he hänen waatteensa ja jakoiwat ne. Mutta hame ei ollut ommeltu, waan kudottu. Niin he hameesta heittiwät arpaa, kenen sen piti oleman.

Mutta ohitsekäyhäiset pilkkasiwat häntä, wäenteliwät päätänsä ja sanoiwat: „jos sinä olet Jumalan Poika, niin astu alas ristikistä!“ Niin toinen pahantekijöistäkin, jotka myös oliwat ripustetut, pilkkasi häntä ja sanoi: „jos sinä olet Kristus, niin auta itseäs ja meitä!“ Mutta toinen nuhteli häntä, sanoen: „ettö sinäkään Jumalaa pelkää, ettäs olet yhdesä kadotuksessa? Ja tosin me olemme oikein siinä, sillä me saamme meidän töittemme ansion jälkeen; mutta ei tämä mitään pahaa tehnyt.“ Sitte sanoi hän Jesukselle: „Herra, muista minua, koskas tulet waltakuntaas!“ Niin Jeesus sanoi hänelle: „totisesti sanon minä sinulle: tänä päivänä pitää sinun oleman minun kanssani paradisisssä.“

Jesuksen ristin tykönä seisoi hänen äitinsä, hänen äitinsä sisar ja Maria Magdalena. Koska siis Jeesus

näki äitinsä ja opetuslapsen siinä seisovan, jota hän rakasti (Johanneksen), sanoi hän äitillensä: „waimo, katso sinun poikaas!“ — ja opetuslapselle: „katso äitiäs!“ Ja siitä hetkestä otti opetuslapsi hänen tykönsä.

Mutta kuudennesta hetkestä hamaan yhdeksänteen asti oli pimeä kaikessa maassa, ja aurinko pimeni. Ja yhdeksännellä hetkellä huusi Jeesus suurella äänellä: „Eli Eli! lama sabaktani!“ se on: „minun Jumalani, minun Jumalani; miksis minun hlenannoit?“ (Ps. 22: 2). Sitte, kun Jeesus tiesi jo kaikki tähtetyksi, ja että raamattu (Ps. 69: 22) tähtettäisiin, sanoi hän: „minä janoon!“ Oli siis yksi astia pantu etikkaa tähteen. Ja kohta juoksi yksi ja täytti sienen etikalla, pani sen ruowon päähän ja piti hänen suunsa edessä. Koska Jeesus oli etikka ottanut, sanoi hän: „se on tähtetty!“ Ja hän huusi taas korkealla äänellä: „Isä, sinun käsiis minä annan minun henkeni!“ Ja kun hän oli sen sanonut, kallisti hän päänsä ja antoi henkensä.

Ja katso, templin esiwaate repeşi kahtia ylhäältä hamaan alas. Ja maa järjisi ja kalliot halkešiwat, ja haudat aukeniwat, ja monta pyhäin ruumista, jotka maanneet oliwat, nousiwat ylös ja läksiwät haudoista hänen ylösnousemisenä jälkeen ja tuliwat pyhään kaupunkiin ja ilmesthiwät monelle. Mutta koska sadanpäämies ja ne, jotka hänen kansansa oliwat wartioitsemassa Jeesusta, näkiwät maan järinän ja mitä muuta siellä tapahtui, peljästhiwät he suuresti, ja sadanpäämies sanoi: „totisesti tämä oli hurstkas ihminen ja Sumalan Poika.“ Ja kaikki kansa, joka sinne meni katselemaan, koska he näkiwät mitä siellä tapahtui, löiwät he rintoihinsa ja palasiwat kotiansa.

35. Jeesuksen hantaaminen.

Math. 27. Mark. 15. Luuk. 23. Joh. 19. — Koska ehto tuli, tuli yksi rikas mies, Josef Arimatiasta, kunniallinen raatiherra, joka oli hyvä ja hurstkas eikä ollut mieltynyt Judalaisten neuwoon ja tekoon; sillä hän odotti myös Sumalan waltakuntaa ja oli salaa Jeesuksen opetuslapsi. Hän rohkeni mennä Pilatuksen tykö ja rukoili,

että hän olisi saanut ottaa Jeesuksen ruumiin. Silloin Pilatus käski antaa ruumiin. Niin tuli myös Nikodemus, joka oli ensin höllä tullut Jeesuksen tykö, ja toi hyvän-hajuisia yrtejä. Ja he ottivat Jeesuksen ruumiin alas rististä ja kääriwät sen puhtaasen liinaan, hyvän-hajullisten yrtein kanssa, niinkuin Judalaisten tapa on haudata. Mutta siinä paikassa, missä Jeesus ristiinnauhattiin, oli yrttitarha, ja yrttitarhasa oli uusi hauta, joka kalliohon oli hakattu, johon ei vielä kenkään ollut pantu. Siihen he panivat Jeesuksen ja wierittiwät suuren kiven haudan ovelle ja meniwät pois.

Toisena päivänä valmistuksen päivästä (sabbatina) kokoontuivat pappein päämiehet ja Fariseukset Pilatoksen tykö, sanoen: „herra, me muistamme sen wietteen sanoneen eläissänsä: kolmen päivän perästä minä nousen ylös. Käste siis warjella hautaa kolmanteen päivään asti, ettei hänen opetuslapsensa tulisi höllä ja warastaisi häntä ja sanoisi kansalle: hän nousi kuolleista; ja niin jälkimäinen willitys tulee pahemmaksi kuin ensimmäinen.“ Pilatus sanoi heille: „teillä on wartiat, menkää ja wartioitkaat, niinkuin te tiedätte.“ Mutta he meniwät pois ja wahwistiwat haudan wartialla ja lukiwät kiven sinetillänsä.

36. Jeesuksen ylösnouseminen ja ensimmäiset ilmestykset.

Math. 28. Mark. 16. Luuk. 24. Joh. 20. — Toisena päivänä suuresta sabbatista (sunnuntaina), sangen warhain, tapahtui suuri maanjäristys; sillä Herran enkeli astui alas taivaasta, tuli ja wieritti kiven haudan ovelta ja istui sen päälle. Ja hän oli nähdä niinkuin pitkäsen tuli, ja hänen waatteenja oliwat walkeat niinkuin lumi. Mutta wartiat hämmästyiwät peljäten häntä ja tulivat niinkuin he olisimat olleet kuolleet.

Samana päivänä, warhain aamulla, kun vielä pimeä oli, tuli Maria Magdalena ja muutamat muut waimot hänen kanssansa haudalle ja kantoiwat hyvän-hajuisia yrtejä, woidellaksensa Jeesuksen ruumista, ja he sanoivat keskenänsä: „kuka meille wierittää kiven haudan

owelta?" Sillä se oli sangen suuri. Ja kun he katsoivat, näkivät he kiven wieritetyksi. Mutta kun he olivat hautaan menneet, niin eivät he löytäneet Herran ruumista. Niin Maria Magdalena juoksi takaisin ilmoittamaan sitä. Mutta ne muut waimot jäivät haudalle; ja koska he siitä epäilivät, etteivät löytäneet Jesuksen ruumista, katso, heidän tykönänsä seisoi kiiltämissä waatteissa kaksi miestä, jotka sanoivat heille: „miksi te elävää kuolleitten seassa etsitte? Ei hän ole täällä, hän nousi ylös. Muistakaat, kuinka hän teille sanoi: Ihmisen Poika pitää annettaman syntisten ihmisten käsiin ja ristiinnaulittaman ja kolmantena päivänä nouseman ylös.“ Niin he muistivat hänen sanansa ja palasivat takaisin haudalta suurella pelwolla ja ilolla.

Koska Maria Magdalena juoksi haudalta, tuli hän Simon Pietarin ja Johanneksen tykö ja sanoi: „he ovat Herran ottaneet pois haudasta, emmekä tiedä, kuhun he hänen panivat.“ Niin Pietari ja Johannes läksivät kiirehtien haudalle ja menivät sisälle ja näkivät siellä kääriiliinat pantuina ja hikiliinan, joka oli Jesuksen pään päällä, erinänsä käärittyä. Ja Johannes uskoi, mutta Pietari ihmetteli sitä, joka tapahtunut oli. Sillä eivät he vielä raamattua hymmärtäneet, että Jeesus oli nousewa kuolleista. Sitte ne opetuslapset menivät taas takaisin.

Mutta Maria Magdalena meni taas haudalle ja itki ulkona haudan edessä. Ja kun hän käänsi itsensä taaksepäin, näki hän Jesuksen seisowan, eikä tietännyt, että se oli Jeesus. Sanoi Jeesus hänelle: „waimo, mitäs itket? Ketäs etsit?“ Maria luuli sen hyrtitarhan haltiaaksi ja sanoi hänelle: „herra, jos sinä hänen kannoit pois, niin sano minulle, kuhunkas hänen panit, ja minä menen hänen ottamaan.“ Jeesus sanoi hänelle: „Maria!“ Niin hän käänsi itsensä ja sanoi hänelle: „Rabboni!“ (se on Mestari). Jeesus sanoi hänelle: „älä minuun rupee, sillä en minä ole vielä mennyt ylös minun Isäni tykö. Waan mene minun weljeini tykö ja sano heille: minä menen ylös minun Isäni tykö ja teidän Isänne tykö, minun Jumalani tykö ja teidän Jumalanne tykö.“

Kun ne muut waimot menivät haudalta ilmoitta-

maan Jeesuksen opetuslapsille, mitä he nähneet ja kuulleet olivat, tuli Jeesus heitäkin vastaan ja sanoi: „terweteille!“ Niin he kumartaen rukoilivat häntä. Ja Jeesus sanoi heille: „älkää peljättö; menkää ja ilmoittakaat minun weljilleni, että he meniwät Galileaan: siellä he saawat minun nähdä.“ — Ja Maria ja ne muut waimot ilmoittiwat kaikki yhdelletoistakymmenelle ja kaikille niille. Mutta heidän puheensa näky heille houraukseksi, eiwätkä he uskoneet heitä.

Sitte Jeesus sinä päivänä nähtiin myös Pietarilta.

37. Jeesus ilmaantuu kahdelle opetuslapselle Emauksen tiellä.

Mark. 16. Luuk. 24. — Sinä päivänä meni kaksi opetuslasta yhteen kylään lähellä Jerusalemia, Emaus nimeltä, ja puhuiwat keskenänsä kaikista niistä, jotka olivat tapahtuneet. Ja tapahtui heidän puhuisensa, että Jeesus itse heitä lähestyi ja matkusti heidän kanssansa. Mutta heidän silmänsä pidettiin, etteiwät he häntä tunteneet. Ja hän sanoi heille: „mitkä puheet ne owat, joita te pidätte keskenänne käydesänne, ja olette murheelliset?“ Niin wastasi yksi, Kleofas nimeltä: „oletkos ainoa muukalainen Jerusalemissa, joka et tiedä, mitä siellä näinä päiwinä tapahtui?“ Hän sanoi: „mitä?“ He sanoiwat: (etkös ole kuullut) „siitä Jeesuksesta Natfarealaisesta, joka oli wäkevä profeta töisä ja sanoissa Jumalan ja kaiken kansan edessä, — kuinka meidän ylimmäiset papimme ja päämiehemme antoiwat hänen ylen kuoleman kadotukseen ja ristiinnaulitsiwat hänen. Mutta me luulimme hänen siksi, jonka Israeli piti lunastaman. Ja paitsi kaikkia näitä on jo kolmas päivä tänä päivänä, kun nämät tapahtuiwat. Owat myös muutamat waimot meistä meitä peljättäneet, jotka warhain aamulla tuliwat haudalle; ja kun he eiwät löytäneet hänen ruumistansa, tuliwat he ja sanoiwat, että he enfeleinkin nähn nähneet olivat, jotka sanoiwat hänen elävän. Ja muutamat niistä, jotka meidän kanssamme olivat, meniwät haudalle ja löysiwät, niinkuin waimot olivat sanoneet; mutta eiwät he häntä nähneet.“

Miin Jeesus sanoi heille: „o te tomppelit ja hitaat sydämeistä uskomaan niitä kaikkia, joita profetat puhuneet ovat! Eikö Kristuksen pitänyt näitä kärsimän ja hänen kunniaansa käymän sijalle?“ Ja hän ruveksi Moosesesta ja kaikesta profetoista ja selitti heille kaikki kirjotukset, jotka hänestä olivat. Ja he lähestyivät kylää, johon he menivät, ja hän teetteli itsensä edemmäksi käymään. Miin he vaativat häntä, sanoen: „ole meidän kanssamme, sillä ehtoo joutuu, ja päivä on laskenut.“ Ja hän meni olemaan heidän kanssansa.

Mutta koska hän atrioitsi heidän kanssansa, otti hän leivän, kiitti, mursi ja antoi heille. Miin heidän filmänsä aukenivat, ja he tunsiwat hänen. Ja hän katosi heidän näkywistänsä. Mutta he sanoiwat keskenänsä: „eikö sydämemme meissä palanut, koska hän tiellä meitä puhutteli ja selitti meille kirjotukset?“ Ja he nousiwat sillä hetkellä ja palasiwat Jerusalemiin ja löhjiwät ne yksitoistakymmentä koossa ja ne, jotka niiden kanssa olivat, jotka sanoiwat: „Herra on totisesti nousnut ylös ja ilmaantui Simonille.“ Ja he juttelivat heille, mitä tiellä oli tapahtunut, ja kuinka he olivat hänen tunteneet leivän murtamisessa.

38. Jeesus ilmantuu muille opetuslapsille.

Marf. 15. Luuk. 24. Joh. 20. 21. — Saman päivän (sunnuntain) ehtoon, koska owet olivat suljetut, jossa opetuslapset koossa olivat, Judalaisten pelwon tähden, tuli Jeesus ja seisoi heidän keskellänsä ja sanoi heille: „rauha olkoon teille!“ Miin he hämmästyiwät ja pelkäsiwät ja luuliwat hengen näkewänsä. Mutta hän sanoi heille: „mitä te pelkäätte? Katsokaat minun käsiäni ja jalkojani, että minä itse olen; ruwetkaat minun ja katsokaat; sillä ei hengellä ole lihaa eikä luita, niinkuin te näette minulla olewan.“ Ja kun hän nämät sanonut oli, osotti hän heille käteensä ja jalkansa ja kylkensä. Miin opetuslapset ihastuiwat, että he näkiwät Herran. Sitte Jeesus taas sanoi heille: „rauha olkoon teille!“ Miinkuin Isä minun lähetti, niin minä myös lähetan teidän.“ Ja kun hän nämät sanonut oli, puhalsi hän heidän pääl-

lenmä, ja sano: „ottakaat Pyhä Henki: joille te syunnit anteeksi annatte, niille ne anteeksi annetaan, ja joille te ne pidätte, niille ne ovat pidettyt.“

Mutta Thomas, yksi kahdestatoistakymmenestä, ei ollut heidän kanssansa, koska Jeesus tuli. Niin muut opetuslapset sanoivat hänelle: „me näimme Herran.“ Mutta hän sano: „ellen minä näe hänen käsisjansä naulan reikää ja pistä formeani naulain siaan, ja pistä kättäni hänen kylkeensä, en minä usko.“

Kahdeksan päivän perästä olivat opetuslapset taas sijällä, ja Thomas heidän kanssansa. Niin Jeesus tuli, kun owet olivat suljetut, ja seisoi heidän keskellensä ja sano: „rauha olkoon teille!“ Sitte sanoi hän Thomaalle: „pistä formes tänne, ja katso minun käsiäni, ja ojenna tänne kätes ja pistä minun kylkeeni; äläkä ole epäuskoinen, waan uskowainen.“ Thomas wastasi ja sano: „minun Herrani ja minun Jumalani!“ Jeesus sanoi hänelle: „ettäs näit minun, Thomas, niin sinä uskoit. Mutuaat owat ne, jotka eiwät näe ja kuitenkin uskowat.“

Sen jälkeen Jeesus taas ilmoitti itsensä opetuslapsille Tiberian meren tykönä. Ja Jeesus sanoi Simon Pietarille. „Simon, Jonan poika, rakastatkos minua enemmin kuin nämät?“ Hän wastasi: „jaa, Herra, sinä tiedät, että minä sinua rakastan.“ Jeesus sanoi hänelle: „ruoki minun karitsoitani!“ Taas sanoi Jeesus hänelle: „Simon, Jonan poika, rakastatkos minua?“ Pietari wastasi: „jaa, Herra, sinä tiedät, että minä sinua rakastan.“ Sanoi Jeesus hänelle: „kaitse minun lampaitani!“ Ja hän sanoi kolmannen kerran hänelle: „Simon, Jonan poika, rakastatkos minua?“ Niin Pietari tuli murheelliseksi, ja sanoi Jeesukselle: „Herra, sinä tiedät kaikki, sinä tiedät, että minä rakastan sinua.“ Jeesus sanoi hänelle: „ruoki minun lampaitani!“ Totisesti sanon minä sinulle: koska sinä olit nuori, niin sinä whöttit itses ja menit kuhunkas tahdoit; mutta kostas wanhenet, niin sinä ojennat kätes, ja toinen whöttää sinun ja wie sinun, kuhun et sinä tahdo.“ Mutta sen hän sanoi, antain tietää, millä kuolemalla hänen piti Jumalaa kunnioittaman.

39. Kasteen asettaminen. Kristuksen taiwaasen astuminen.

Math. 28. Mark. 16. Luuk. 24. Ap. Teot 1. — Sitte opetuslapset menivät Galileaan, sille määle, jonka Jeesus oli heille määrännyt. Ja Jeesus tuli ja puhutteli heitä, sanoen: „minulle on annettu kaikki woima taiwaassa ja maan päällä. Menkääät siis ja opettakaat kaikkea kansaa ja kastakaat heitä nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen; ja opettakaat heitä pitämään kaikki, mitä minä olen teille käsenyt. Joka usko ja kastetaan, se tulee autuaksi; mutta joka ei usko, se kadotetaan. Ja katso, minä olen teidän kansanne joka päivä, maailman loppuun asti.“

Keskäyhmentä päivää Jeesus ylösnousemisen jälkeen näkyi opetuslapsillensa ja puhui Sumalan waltakunnasta. Kun hän siis viimeisen kerran oli koonnut opetuslapsensa Jerusalemissa, sanoi hän heille: „katso, minä lähetän Isäni lupauksen teidän päällemme, josta te minulta kuulleet olette. Mutta teidän pitää oleman Jerusalemissa siihen asti, kun te puetetaan woimalla korkeudesta. Sillä Johannes tosin kasti wedellä, mutta te kastetaan Pyhällä Hengellä ei monen päivän perästä. Ja teidän pitää minun todistajani oleman sekä Jerusalemissa että koko Judeassa ja Samariassa, ja sitte maailman ääreen.“

Sitte hän wei heidät ulos hamaan Betaniaan ja nosti kätensä ja siunasi heitä. Ja koska hän oli heitä siunannut, otettiin hän ylös heidän nähtensä, ja pilwi wei hänen ylös, ja hän meni taiwaasen ja istui Sumalan oikealle kädelle. — Kun he siis katselivat taiwaasen, hänen mennessänsä, katso, heidän tykönsä seisoi walkeissa waatteissa kaksi miestä, jotka sanoivat: „Galilean miehet, mitä te seisotte ja katsotte taiwaasen? Tämä Jeesus, joka teiltä otettiin ylös taiwaasen, on niin tulewa, kuin te hänen taiwaasen menewänkin näitte.“ — Sitte opetuslapset palasivat Jerusalemiin wuorelta, joka Olympeksi kutsutaan.

Jälkimäinen Osa.

Apostolein maifutus.

40. Uuden Apostolin walitseminen. Pyhän Hengen nuodattaminen. Pietarin saarna.

Ap. T. 1. 2. — Kristuksen taiwaasen astumisen jälkeen olivat opetuslapset Jerusalemissa yksimielisesti pyhväiset rukouksessa ja anomisessa, waimoin kansa ja Marian, Jesuksen äitin, ja hänen weljeinsä kansa. — Ja niinä päiwinä nousi Pietari opetuslasten keskellä (ja joukko oli kaikkiansa 120 henkeä) ja kehotti heitä walitsemaan toisen apostolin Judaan siaan, joka oli wirastansa luopunut. Ja he asettivat kaksi ehdolle: Josefia ja Mathiaan, ja he rukoilivat, sanoen: „sinä Herra, joka kaikkein sydämet tiedät, osota, kumman sinä näistä kahdesta olet walinnut saamaan tämän apostolin wiran arpa, josta Judas on wilpistynyt pois.“ Ja he heittivät heistä arwan, ja arpa lankefi Mathiaalle, ja hän walittiin yksimielisesti yhdentoistakymmenen apostolin luukuun.

Kun wiideskymmenes päivä tähtettiin, olivat he kaikki yksimielisesti koossa, ja hamaus tapahtui äkisti taiwaasta, niinkuin suuri tuulispää olisi tullut, ja tähtti koko huoneen, kussa he olivat istumassa. Ja heille nähtiwät wiileskellyt kielet, niinkuin tuliset, ja istuivat kunkin heidän päällensä. Ja he tähtettiin Pyhällä Hengellä ja rupešiwat puhumaan muilla kielillä, sen jälkeen kuin Henki antoi heidän puhua.

Niin Jerusalemissa asui Judalaisia, Sumalaa pelkääwäisiä miehiä kaikkinaisesta kansasta. Ja koska tämä ääni tapahtui, kokoontui suuri kansan paljous, ja he hämmästyiwät; sillä kukin kuuli niiden puhuvan heidän omalla kielellänsä. Ja he ihmetteliwät, sanoen keskenänsä: „eikö nämät kaikki, jotka pu-

huvat, ole Galilealaisia? Ja kuinka me kuin kuulemme heidän puhuvan omalla kielellämme, jossa me syntyneet olemme? Me kuulemme heidän puhuvan meidän kielellämme Jumalan suuria tekoja." Waan muut nauroivat heitä ja sanoivat: „he ovat tähnnänsä makeaa wiinaa."

Niin Pietari seisoi yhdentoistakymmenen kanssa ja puhui heille: „te Judan miehet ja kaikki, jotka asutte Jerusalemissa, ei nämät juowuksissa ole, niinkuin te luulette, sillä nyt on kolmas hetki päivästä; waan tämä on se, joka ennen on sanottu Joelin profetan kautta: ja pitää tapahtuman viimeisinä päiwinä, sanoo Jumala, että minä tahdon muodattaa Hengestäni kaiken lihan päälle. Ja minun palweliaini päälle, ja minun piikaini päälle minä niinä päiwinä muodatan minun Hengestäni, ja heidän pitää ennustaman. Ja pitää tapahtuman, että jokin en, joka awuksi huutaa Herran nimeä, se tulee autuaaksi (Joel 2: 28. ff.). Te Israelin miehet, kuulkaat näitä sanoja: Jesuksen Natsarealaisen, sen miehen, joka teidän tykönnä on Jumalalta wahvistettu woimallisilla teoilla, ihmeillä ja merkeillä, sen te otitte ja wääräin miesten kätten kautta ristiinnaulitsitte ja surmasitte. Tämän Jesuksen on Jumala herättännyt, jonka todistajat me kaikki olemme. Hän on siis Jumalan oikealle kädelle korotettu ja on Isältä saanut lupauksen Pyhästä Hengestä; hän on tämän muodattanut, jonka te nyt näette ja kuulette. Niin pitää siis totisesti kaiken Israelin huoneen tietämän, että Jumala on tämän Jesuksen, jonka te ristiinnaulitsitte, Herraksi ja Kristukseksi tehnyt."

Kun he nämät kuuliwat, käwi se läpi heidän sydämensä, ja he sanoiwat Pietarille ja muille apostoleille: „te miehet, rakkaat weljet, mitä meidän pitää tekemän?" Pietari wastasi: „tehlää parannus, ja antakoon jokainen itsensä kastaa Jesuksen Kristuksen nimeen, syntein anteeksi antamiseksi; niin te saatte Pyhän Hengen lahjan." Jotka siis mielellänsä hänen sanansa ottiwat vastaan, ne kastettiin; ja sinä päivänä lisääntyi lähes 3,000 sielua.

41. Ensimmäinen seurakunta. Ananias ja Safira.

Ap. T. 2. 4. 5. — Niiden paljoudesssa, jotka usko-

wat, oli yksi sydän ja yksi sielu. Ja he pysyivät alati apostolein opissa ja osallisuudessa ja leivän murtamisessa ja rukouksissa. He olivat joka päivä yksimielisesti templissä ja mursivat joka huoneessa leipää ja ottivat ruokaa riemulla ja sydämen yksinkertaisuudella, kiittäin Jumalaa. Ja apostolit todistivat suurella voimalla Herran Jesuksen ylösnousemuksesta, ja suuri armo oli kaikkein heidän päällensä. Ei kenkään heistä sanonut mitään omaksensa, jota hänellä oli, vaan kaikki olivat heillä yhteiset. Eikä myöskään ollut yhtään tarwitsewaa heissä; sillä kaikki, joilla pellot taikka huoneet olivat, myivät ne ja toivat myyhtin hinnan ja paniwat apostolein jalkain eteen; ja jokaiselle jaettiin niinkuin kukin tarwitsi. — Niin oli Barnabaalla, Lewita Kypristä, pelto; sen hän myi ja toi hinnan apostolein eteen.

Mutta yksi mies, Ananias nimeltä, Safiran hänen emäntänsä kanssa, myi tavaransa ja kätki jotain hinnasta emäntänsä tieteen; ja toi osan edes ja pani apostolein jalkain eteen. Niin Pietari sanoi: „Ananias, miksi saatana täytti sinun sydämes Pyhän Hengen edessä walehtelemaan, ettäs jotakin pellon hinnasta kätkit? Etköös olisi saanut sitä pitää, koska se sinulla oli, ja myyhtynäkin oli se sinun hallussas? Et sinä ole ihmisten, vaan Jumalan edessä walehdellut.“ Koska Ananias nämät sanat kuuli, lankefi hän maahan ja antoi henkensä. Niin nuoret miehet nousiwat, weiwät pois ja hautasiwat hänen.

Niin tapahtui liki kolmen hetken perästä, että myös hänen emäntänsä tuli sifälle, eikä tietännyt, mitä oli tapahtunut. Niin Pietari sanoi hänelle: „sanos minulle, oletteko sen pellon siihen hintaan myyneet?“ Safira wastasi: „olemme niinkin siihen hintaan.“ Sanoi Pietari hänelle: „miksi te olette mielistyneet keskenänne Herran Henkeä kiusaamaan? Katso, niiden jalat, jotka sinun miehes hautasivat, owat owen edessä ja wiewät sinun pois.“ Ja hän kohta lankefi maahan hänen jalkainsa eteen ja antoi henkensä. Niin nuoret miehet tuliwat sifälle ja löhsiwät hänen kuolleen, ja weiwät hänen ulos ja hautasivat miehensä wiereen. Ja suuri pelko tuli koko seurakunnalle.

42. Apostolit wankudessa ja Raadin edessä. Gamalielin neuwo.

Ap. T. 5. — Apostolein kätten kautta tehtiin monta merkkiä ja ihmettä kansan seasja. Ja kansa piti paljon heistä, ja joukko paljon eneni miehistä ja waimoista, jotka Herran päälle uskoivat. Ja he kantoivat sairaita kaduille ja panivat niitä wuoteille ja paareille, että Pietarin tullessa ainoasti hänen warjonsa jonkun heistä olisi warjonnut.

Judalaisten ylimmäiset, wanhimmat ja kirjanoppi-neet oliwat jo Herran ennen uhaten kieltäneet Pietaria ja Johannesta puhumasta ja opettamasta Jesuksen nimeen; mutta kun he eiwät tätä kieltä totelleet, niin nousi nyt ylimmäinen pappi ja kaikki, jotka hänen kansansa oliwat, Saddukeusten lahko, ja oliwat tähnuänsä kiwautta. He paiskasiwat kätensä apostolein päälle ja panivat heidän yhteiseen wankihuoneeseen. Mutta Herran enkeli awasi höllä tornin owen ja wei heidät sieltä ulos ja sanoi: „menkää ja puhukaat templissä kansalle kaikki tämän elämän sanat.“ Niin he meniwät warhain aamulla templiin ja opettiwat. Sillä wälillä kutsui ylimmäinen pappi Raadin kokoon ja lähetti ensin wankihuoneeseen, sitte templiin apostoleita noutamaan. Kun siis apostolit tuliwat Raadin eteen, kysyi ylimmäinen pappi heiltä: „emmekö me ole kowasti teitä kieltäneet puhumasta kansalle tähän nimeen?“ Mutta Pietari wastasi: „enemmin tulee kuulla Jumalaa kuin ihmisiä. Meidän isäimme Jumala herätti Jesuksen, jonka te ta-noitte ja ripustitte puuhun. Sen on Jumala korottanut oikealle kädellensä Päämieheksi ja Wapahatajaksi, antamaan Israelille parannusta ja syntein anteeksi antamusta.“

Koska he nämät kuuliwat, käwi se heidän sydämensä läwitse, ja he pitiwät neuwoa tappaaksensa heitä. Niin nousi Raadista yksi Fariseus, nimeltä Gamaliel, lainopettaja, josta kansa paljon piti; hän käski apostoleita pikimmältänsä wiedä ulos. Sitte hän sanoi: „Israelin miehet, kawahtakaat itseänne, mitä te mielitte tehdä näille miehille. Sillä jos tämä neuwo eli teko on ihmi-

sistä, niin se tyhjään rauhee; waan jos se on Jumalalta, ette woi sitä tyhjäksi tehdä." Niin kaikki mielistywät hänen neuwoonsa; ja he kutsuivat apostolit sisälle, hosuivat heitä ja päästiwät heidät menemään. Mutta he meniwät iloiten pois Raadin edestä, että he olivat mahdolliset pilkkaa kärsimään Kristuksen nimen tähden.

43. Stefanus, ensimmäinen marttyri *).

Ap. T. 6. 7. — Niinä päiwinä, koska opetuslasten luku eneni, niin ettei apostolit enää joutaneet toimittamaan almuin jakamista seurakunnan köyhille, kutsuivat he koon opetuslasten joukon ja käsikwät heitä keskestänsä walitsemaan seitsemän miestä, joiden haltuun seurakunnan waiwaishoito piti annettaman. Niin opetuslapset walitsiwat 7 toimittajaa (diaconia) ja asettiwat heidät apostolein eteen, ja he rukoiluwat ja paniwat kätensä heidän päällensä.

Yksi näistä toimittajista oli Stefanus, joka oli uskoa ja wälewyyttä täynnä ja teki ihmeitä ja suuria tunnustähhtiä kansan seasssa. Mutta muutamat Judalaiset nousiwat ja riitteliwät Stefanuksen kanssa. Ja kun he eiwät woineet sitä wiisautta vastaan olla ja sitä henkeä, jonka kautta hän puhui, niin he ylyttiwät kansan ja otiwat hänen kiinni ja weiwät hänen Raadin eteen. Ja he sääsiwät miehiä, jotka wäärin todistiwat häntä vastaan. Niin ylimmäinen pappi kysyi häneltä: „lieneiwätkö nämät näin?“ Stefanus wastasi: „miehet, rakkaat weljet ja isät kuulkaat“ — ja niin hän puhui heille laweasti Jumalan suurista teoista Israelin kansalle hamasta Abrahamin ajasta asti, sekä kansan kowakorwaisuudesta ja alituisesta tottelemattomuudesta Herraa vastaan, ja sanoi lopullisesti: „te niskurit, te olette aina Pyhää Henkeä vastaan, niinkuin teidän Isänne, niin myös tekin. Kuta profetoista eiwät teidän Isänne wainonneet? Ja he tap-

*) Niitä, jotka kärsimisellessä ja kuolemallaansa owat todistanneet kristinuskon totuuden, sanotaan kristikunnan marttyrifsi (todistajiksi).

poiivat ne, jotka sen wanhurksaan tulemisen ennustivat, jonka pettäjät ja murhaajat te nyt olitte."

Mutta koska he nämät kuulivat, käwi se läpi heidän sydämensä, ja he kiristeliwät hampaitansa häntä vastaan. Mutta hän katsahti ylös taivaasen ja sanoi: „katso, minä näen taivaan awoinna ja Ihmisen Pojan seisowan Jumalan oikealla kädellä.“ Niin he huusivat suurella äänellä ja tukitsiivat korwiansa ja karkasiwat kaikki yksimielisesti hänen päällensä ja ajoivat hänen ulos kaupungista ja kivitivät. Ja todistajat paniwat waatteen sa yhden nuorukaisen jalkain juureen, jonka nimi oli Saulus. Ja he kivitivät Stefanuksen; mutta hän rukoili ja sanoi: „Herra Jeesus, ota minun henkeni.“ Niin hän pani polwillensa ja huusi suurella äänellä: „Herra, älä lue heille tätä syntiä.“ Ja kun hän tämän sanonut oli, niin hän nukkui. — Mutta Saulus oli myös mieltynyt hänen kuolemaansa.

44. Ewankeliumin lewittäminen wainon aikana. Kamaripalwelia Etiopiasta.

Ap. T. 8. — Sinä päivänä, jona Stefanus kivitettiin, nousi suuri waino seurakuntaa vastaan, joka oli Jerusalemissa; ja kaikki hajosiwat ympäri Judan ja Samarian maakuntaa, paitsi apostoleita. Ja Saulus raati seurakuntaa ja käwi huoneesta huoneeseen, otti miehet ja waimot ja panetti wankeuteen. Mutta ne hajonneet waelsiivat ympärinsä ja saarnasiwat Jumalan sanaa. — Niin Filippus, yksi niistä seitsemästä toimittajasta, tuli Samarian kaupunkiin ja saarnasi heille Kristuksesta. Mutta kansa otti waarin Filippuksen sanoista, ja suuri ilo tuli siihen kaupunkiin.

Mutta Herran enkeli sanoi Filippukselle: „nouse ja mene lounaasen päin sitä tietä, joka Jerusalemissa menee alas Gatsan puoleen.“ Niin hän nousi ja meni. Ja katso, Etiopian mies, Etiopian kuningattaren Kandaken woimallinen kamaripalwelia, oli tullut Jerusalemiin rukoilemaan ja palasi nyt sieltä. Niin Henki sanoi Filippukselle: „käh ja mene lähemmä tätä waunua.“ Filippus juoksi lähemmä ja kuuli hänen lukewan Esaiaa

profetaa, ja sanoi: „hmmärrättös mitäs luet?“ Hän vastasi: „kuinka taidan hymärtää, ellei joku minua johdata?“ Ja hän rukoili Filippusta tulemaan ja istumaan hänen kanssansa. Mutta se, jota hän Raamatusta luki, oli tämä: „hän on niinkuin lammas teuraaksi talutettu“ (Ef. 53: 7.). Niin Filippus rupefi tästä kirjotuksesta hänelle saarnaamaan ewankeliumia Jesuksesta. — Ja kun he tiellä waelšiwat, tulivat he weden tykö, ja kamaripalwelia sanoi: „katso, tässä on wesi; mikä estää minua kastamasta?“ Filippus sanoi: „jos sinä kaikesta sydäimestä uskot, niin tapahtukoon.“ Hän vastasi: „minä uskon Jesuksen Kristuksen Jumalan Pojaksi.“ Niin hän käski seisahtaa waunun; ja he astuivat molemmat weteen, ja Filippus kasti hänen. — Sitte kamaripalwelia meni iloiten tietänsä. Mutta Filippus waelši ympäri ja saarnasi ewankeliumia.

45. Sauluksen kääntyminen.

Ap. T. 9. — Saulus puuskui vielä uhkauksia ja murhaa Herran opetuslapsia vastaan ja meni ylimmäisen papin tykö ja anoi häneltä kirjaa Damaskon synagogille, että kutka ikänä hän Jesuksen tunnustajista löytäisi, ne hän weisi sidottuina Jerusalemiin. Mutta kun hän matkusti ja Damaskoa lähestyi, leimahti äkisti walkeus taiwaasta ympäri häntä. Ja hän lankefi maahan ja kuuli äänen hänelle sanowan: „Saul, Saul, miksis wainoot minua.“ Hän vastasi: „kuka sinä olet, Herra?“ Herra sanoi: „minä olen Jesus, jota sinä wainoot; työläs on sinun potkia tutkainta vastaan.“ Niin hän hämmästyhi ja sanoi: „Herra, mitäs minun tahdot tekemään?“ Herra sanoi: „nouse ja mene kaupunkiin; siellä sanotaan sinulle, mitä sinun pitää tekemän.“ Niin Saulus nousi maasta eikä nähnyt ketään awoimilla silmillä; mutta ne miehet, jotka hänen seurassansa olivat, taluttivat häntä kädestä ja weiwät Damaskoon.

Niin oli Damaskossa yksi opetuslapsi, Ananias nimeltä, jolle Herra sanoi näyssä: „mene ja kysy Judan huoneessa sitä, jota Saulus Tarsolaiseksi kutsutaan, ja pane kätesi hänen päällensä, että hän saisi näkönsä

jälleen." Ananias vastasi: „Herra, minä olen kuullut monelta tästä miehestä, kuinka paljon pahaa hän sinun pyhilles on tehnyt." Niin Herra sanoi: „mene, sillä hän on minulle valittu ase, kantamaan minun nimeäni pakanain ja kuningasten ja Israelin lasten eteen. Ja minä tahdon hänelle näyttää, kuinka paljon hänen pitää kärsimän minun nimeni tähden." Ananias meni ja pani kätensä hänen päällensä, ja hän sai näkönsä jälleen ja kastettiin. Saulus kohta sen jälkeen saarnasi Kristuksesta, että hän on Jumalan Poika. Niin Judalaiset pitivät neuvoa, tappaaksensa häntä. Mutta opetuslapset ottivat hänen höllä ja päästivät hänen alas ylitse muurin ja laskiwat korissa maahan. Saulus läksi sitte Jerusalemiin ja saarnasi pelkäämättä Herran nimeen. Mutta koska Judalaiset täälläkin pyysivät häntä tappaa, lähettivät weljet hänen Tarsoon. — Saulus sittemmin otti Baawalin nimen.

46. Pietarin ihmetyt Lyhdassa ja Jopessa. Sadanpäämies Kornelius.

Ap. T. 9. 10. — Sitte tapahtui, koska Pietari waelsi seurakunnissa, että hän myös tuli niiden pyhäin tykö, jotka Lyhdassa asuiwat. Siellä hän paransi yhden miehen, Eneas nimeltä, joka kahdeksan ajastakaa oli wuoteessa halwattuna maannut. — Lyhdasta Pietari läksi Joppeen ja herätti siellä kuolleista opetuspiian, jonka nimi oli Tabita. Ja se tuli kaikelle Jopelle tietäväksi; ja moni uskoi Herran päälle.

Mutta Kesareassa oli yksi mies, nimeltä Kornelius, Romalainen sadanpäämies, Jumalaa pelkääwäinen kaiken hänen huoneensa kanssa, joka jakoi paljon almua kansalle ja rukoili alati Jumalaa. Hän näki julkisesti näyssä Jumalan enkelin tulewan hänen tykönsä ja sanowan hänelle: „Kornelius, sinun rukoukses ja almus owat tulleet muistoon Jumalan edessä. Ja nyt läheta miehiä Joppeen, ja anna noutaa Simon, joka Pietariksi kutsutaan. Hän sanoo sinulle, mitä sinun pitää tekemän." Ja Kornelius teki, niinkuin enkeli oli hänen käskenyt.

Toisena päiwänä, siihen aikaan kun Korneliuksen mie-

het lähestyivät kaupunkia, meni Pietari ylös katolle ruokolemaan. Ja kun hän isosi, tahtoi hän suurstella. Mutta koska he hänelle valmistivat, tuli hän horrokseen; ja hän näki taiwaan auki ja tulewan alas tykönsä yhden astian, niinkuin suuren liinasen, neljältä kulmalta sidotun, jossa oli kaikkinaisia eläimiä. Ja ääni tapahtui hänelle: „Pietari, nouse, tapa ja syö.“ Pietari sanoi: „ei suinkaan, Herra; sillä en ole minä ikänä syönyt mitään yhteistä eli saastaista.“ Niin ääni sanoi: „mitä Jumala on puhdistanut, älä sinä sano sitä yhteiseksi.“ Ja se tapahtui kolme kertaa; ja astia otettiin jälleen ylös taiwaasen.

Kun siis Pietari itsensä epäili, mikä näky tämä olisi, niin katso, miehet, jotka Kornelius oli lähettänyt, seisoiwät oven edessä ja kysyivät, olisiko Pietari siellä. Niin henki sanoi Pietarille: „kolme miestä etsii sinua; astu alas ja mene ilman epäilemättä heidän kanssansa, sillä minä lähetin heidät.“ Pietari astui alas ja sanoi miehille: „katso, minä se olen, jota te etsitte; mitä warten olette tulleet?“ He sanoivat hänelle asiansa, ja hän meni heidän kanssansa, ja muutamat weljet Josephasta seurasiwät häntä.

Toisena päivänä tulivat he Kesareaan, ja Kornelius odotti heitä ja oli kutsunut kokoon lankonsa ja parhaat ystäwänsä. Koska siis Pietari tuli sisälle Korneliuksen huoneesen ja löysi siellä monta kokoon tulleena, sanoi hän heille: „te tiedätte, ettei Judalaisen ole ollut luwallinen mennä jonkun muukalaisen tykö; mutta minulle osotti Jumala, etten minä ketään ihmistä yhteisenä eli saastaisena pitäisi. Niin minä siis teiltä kysyn: mitä warten te minua kutsuitte?“ Nyt Kornelius jutteli juurta jaksain enkelin näystä, jonka hän oli nähnyt. Niin Pietari awasi suunsa ja sanoi: „nyt minä todeksi löydän, ettei Jumala katso ihmisen muotoa; waan kaikissa kansoissa, joka häntä pelkää ja tekee wanhurskautta, se on Jumalalle otollinen.“ Ja niin hän saarnasi heille ewankeliumia Jesuksesta.

Mutta koska Pietari vielä puhui, lankesi Pyhä Henki kaikkein niiden päälle, jotka puheen kuuliwät. Niin ne uskowaiset ympärileikkauksesta, jotka oliwät Pietarin kanssa

tulleet, hämmästyivät, että pakanainkin päälle Pyhän Hengen lahja vuodatettiin; sillä he kuuliivat heidän kielillä puhuvan ja Jumalaa ylistävän. Niin Pietari sanoi: „taitaako joku kieltää näitä, jotka ovat niin Pyhän Hengen saaneet kuin mekin, vedellä kastamasta?“ Ja hän käski heitä kastaa Herran nimeen.

47. Antiokian seurakunta. Paavalin ensimmäinen lähetysmatka. Apostolein kokous.

Ap. T. 11. 13—15. — Ne, jotka siitä wainosta hajonneet olivat, joka Stefanuksen tähden tapahtui, waelsiwat ympäri hamaan Fenikiaan ja Kypriin ja Antiokiaan asti, eikä kenellekään Jumalan sanaa puhuneet, waan ainoasti Judalaisille. Mutta muutamat heidän joukostansa, jotka tulivat Antiokiaan, rupešiwat Kreikkalaisillekin (jotka eivät olleet Judalaisia, waan pakanoita) saarnaamaan Herrasta Jesuksesta. Ja Herran käsi oli heidän kansansa, ja suuri joukko kääntyi Herran tykö. Koska tämä sanoma heistä tuli seurakunnan korwiin, joka Jerusalemissa oli, lähettiwät he Barnabaan Antiokiaan. Ja kun hän sinne tuli ja näki Jumalan armon, ihastui hän ja neuvoi kaikkia wahwalla sydämellä Herrassa pysymään. Ja suuri joukko kansaa eneni Herralle. Niin Barnabas meni Tarsoon Saulusta etsimään. Ja kun hän löysi hänen, toi hän hänen Antiokiaan, jossa he sitte yhdessä opettiwat paljon kansaa. — Mutta opetuslapsia ruwettiin ensin Antiokiasa Kristityiksi kutsumaan.

Antiokian seurakunnassa oli muutamia profetoja ja opettajia. Koska siis nämät Herraa palwelivat ja paastosiwat, sanoi Pyhä Henki: „erottakaat minulle Barnabas ja Saulus siihen työhön, johon minä heidän olen kutsunut.“ Ja kun he olivat paastonneet ja rukoilleet ja kätensä heidän päällensä panneet, päästiwät he heidän menemään.

Nämät, jotka olivat Pyhäältä Hengeltä lähetetyt, purjehtiwat ensin Kypriin ja saarnasiwat siellä. Ja kun he olivat matkustaneet luodon läwitse, tuliwat he Pafon kaupunkiin, jossa asui Romalainen maaherra Ser-

gius Paulus. Tämä kutsui Barnabaan ja Sauluksen tykönsä, ja halasi kuulla Jumalan sanaa. Ja Saulus, joka myöskin Paawaliksi kutsutaan, käänsi maaherran uskoon Herran Jesuksen päälle.

Pafosta he läksivät Bergeen (Bähässä Afiasja), ja sieltä he waelsivat Antiokiaan Pisidian maakuntaan. Täällä he sabbattina menivät Judalaisten synagogaan, ja kun laki ja profetat oliwat luetut, lähettivät synagogan päämiehet heille tämän sanan: „miehet, rakkaat weljet, onko teillä mitään kansalle neuwomista, niin sanokaat.“ Niin Paawali nousi ja saarnasi heille Jesuksesta. Mutta lähimmäisenä lepopäivänä kokoontui lähes kaikki kaupunki Jumalan sanaa kuulemaan. Silloin Judalaiset tähtettiin kateudesta ja sanoiwat vastaan niitä, mitä Paawali puhui. Niin Paawali ja Barnabas sanoiwat heille: „teille piti ensin Jumalan sanaa puhuttaman; waan että te sen hyljätte, niin me käänämme itsemme pakanain tykö.“ Ja kun pakanat sen kuuliwat, iloitsiwat he ja kunnioittiwat Herran sanaa, ja monta heistä uskoi. Mutta Judalaiset kehottiwat wainon Paawalia ja Barnabasta vastaan ja syfäsivät heidät ulos maanääristänsä. Samati käwi Konian ja Lystran kaupungeissa, joissa Paawali ja Barnabas sitte saarnasivat ewankeliumia Kristuksesta.

Sen jälkeen he palasivat samaa tietä Pisidian Antiokiaan, wahwistain opetuslasten sieluja ja neuwoen heitä uskossa pyhymään ja osottain heille, että meidän pitää monen waiwan kautta Jumalan waltakuntaan tuleman sisälle. Ja kun he oliwat walinneet wanhimmat jokaiselle seurakunnalle, antoiwat he heidän Herran haltuun. Sitte he matkustiwat Syrian Antiokiaan ja ilmoittiwat seurakunnalle, joka siinä oli, kuinka Sumala oli pakanoille uskon owen awannut.

Mutta muutamat tuliwat alas Judeasta Antiokiaan ja opettiwat weljiä: „ellei teitä ympärileikata Mosesen tawan jälkeen, niin ette taida autuaiksi tulla.“ Koska siis tästä iso kapina nousi, sääsivät weljet Paawalin ja Barnabaan menemään apostolein ja wanhimpain tykö hlös Jerusalemiin, tätä asiaa tiedustamaan. Silloin Jerusalemissa pidettiin Apostolein kokous (w. 50 j. Kr.),

jossa päätettiin, ettei ympärileikkauksella raskautettaisi niitä, jotka pakanoista Jumalan tykö kääntyvät. Ja he kirjottivat tämän päätöksen kirjaan, jonka Paawali ja Barnabas weivät Antiokian seurakunnalle. Niin kaikki weljet, jotka siellä oliwat, ihastuivat siitä lohduituksesta.

48. Paawalin toinen ja kolmas lähetysmatka.

Ap. T. 16—21. — Jonkun ajan perästä valitsi Paawali Silaan ja Luukkaan, ja läksi jälleen heidän kanssansa saarnaamaan ewankeliumia. Eustrassa hän löysi opetuslapsen, Timoteus nimeltä, joka oli uskowaisen Judan waimon poika; mutta isä oli Kreikkalainen. Sillä oli hyvä todistus weljiltä; ja Paawali otti hänen kanssansa.

Kun he tulivat Troadaan, näki Paawali nähn yöllä: yksi Makedonian mies seisoi ja rukoi häntä: „tule Makedoniaan ja auta meitä!“ Niin he menivät Makedoniaan ja tulivat Filippiin. Mutta lepopäivänä he menivät ulos kaupungista wirran tykö, kussa Judalaisten tapa oli rukoulla, ja puhuttelivat waimoja, jotka sinne oliwat tulleet. Ja yksi waimo, Lydia nimeltä, purpuran myyjä, kuulteli, jonka sydämen Herra awasi ottamaan waaria niistä, joita Paawali sanoi. Ja hän ja hänen huoneensa kastettiin.

Mutta tapahtui, koska he rukoukseen menivät, koh-tasi heitä yksi piika, jolla oli noituuden henki, joka isännillensä saatti suuren saaliin noitumisellansa. Ja Paawali ajoi hänestä ulos sen hengen. Mutta koska püian isännät näkiwät, että heidän saaliinsa katosi, ottiwat he Paawalin ja Silaan kiinni ja weiwät heidät esiwallan eteen. Tämä antoi heitä piestä ja heitti heidät torniin ja käski wartian wiwusti heitä wartioita.

Mutta puoliyön aikana oli Paawali ja Silas rukouksessa, ylistäin Jumalaa kiitoswirsillä. Niin tapahtui äkisti suuri maan järistys, niin että kaikki tornin owet aukeniwat ja jokaisen siteet pääsiwät. Koska wartia heräsi, ja näki tornin owet awoimina, weti hän ulos miekkansa ja tahtoi itsensä surmata; sillä hän luuli wangit paenneiksi. Mutta Paawali huusi hänelle: „älä it-

selles mitään pahaa tee, sillä me olemme kaikki täällä." Niin wartia anoi khynttilää, meni sisälle ja lankefi peljästyksissään Paawalin ja Silaan jalkain juureen, toi heidät ulos ja sanoi: „herrat, mitä minun pitää tekemän, että minä autuaaksi tulisin?" He wastasivat: „usko Herran Jesuksen Kristuksen päälle, niin sinä ja sinun huonees tulee autuaaksi." Ja he puhuiwat hänelle Herran sanaa, ja kaikille, jotka hänen huoneessansa oliwat. Ja hän otti heidät sillä hetkellä yöstä tykönsä ja pesi heidän haawansa, ja hän kohta kastettiin ja kaikki hänen perheensä. — Mutta kun päivä tuli, niin esiwalan jäsenet tulivat ja weiwät Paawalin ja Silaan ulos ja käskiwät heidän mennä pois kaupungista.

Sen jälkeen Paawali Tessalonikan kautta läksi ensin Athenaan ja sieltä Korinttoon. Tässä hän wiipyi puolen toista vuotta, opettaen Jumalan sanaa. Ja monta Korintilaisista uskoi ja kastettiin. Sitte Paawali matkusti Efeson ja Kesarean kautta Jerusalemiin ja terwehti seurakuntaa siellä, jonka jälkeen hän palasi Antiochiaan.

Kun Paawali oli Antiokiassa hetken aikaa wietännyt, läksi hän kolmannelle lähetyksretkellensä ja waelsi järjestänsä Galatian ja Frygian maakunnan läwitse, wahwistain kaikkia opetuslapsia. Sitte hän tuli Efesoon ja saarnasi siellä kaikki ajastaitkaa Jumalan valtakunnasta. Ja Jumala teki Paawalin kätten kautta ei wähää woimallisia töitä, ja Herran sana wahwistui siellä. Mutta sitte nousi kowa kapina siitä tiestä; sillä yksi hopeaseppä, Demetrius nimeltä, teki hopeaisia Dianan templiä, josta niille oli melkeä woitto, jotka sitä Wirkkaa pitiwät. Kaikki ne hän kutsui kokoon, jotka senkaltaista työtä tekivät, ja ylltytti heidät Paawalia vastaan. Ja kaikki kaupunki tuli meteliä tähteen: ja mikä mitäkin huusi, eikä enin osa tietännyt, minkätähden he oliwat tulleet kokoon.

Kun kapina lakkasi, läksi Paawali Makedoniaan, ja sieltä Kreikan maalle, jossa hän wiipyi kolme kuukautta. Sitte matkusti hän jälleen Makedonian kautta Wähään Afasiaan ja kiiruhti heluntaiksi Jerusalemiin. Mutta Miletoستا lähetti hän sanan Efesoon ja kutsutti tykönsä seurakunnan wanhimmat ja puhui heille sydämellisiä neu-

won ja hyvästijätön sanoja. Sieltä purjehti hän Kesareaan. Ja kun Paawali siellä oli, tuli siune yksi profeta Judeasta, Agabus nimeltä. Hän otti Paawalin vyön, sitoi jalkansa ja kätensä ja sanoi: „näin sanoo Pyhä Henki: se mies, jonka tämä vyö on, pitää Judaisten näin Jerusalemissa sitoman ja antaman hlen pakanain käsiin.“ Koska weljet sen kuuliwat, rukoiliwat he, ettei hänen pitänyt Jerusalemiin menemän. Mutta Paawali wastasi: „minä olen walmis, en ainoasti sidottaa, mutta kuolemaankin Herran Jesuksen nimen tähden.“ Niin he tythiwät siihen, sanoen: „tapahtukoon Herran tahto!“

Sen jälkeen Paawali meni Jerusalemiin ja jutteli järjestänsä Jakobille (nuoremmalle, joka oli Jesuksen apostoli ja sillä aikaa Jerusalemin seurakunnan johdattajana) ja seurakunnan vanhimmille, mitä Sumala oli hänen wirkansa kautta pakanain seassa tehnyt. Kun he nämät kuuliwat, kunnioittiwat he Herraa.

49. Paawalin wankens ja matka Romaan.

Ap. T. 21—28. — Kun Paawali oli Jerusalemissa, meni hän templiin. Mutta muutamat Judalaiset Uusiasta, jotka näkiwät hänen templissä, kehottiwat kaiken kansan ja paistasiwat kätensä hänen päällensä, huutain: „Israelin miehet, auttakaat! Tämä on se mies, joka kaikfia kaikissa paikoissa opettaa wastoin tätä kansaa ja lakia ja tätä sias.“ Niin koko kaupunki nosti metelin, ja he riepoittiwat Paawalin ulos templistä. Ja kun he tahtoiwat hänen tappa, sai Romalainen sodanpäämies siitä sanan. Hän otti kohta sotawäkeä ja tuli juosten heidän tykönsä. Mutta koska ei hän selkoa saanut kohinan tähden, antoi hän sitoa Paawalin ja wiedä leiiriin. Sitte lähetti hän Paawalin Kesareaan maanwanhinnan Feliksen tykö.

Feliks käski kätkeä Paawalin ja antoi hänen saada lewon. Kerran hän tuli emäntänsä kanssa, joka oli Judalainen, ja kuulteli Paawalin uskosta Kristuksen päälle. Mutta kun Paawali puhui wanhurskaudesta ja puhtaasta elämästä ja tulewaisesta tuomiosta, peljästy Feliks ja sanoi hänelle: „mene tällä haawalla matkaas;

waan koska minä saan tilaa, niin minä sinun tyköni kutsutan."

Rahden ajastajan perästä tuli Festus Felixin sijaan. Koska Festus oli tullut lääninsä, kysyi hän Paawalilta: „tahdotkos mennä ylös Jerusalemiin ja siellä tutkittaa minun edessäni?" Paawali vastasi: „minä seison keisarin oikeuden edessä, ja siinä tulee minua tuomita. En ole Judalaisille mitään väärästä tehnyt; minä turvaan keisarihin." Niin Festus sanoi: „keisarihin sinä turvasit, keisarin tykö pitää myös sinun menemän."

Kun siis päätetty oli, että Paawalin piti Italiaan purjehtimaan, annettiin hän muiden wankein kanssa yhden Romalaisen sadanpäämiehen haltuun. He astuivat haahteen ja laskiwat ulos maalta, ja Luukas oli Paawalin kanssa matkalla. Mutta kun he muutaman ajan olivat purjehtineet, nousi ankara puuskatuuli, niin että heidän tähtyi laskea haaksi tuulen haltuun kulkemaan, ja heidän elämänsä toivo oli jo kadonnut.

Silloin seisoi Paawali heidän keskellensä ja sanoi: „olkaat hyvässä uskalluksessa, ei teistä yksikään huku, vaan ainoastaan haaksi. Sillä minun tyköni seisoi tänä yönä Jumalan enkeli ja sanoi: älä pelkää, Paawali, sinä pitää keisarin eteen asetettaman; ja katso, Jumala on sinulle lahjottanut ne kaikki, jotka sinun kanssas purjehtiwat." Kun vielä muutamia päiviä oli kulunut, näkiwät he maata, ja he antoiwat juosta rantaa kohden. Mutta he tuliwat niemen nenään, ja haaksi loukkaantui ja särkyi. Niin sadanpäämies käski niitä, jotka uida taifiwat, että he ensin heittäsiwät ulos ja maalle pääsiwät, mutta muut mitkä lautain päällä, mitkä haahden kappaleilla. Ja niin tapahtui, että jokin tuli tereweenä maalle.

Sitte he tunsiwät, että se luoto Melitexsi (Malta) kutsutaan. Mutta luodon asujamet osottiwat heille erinomaista hyväntahtoisuutta. Luodossa he wiipyiwät kolme kuukautta, ja Paawali paransi siellä paljon sairaita. — Sen jälkeen purjehtiwat he luodosta ja tuliwat Romaan.

Wankeudessaansa Romassa sallittiin Paawalin olla itseksensä yhden sotamiehen kanssa, joka häntä wartioitsi.

Mutta Paawali oli tähttä kaffi ajastaitkaa omassa palkkahuoneessansa ja otti kaikki vastaan, jotka hänen tykönsä tulivat, ja saarnasi Jumalan waltakunnasta ja opetti Herrasta Jeesuksesta Kristuksesta kaikella uskalluksella, eikä häntä yksikään kieltänyt.

Lisäys.

50. Apostolein jälkimäinen waiutus.

Kaffi=wuotisen wankeuden perästä Romassa laskeettiin Paawali aiwan luultawasti jälleen wapaaksi (w. 64 j. Kr.) ja läksi uusille lähetyksretkille sekä itä= että länsimaille, mutta otettiin taas kiinni ja wiettiin toisen kerran wankeuteen Romaan. Täällä hän miekalla mestattiin (noin vuonna 67) siinä wainossa, jonka keisari Nero nosti kristityitä vastaan. — Pietari myöskin, joka oli lewittänyt apostolisen toimensa hamaan Babyloniaan asti (wert. 1 Piet. 5: 13), kärsi wiimein samana vuonna kuin Paawali martyrikuoleman Romassa. Hän ristiinnaulittiin, niinkuin Jeesus hänelle ennusti. — Herodes (Agrippa) oli jo vuonna 44 mestannut Jakobin wanhemman, Johanneksen welijen. Jakob nuorempi jäi kuolemaansa asti Jerusalemin seurakunnan johdattajaksi. Puhtaan elämänsä wuoksi sai hän liikanimen „wanhurskas“, ja Judalaisetkin pitivät häntä arwossa. Mutta kun Paawali, keisarihin turwaten, wälitti Judalaisten kostoja, käänsiwät he wihansa Jakobia vastaan. Hän wiettiin pääsiäisjuhlan templin harjalle, syöstiin alas ja kivitettiin (noin w. 64). Kuolinhetkellensä hän rukoili wihamiestensä edestä.

Jeesuksen enimmäen rakastettu opetuslapsi Johannes oli Paawalin kuoleman jälkeen walinnut Efeson apostolisen toimensa pesäpaikaksi, mutta ajettiin sieltä wähän ajan perästä maanpakolaisuuteen Patmon luotoon (Arkipelagissa). Kun hän sieltä pääsi, palasi hän Efesoon, jossa hän sitte vielä noin 30 wuotta piti isällistä huolta Wähän Asian kristillisistä seurakunnista. Elämänsä lo-

pulla, koska Johannes ei enää jaksanut kävellä kristityihin seurakuntaan, antoi hän monesti kantaa itsensä sinne; ja kun hän ei kennyt paljoa puhumaan, oli hänen tapansa huutaa heille ainoasti nämät sanat: „lapsukaiset, rakastakaat toinen toistanne!“ Johannes kuoli luonnollisella kuolemalla keisari Trajanuksen hallituksen aikana. — Kaikki muut Herran apostolit luultavasti saivat kärsiä marttyrikuoleman. Heidän jälkimäisistä toistansa ei ole luotettavia tietoja.

51. Judalaisten maailmallinen hallitus Uuden Testamentin aikana. Jerusalemin hävitys.

Kun Edomealainen Herodes, jota nimitettiin suureksi, kuoli (w. 1 j. Kr.), jakoivat Romalaiset Kanaanin maan, joka siihen aikaan tavallisesti sanottiin Palestinalksi, hänen kolmelle pojalleen: Arkelaus, Herodes Antipas ja Filippus. Kun muutaman ajan perästä Arkelaus pantiin wiralta ja Filippus kuoli, ottivat Romalaiset heidän maansa itsellensä ja hallitsivat niitä maaherrainsa (prokurotorein) kautta. Myös Herodes Antipas, se sama, joka mestautti Johannes Kastajan ja pilkkasi Jeesusta, pantiin wiralta pois ja ajettiin maanpakolaisuuteen (w. 39), josta siis koko maa tuli Romalaisten hallituksen alle. Roman keisarin armosta tehtiin kuitenkin Herodes suuren pojan poika, Herodes Agrippa I, jälleen koko maan kuninkaaksi (w. 41). Tämä oli se Herodes, joka mestautti Jakob vanhemman. Mutta hän kuoli itse surkealla surmalla samana vuonna (44), ja Palestina tehtiin Romalaiseksi maakunnaksi. Hänen poikansa Agrippa II sai myöhemmin takaisin kuninkaan nimen ja vähän osan isänsä alueista. Tämän edessä sai Paavali vankeudessaan Kesareassa tilaisuuden tunnustaa Kristusta.

Niinkuin Jeesus oli ennustanut, kohtasi Judalaisia ennen pitkää rangaistus siitä uppiniiskaisuudesta, jolla he ylenkatsoivat, vihasivat ja wainosivat Herraa Kristusta ja hänen tunnustajiansa. Tämä rangaistus tuli heille Romalaisten kautta, kun Judalaiset eivät enää kärsineet näiden rasituksia ja wäiwälastä, vaan nostivat

yleisen kapinan heitä vastaan vuonna 66. Kun Romalaiset jo olivat valloittaneet muita varustettuja paikkoja, hökkäsi heidän sodanpäämiehensä, sittemmin Roman keisari, Titus sotajoukkoinensa Jerusalemin eteen ja sulki kaupungin, juuri kun siellä pääsiäisjuhla oli suunnatoin joukko ihmisiä koossa. Niin kaupungissa pian syntyi hirvittävä nälkä. Ystävä murhasi ystävänsä leivän palan tähden ja yksi suurisuikuisen Judalais-waimo teurasti oman lapsensaakin syödäkseen. Monta tuhatta kuoli nälkään, toiset hökkivät itsensä epäilyksissään alas muureilta, ja Romalaiset ristiinnaulitsivat ulkopuolella Jerusalemiä monta tuhatta Judalaista, jotka ulos hökätäessään olivat joutuneet heidän käsiinsä. Wihdoin Titus otti kaupungin wäkiryhmäköllä. Hän oli ankarasti käskent, että templiä piti säästettämän, mutta yhtä hywin heitettiin siihen hehkuwa tulisoitto, ja se komea rakennus paloi poroksi. Jerusalemiä tasoitettiin maan tasalle ja, Herran sanan jälkeen, ei siihen jätetty kiweä kiwen päälle. Lähes puolitoista miljonaa Judalaista hukui sodan aikana. Noin sata tuhatta wankia joko myytiin halpaan hintaan orjiksi, taikka pantiin Romalaisten huwiksi taistelemaan petoin kanssa.

Jerusalemin kauhea häwitys tapahtui vuonna 70; mutta siitä pelastettiin kuitenkin se kristillinen seurakunta, joka Jerusalemissa oli. Sillä muistain Jesuksen waroitusta (Math. 24: 16.) läksiwät kristityt Romalaisen sotajoukon tullessa pakoon wähäiseen wuorikaupunkiin Bellaan, joka oli toisella puolella Jordania.

52. Uuden Testamentin kirjat.

Samoin kuin Wanha Testamentti, jaetaan myös Uuden Testamentin kirjat sisällöltänsä kolmeen parveen: historiallisiin kirjoihin, opetuskirjoihin ja yhteen profetalliseen kirjaan. Ne owat alun kirjotetut kreikan-kielellä.

Historialliset kirjat owat: Mathuksen ewankeliumi, Markuksen ewankeliumi, Luukkaan ewankeliumi ja Johanneksen ewankeliumi, jotka kaikki kuwaelewat Jesuksen elämää maan päällä, sekä Apostolein teot, jotka puhu-

wat apostolein toimista Jeesuksen taiwaasen astumisen jälkeen. Näiden kirjain tekiötä sanotaan ewankelistiksi. Näistä oliwat Matheus ja Johannes Jeesuksen apostolia ja kertowat meille, mitä he itse owat nähneet. Markus ja Luukas juttelewat, mitä he owat tarkoin tiedustelleet muilta, jotka silmin näkiwät ja korwin kuuliwat, mitä Jeesus teki ja opetti. Markus oli apostoli Pietarin, Luukas Paawalin opetuslapsi ja seurakumppani. Apostolein teot owat ewankelista Luukkaan kirjottamat.

Uuden Testamentin opetuskirjat owat lähetykskirjoja taikka, niinkuin niitä kreikan-kielen mukaan nimitetään, epistolia. Ne sisältäwät opetuksia, neuvoja ja waroituksia, jotka koskewat kristittyihin uskoa ja elämää, ja owat seuraawat: apostoli Paawalin 12 lähetykskirjaa, yksi Romalaisille, kaksi Korintilaisille, yksi Galatalaisille, Efesiläisille, Filippiläisille, Kolossilaisille, kaksi Tessalonikalaisille, kaksi Timoteukselle, yksi Titukselle ja yksi Filemonille; epistola Hebrealaisille, joka on joko Paawalin taikka jonkun hänen opetuslapsensa kirjottama; apostoli Pietarin kaksi lähetykskirjaa; apostoli Johanneksen kolme lähetykskirjaa, yksi lähetykskirja apostoli Jakob nuoremmalta ja yksi lähetykskirja Judaalta, joka luultawasti oli Jakob nuoremman weli.

Uuden Testamentin ainoa profetallinen kirja on Johanneksen Ilmestys, joka kuwaaelee sitä näkyä, jossa Herra apostoli Johannekselle, hänen ollessansa Patmon luodossa, ilmoitti Sumalan waltakunnan tulewaisen kehkeämisen maan päällä sen tähdelliseen ilmestymiseen saakka ijankaikkisessa elämässä.

316-IX.60.

Rasmatus hist.
Leinberg

